

T.C.
NIĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

CUMHURİYET DÖNEMİ KONYA NÜFUSU (1927-1950)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Serenay KARATAŞ

Niğde
Ağustos, 2024

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

CUMHURİYET DÖNEMİ KONYA NÜFUSU (1927-1950)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Serenay KARATAŞ

Danışman : Doç. Dr. İbrahim ÖZTÜRK
Üye : Prof. Dr. Nevzat TOPAL
Üye : Doç. Dr. Kürşat KOÇAK

Niğde
Ağustos, 2024

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum ‘CUMHURİYET DÖNEMİ KONYA NÜFUSU (1927-1950)’ başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiği ve çalışmanın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.14/08/2024

Serenay KARATAŞ

Ağustos, 2024

ÖNSÖZ

İlk nüfus sayımı 1831 yılında gerçekleştirilmiş ve Osmanlı döneminde veri toplanmaya başlanmıştır. Sayım, o dönemde önemli görüldüğü için sadece erkek nüfusun sayımına odaklanmıştır. Başlangıçta kadınları dışlamasına rağmen uzun süre devam eden nüfus sayımı, 19. yüzyılın sonlarına doğru kadınları da sayıma dahil etmeye başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra, Büyük Millet Meclisi daha kapsamlı bir nüfus sayımını garanti altına almak için bir yasa çıkarmıştır. Son nüfus sayımı sadece erkek ve kadın sayısını belgelemekle kalmamış, aynı zamanda toplanacak bilgilerin kapsamını da genişletmiştir. Nüfus artık cinsiyet, medeni durum, okuryazarlık, eğitim, dini aidiyet, yaş grupları ve diğer çeşitli özelliklere göre kategorize edilmektedir. Bu araştırmanın amacı, 1927'den 1950'ye kadar Konya ilinde yapılan nüfus sayımlarını Türkiye Cumhuriyeti bağlamında incelemektir.

Konya ilinin nüfus ve demografik yapısının yanı sıra birçok eğilimin incelenmesi ve analizi, 1927'den 1950'ye kadar olan nüfus sayımı verileri kullanılarak yapılmıştır.

Çalışma konusunun seçilmesi ve hazırlanması esnasında benden yardımlarını esirgenmeyen, her aşamasında bana destek olan değerli danışmanım Doç. Dr. İbrahim Öztürk'e ve değerli hocalarım Doç. Dr. Gülin Öztürk ve Prof. Dr. Nevzat Topal'a ve yine bu süreçte bana destek olan arkadaşım Süheyla Dursun, Berna Öngün, Beyza Öngün ve Yağmur Yılmaz Korkmaz'a son olarak bana her zaman destek olan canım aileme teşekkür ederim.

Serenay KARATAŞ

Ağustos, 2024

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ CUMHURİYET DÖNEMİ KONYA NÜFUSU (1927-1950)

KARATAŞ, Serenay

Tarih Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. İbrahim ÖZTÜRK

Ağustos 2024, 104 sayfa

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından, Büyük Millet Meclisi daha kapsamlı bir nüfus sayımını garanti altına almak için bir yasa çıkarmıştır. Bu son nüfus sayımı sadece erkek ve kadın sayısını belgelemekle kalmamış, aynı zamanda toplanacak bilgilerin kapsamını da genişletmiştir. Nüfus cinsiyet, medeni durum, okuryazarlık, eğitim, dini aidiyet, yaş grupları ve diğer ilgili faktörlere göre sınıflandırılmıştır.

Bu araştırma, Türkiye Cumhuriyeti'nde 1927-1950 yılları arasında Konya ilinde yapılan nüfus sayımlarını bağlamında analiz etmeyi amaçlamaktadır. Konya ilinin nüfus ve demografik yapısının analizi 1927, 1935, 1940, 1945, 1950, 1955 ve 1960 nüfus sayımı verileri kullanılarak yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konya, Nüfus Yapısı, Cinsiyet, Medeni Durum, Eğitim Durumu

ABSTRACT

MASTER THESIS

KONYA POPULATION IN THE REPUBLICAN ERA (1927-1950)

KARATAŞ, Serenay

Supervisor: Doçent Dr. İbrahim ÖZTÜRK

August 2024, 104 pages.

Following the establishment of the Republic of Turkey, the Grand National Assembly passed a law to guarantee a more comprehensive census. This latest census not only documented the number of men and women, but also expanded the scope of information to be collected. The population is classified according to gender, marital status, literacy, education, religious affiliation, age groups and other relevant factors.

This research aims to analyze the population censuses conducted in the province of Konya between 1927 and 1950 in the Republic of Turkey. The analysis of the population and demographic structure of Konya province was made using 1927, 1935, 1940, 1945, 1950, 1955 and 1960 census data.

Key Words: Konya, Demographic Structure, Gender, Marriage Status, Education.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ	x
GRAFİK LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR.....	xiv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

CUMHURİYETİN İLK NÜFUS SAYIMINA GÖRE KONYA VİLAYETİ'NİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

1.1. 1927 Genel Nüfus Sayıma Göre Konya Vilayeti'nin Genel Nüfusu ve Cinsiyet İtibariyle Nüfusun Dağılım	10
1.2. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nin Nüfus Yoğunluğu	13
1.3. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Özellikleri.....	15
1.4. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Medeni Hale Göre Dağılımı	17
1.5. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Yaş Grupları	18
1.6. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Okuryazarlık	20
1.7. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Dini Yapı	22
1.8. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Engelli Nüfus.....	23
1.9. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Konuşulan Çeşitli Anadiller	24
1.10. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Meslekler	25

İKİNCİ BÖLÜM
1935 GENEL NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE KONYA
VİLAYETİ'NİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

2.1. 1935 Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti Nüfusunun Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Dağılımı.....	29
2.2. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nin Medeni Hal İtibariyle Nüfus Dağılımı	31
2.3. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nin Okuryazarlık Durumu İtibariyle Nüfus Dağılımı	33
2.4. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	34
2.5. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti Nüfusunun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı.....	35
2.6. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Mesleklere Göre Dağılımı	36
2.7. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti Nüfusunun Ana Dilleri ...	37
2.8. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti Nüfusunun Görünür Sakatlıkları İtibariyle Dağılımı	38
2.9. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti Nüfusunun Dinler İtibariyle Dağılımı.....	41
2.10. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Tabiiyetleri İtibariyle Dağılımı.....	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
1940 GENEL NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE KONYA
VİLAYETİ'NİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

3.1. 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfus.....	44
---	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
1945 GENEL NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE KONYA İLİ'NİN
NÜFUS ÖZELLİKLERİ

4.1. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nin Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu.....	48
4.2. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Okuryazarlık Durumu	51
4.3. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Hali.....	52
4.4. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	53
4.5. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Engelli Nüfus	54
4.6. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Dini Durumu.....	55
4.7. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Konuşulan Çeşitli Anadiller	56
4.8. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Doğdukları Yerler	57
4.9. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli Nüfusunun Meslekleri.....	57

BEŞİNCİ BÖLÜM
1950 GENEL NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE KONYA İLİ'NİN
NÜFUS ÖZELLİKLERİ

5.1. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nin Coğrafi Dağılışı ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu	60
5.2. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Hale Göre Dağılımı.....	61
5.3. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Okuryazarlık Durumu	63
5.4. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	65
5.5. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Nüfusun Konya İli'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı.....	66
5.6. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Meslek Grupları İtibariyle Dağılımı.....	67

5.7. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Ana Dilleri İtibariyle Dağılımı.....	68
--	----

ALTINCI BÖLÜM

1955 GENEL NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE KONYA İLİ'NİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

6.1. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nin Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu.....	70
6.2. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Hale Göre Dağılımı.....	73
6.3. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı.....	74
6.4. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	75
6.5. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Meslek Grupları İtibariyle Dağılımı.....	76
6.6. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Ana Dilleri İtibariyle Dağılımı.....	77
6.7. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Engelli Nüfus.....	78
6.8. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Okuryazar Nüfus.....	79
6.9. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'ndeki Nüfusun Dinler İtibariyle Dağılımı.....	81

YEDİNCİ BÖLÜM

1960 GENEL NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE KONYA İLİ'NİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

7.1. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nin Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu.....	83
7.2. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Hale Göre Dağılımı.....	86
7.3. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Okuryazarlık Durumu	87

7.4. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	88
7.5. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı.....	89
7.6. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Meslek Grupları İtibariyle Dağılımı.....	90
7.7. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Ana Dilleri İtibariyle Dağılımı.....	91
7.8. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Dinler İtibariyle Dağılımı.....	92
SONUÇ	94
KAYNAKÇA	97
Araştırma ve İnceleme Eserler	99

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'ndeki Miktar ve Cinsiyet Açısından Nüfus	11
Tablo 2. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nin Nüfus Yoğunluğu ..	14
Tablo 3. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı.....	16
Tablo 4. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Medeni Hale Göre Dağılımı	17
Tablo 5. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Yaş Grupları	19
Tablo 6. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Okuryazarlık Durumu	21
Tablo 7. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Dinler ve Mezhepler	23
Tablo 8. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Engelli Nüfus	23
Tablo 9. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Konuşulan Çeşitli Anadiller	24
Tablo 10. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Meslekler.....	26
Tablo 11. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nin Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu	30
Tablo 12. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Medeni Hal.....	32
Tablo 13. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Okuryazarlık.....	33
Tablo 14. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Yaş Grupları	35
Tablo 15. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı.....	36
Tablo 16. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Mesleklere Göre Dağılımı.....	37
Tablo 17. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Ana Dillere Göre Dağılımı	38
Tablo 18. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'ndeki Nüfusunun Sakatlık Durumu	39
Tablo 19. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'ndeki Nüfusun	

SakatlıklaraGöre Dağılımı.....	40
Tablo 20. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Dinler İtibariyleDağılımı	41
Tablo 21. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Tabiiyetleri İtibariyle Dağılımı ¹³³	42
Tablo 22. 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Coğrafi Dağılış, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfus	45
Tablo 23. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nin Coğrafi Dağılış, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu	49
Tablo 24. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Okuryazarlık Durumu	51
Tablo 25. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Hali...	52
Tablo 26. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Yaş Grupları ..	53
Tablo 27. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Engelli Nüfus.....	54
Tablo 28. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Dinler ve Mezhepler	55
Tablo 29. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Konuşulan Anadiller	56
Tablo 30. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Nüfusunun Doğum Yerleri	57
Tablo 31. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Mesleklere GöreDağılımı.....	58
Tablo 32. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Coğrafi Dağılış, Yüzölçümü veYoğunluk İtibariyle Nüfus.....	60
Tablo 33. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli Nüfusunun Medeni Hali	62
Tablo 34. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Okuryazarlık Durumu	63
Tablo 35. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Yaş Grupları ..	65
Tablo 36. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı.....	66
Tablo 37. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı.....	66
Tablo 38. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Meslek Grupları İtibariyle Dağılımı.....	67
Tablo 39. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli Nüfusun Ana Dilleri İtibariyle Dağılımı.....	68
Tablo 40. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Coğrafi Dağılış, Cinsiyet ve	

Yoğunluk İtibariyle Nüfus.....	71
Tablo 41. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Hali ..	73
Tablo 42. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı.....	74
Tablo 43. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'ndeki Nüfusun Yaş Grupları	75
Tablo 44. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'ndeki Nüfusun Meslek Grupları	77
Tablo 45. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'ndeki Nüfusun Ana Dilleri..	78
Tablo 46. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'ndeki Engelli Nüfus.....	79
Tablo 47. 1955 Genel Nüfus Sayıma Göre Konya İli'ndeki Nüfusun Okuryazarlık Durumu	80
Tablo 48. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'ndeki Nüfusun Dinleri	82
Tablo 49. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfus.....	84
Tablo 50. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Durumu	86
Tablo 51. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Okuryazarlık Durumu	87
Tablo 52. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Yaş Grupları..	89
Tablo 53. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı	90
Tablo 54. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'ndeki Nüfusun Meslek Grupları	91
Tablo 55. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Ana Dilleri.....	92
Tablo 56. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Dinler İtibariyle Dağılımı.....	93

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfus Dağılımı	13
Grafik 2. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'de Medeni Durum	18
Grafik 3. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Okuryazarlık	21
Grafik 4. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nin Nüfus Dağılımı.....	31
Grafik 5. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Medeni Hali	32
Grafik 6. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Okuryazarlık	34
Grafik 7. 1935 Genel Nüfus Sayımında Konya Vilayeti Nüfusunun Sakatlık Durumu	40
Grafik 8. 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nin Nüfus Dağılımı	46
Grafik 9. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nin Nüfus Dağılımı	50
Grafik 10. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun OkuryazarlıkDurumu	51
Grafik 11. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Durumu	52
Grafik 12. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Engelli Nüfus	55
Grafik 13. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli Nüfus Dağılımı	61
Grafik 14. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Durumu	62
Grafik 15. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Okuryazarlık	64
Grafik 16. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfus Dağılımı .	72
Grafik 17. 1955 Genel Nüfus Sayımında Konya İli'nde Nüfusun Medeni Durumu	73
Grafik 18. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Okuryazarlık	81
Grafik 19. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli Nüfus Dağılımı	85
Grafik 20. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Durumu	86
Grafik 21. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Okuryazar Durumu	88

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
B.M.	: Bucak Merkezi
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
km²	: Kilometrekare
N.M.	: Nahiye Merkezi No.: Numara
OTAM	: Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SDÜ	: Süleyman Demirel Üniversitesi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCBİGD	: Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Genel Direktörlüğü
TCBİUM	: Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü
TCBMİMU	: Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet Merkezi İstatistik Müdüriyeti Umumiyesi
TTK	: Türk Tarih Kurumu
v.s.	:vesaire
vb.	: ve benzeri

GİRİŞ

Nüfus terimi, Arapça ‘nefs’ kelimesinden gelmektedir. Bu, belirli bir devletin sınırları içinde yaşayan bireylerin topluluğunu ifade etmektedir. Demografi disiplini, bireylerin doğumdan ölüme kadar geçirdikleri çeşitli aşamaları incelemektedir.¹ Devletlerin kurulması ve sürekliliği için nüfusun varlığı önem arz etmektedir. Nüfus ayrıca bir devletin sosyo-ekonomik yönlerini desteklemede de önemli bir rol oynamaktadır.² Nüfustaki dalgalanmalar, artış veya azalış olarak hem tarihsel hem de gerçek olaylar üzerinde etkiler yaratabilmektedir. Nüfus, bir yeri kendilerine edinen ve gelecek nesillere aktaran bir topluluk insanı temsilidir. İnsanlar bir yerde yaşamaya devam ederek o yeri kendi yuvası haline getirirler ve sonraki kuşaklara aktarmaktadırlar.³

Devletler, toplumsal, ekonomik ve siyasi yapıyı incelemek, kaynakları tahsis etmek ve nüfus politikalarını uygulamak için nüfus sayımlarını önemli bir araç olarak kullanmışlardır. Etnik köken, yaş grupları, cinsiyet dağılımı ve diğer sosyo-ekonomik faktörler gibi demografik özelliklerin belirlenmesi, plan ve politikaların şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Hükümetlerin oluşturduğu politikaları derinden etkileyen unsurlar nüfusun büyüklüğü, dağılımı ve özellikleridir. Nüfus sayımları da temel hizmetlerin ve kaynakların dağılımı için hayati önem taşımaktadır. Özetle, nüfus sayımları devletlerin ve yöneticilerinin demografik, sosyal, ekonomik ve siyasi planlaması için hayati bir rol oynamaktadır. Bunu Çin ve Babil’deki tarihi nüfus sayımları örneklemiştir, ancak bu kayıtların hiçbirisi günümüze kadar ulaşamamıştır. Nüfus sayımları, toplumun yapısı hakkında kapsamlı bilgi sunmaktadır. Cinsiyet, sayı, yaş, dil, meslek, din ve eğitim gibi unsurları içermektedir.⁴ Bu faktörlerin hem toplum hem de bireyler üzerindeki geniş etkisi nedeniyle, nüfus sayımları ülkenin her yönden ayrıntılı olarak incelenmesi için hayati önem taşımaktadır.

¹ Dağbakan, M.Ş. (2023). Nüfus Defterlerine Göre 1839’da Zile Kaza Merkezi Nüfusu, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat, s.1.

² Dağbakan, M.Ş. (2023). Nüfus Defterlerine Göre 1839’da Zile Kaza Merkezi Nüfusu, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat, s.1.

³ Murat, S. (2006). Düünden Bugüne İstanbul’un Nüfus ve Demografik Yapısı, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası, s.30.

⁴ Tümertekin, E., Özgüç, N. (2014). Beşeri Coğrafya: İnsan Kültür Mekân, Çantay Kitabevi, İstanbul, s.214.

On beşinci yüzyılda, Osmanlı İmparatorluğu'nda nüfus bilgilerini kaydetmek için tahrir defterleri kullanılmaktaydı. Bu defterler, vergi mükelleflerinin ve olası asker adaylarının sayısını belirlemek için oluşturulmuştu. Genellikle, bu kayıtlarda hane reisleri ve yetişkin erkek nüfus yer almaktaydı. Bununla birlikte, o dönemde nüfus verilerinin toplanma amacının günümüzdekinden oldukça farklı olduğunu belirtmek önemlidir. Nüfus sayımları artık daha kapsamlı ve çok yönlü bir amaç için gerçekleştirilirken, o zamanki temel hedef daha sınırlıydı.

İlk resmi Osmanlı İmparatorluğu nüfus sayımı 1831 yılında yapılmıştır. Bu sayımın temel amacı, Mahmud II döneminde Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması ve Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye ordusunun kurulmasının ardından orduya alacak uygun erkek sayısını belirlemektir.⁵

Ülke çapında nüfus verilerini toplamak ve muhafaza etmek için özel bir birime duyulan ihtiyacı fark eden hükümet, 1831 yılında Ceride-i Nüfus Nezareti'ni kurmuştur. Bu kurumun temel görevi, kayıtların doğru tutulmasını sağlamak ve zamanla yaşanan değişikliklere uyum sağlamaktır. Osmanlı İmparatorluğunun kuruluşundan bu yana, ülkenin farklı bir kaynaklarını belirlemek ve kayıt altına almak için araştırmalar yapılmıştır. Yönetimsel, mali ve askeri ihtiyaçlar nedeniyle nüfus sayımı yapma ihtiyacı doğmuştur.

İlk nüfus sayımı 1831 ortalarında tamamlanmış ve ardından düzenli olarak yapılan sayımlarla nüfus belirlenmişti. Her bir sayım belli bir sıra izlenerek gerçekleştirilmekteydi. Sayım görevlileri önce bölgesel nüfus bölgelerinden defterleri toplamış, düzenlemiş ve İstanbul'a göndermişlerdir. İstanbul'da, bu görevi yerine getirmek, kitapları tek bir bölgede toplamak ve farklılıkları kaydetmek için çok önemli bir birim oluşturulması gerekli görülmüştür.

Sistem düzgün bir şekilde organize edilene kadar bazı aksaklıklar yaşanmıştır. Bununla birlikte, bu sistemin önemi, ülkedeki Müslüman ve Müslüman olmayan nüfusu belirleyebilme yeteneğinde yatmaktadır. Bu nüfus sayımı, Osmanlı İmparatorluğu'nda toprak kaydı gerektirmediği için benzeri görülmemiş bir sayım olarak kabul edilebilmektedir. Sayımdan önce ve sonra bazı düzenlemeler ve yasalar yürürlüğe girmiştir. Bu düzenlemeler, ülkede merkezileştirilmiş bir nüfus kayıt sistemi oluşturdu ve nüfus değişikliklerinin sistematik kontrolünü sağlamıştır.

⁵ Öz, M. (2010). "Tahrir" Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. 39, İstanbul, s.425.

Sonraki nüfus sayımı 1831'den sonra 1844'te gerçekleştirilmiştir. Bu sayım, orduyu yeniden yapılandırmak ve asker toplama sürecini değiştirmek amacıyla yapılmıştır. Dikkat çekici bir nokta, bu sayımda yalnızca erkek nüfus dikkate alındı ve toplanan veriler yayımlanmadı. Ancak, batı bölgelerindeki bazı araştırmacıların bu bilgilere erişmeyi başardığı bilinmektedir. Sonraki nüfus sayımları 1852, 1856, 1866, 1881/82 ve 1905 yıllarında gerçekleştirilmiştir. Bu sayımlar bazen belirli bölgelere odaklanırken, bazen de tüm ülkeyi kapsardı. Bu sayımların amacı, silahlı kuvvetlere katılabilecek asker sayısını belirlemek ve vergi almak için mükelleflerin sayısını tahmin etmektir.⁶

Bu dönemde yapılan nüfus sayımları Osmanlı İmparatorluğu önemli bir zaman dilimini temsil etmektedir. Bu kaplı sayımlar, o dönemin en ayrıntılı bilgilerini içermektedir. Nüfusun yaş, cinsiyet, medeni durum, etnik köken, din, meslek ve doğum yılı gibi özellikleri hakkında detaylı verileri sunmaktadır. Söz konusu nüfus sayımları, benzeri verileri sağlayan ilk ve son sayımlar olmuştur. Bu sayımlar ve 'esas nüfus kayıt defterleri' sayesinde, doğurganlık oranı, evlenme oranı ve ölüm oranı gibi önemli göstergeler, modern demografik yöntemler kullanılarak hesaplanabildi. Türkiye'deki nüfus kayıt sisteminin temeli, 1907'de 'esas nüfus kayıt defterleri' ve 'vukuat defterleri' ile oluşturulmuştur. Bu sistem, günümüzde kullanılan nüfus kütüklerinin temelini oluşturmaktadır.⁷

1923 yılında, Türkiye Cumhuriyeti, yetersiz nüfus sayımı, kayıt ve anket verileri nedeniyle nüfusunu doğru bir şekilde değerlendirmekte zorlanıyordu. Osmanlı İmparatorluğu'ndan gelen nüfus bilgileri tutarsız ve karşılaştırılmaz olup, uzun süren savaşların ardından daha da karmaşık hale gelmişti. Yeni kurulan devlet, nüfusunu saymak ve insan kaynaklarını en iyi şekilde değerlendirmek için uluslararası kabul görmüş bir yöntemin önemini fark etmiştir.⁸ Bu doğrultuda, 1926 yılında Uluslararası İstatistik Enstitüsü üyesi Camille Jacquart'ın yönetiminde Genel İstatistik Müdürlüğü kurulmuştur.

⁶ Aydoğan, E., Çoban, E. (2016). Türkiye'de Nüfus Sayımları ve Uygulanan Nüfus Politikaları, Yaşam Bilimleri Dergisi, 6(2/1), s. 118.

⁷ Yıldırım, B. (2011). Osmanlı Devleti'nde Yapılan İlk Modern Nüfus Sayımına (1881/1882-1893) Göre Edirne'deki Ermeni Nüfusu, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 1(2), s. 88-89.

⁸ Tamer, A., Bozbeyoğlu, A.Ç. (2004). 1927 Nüfus Sayımının Türkiye'de Ulus Devlet İnşasındaki Yeri: Basında Yansımalar, Nüfusbilim Dergisi, 26(1), s.73.

2 Haziran 1926'da 'İlk Genel Nüfus Sayımı Kanunu' kabul edildi ve Türkiye'de ilk genel nüfus sayımı 28 Ekim 1927'de gerçekleştirilmiştir. Sayım sırasında sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir.⁹

Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında, Osmanlı İmparatorluğu'nun son yılları ile karşılaştırıldığında, demografik verilerde önemli değişiklikler gözlenmektedir. Özellikle Konya'nın nüfus özellikleri, cumhuriyetin ilk yıllarında büyük ölçüde değişmiştir.

Konya, bu bölgenin tarihsel köklerinin çok eskiye dayandığı eski bir yerleşim yeridir. Yapılan araştırmalar, burada M.Ö. 6000 ile 5000 yılları arasında 'İkonium' adlı bir yerleşimin kurulduğunu göstermektedir.

Konya'nın geçmişi uzun yıllara dayanmaktadır. Farklı medeniyetler- Hititler, Frigler, Romalılar, Bizanslılar, Büyük Selçuklular ve Anadolu Selçukluları- tarafından yönetilmiştir. Selçuk İmparatorluğu'nun hükümdarı Süleyman Şah tarafından fethedildikten sonra, Konya Anadolu Selçuklu İmparatorluğu'nun bir parçası haline gelmiştir.

1071 yılında, Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun Sultanı Alparslan, Bizans İmparatoru Romen Diogenes'e karşı Malazgirt Savaşı'nda zafer kazanmıştır. Bu zafer, Türklerin Anadolu'ya girmesinin yolunu açmıştır. Sultan Alparslan, başarısının ardından komutanlarını Anadolu'yu tamamen fethetme misyonuyla görevlendirmiştir. Özellikle Konya, Anadolu'nun Fatihisi olarak bilinen Selçuklu Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından ele geçirilmiştir. Tarihsel kayıtlar, bu fethin tam yılı konusunda farklılık gösterse de, Kutalmışoğlu Süleymanşah'ın Konya'yı fethettikten sonra dikkatini batıya çevirdiği ve 1074 yılında İznik'i başkent yaparak Anadolu Selçuklu Devleti'ni kurduğu açıkça bilinmektedir. Konya'nın fethi, kuşkusuz 1074'ten önceye dayanmaktadır. Bununla birlikte, 1. Haçlı Seferi'nin sonunda İznik'in kaybedilmesinin ardından, başkent Konya'ya taşınmıştır. Yeni başkent olarak, Konya hızla gelişti ve Anadolu'nun en gelişmiş şehirlerinden biri haline gelmiştir. Şehrin büyümesiyle birlikte birçok mimari harikası inşa edilmiştir.

Konya, uzun yıllar Anadolu Selçuklu Devleti'nin başkenti olmuş, 1277 yılında Karamanoğulları Beyliği'nin egemenliğine girmiştir. Fatih Sultan Mehmet, 1470 yılında Karaman Eyaleti'ni 4. eyalet olarak oluşturdu ve Konya şehrini onun merkezi

⁹ Sertel, S. (2015). Cumhuriyetin İlk Nüfus Sayımı Sonuçlarına Göre Malatya'da Nüfus. Akademik Bakış Dergisi, 48, s. 81.

1600'lü yıllarda Karaman bölgesi büyümüş ve daha sonra Tanzimat reformları sırasında Konya olarak adlandırılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Yavuz Sultan Selim bu bölgenin şekillenmesinde kilit bir figür olmuştur. Mevlana'nın türbesi, Selim II'nin hükümdarlığı sırasında yenilendi ve Konya önemli yatırımlar görmüştür. Abdülhamid II'nin hükümdarlığı sırasında demiryolunun tanıtılması dikkate değer bir gelişmeydi.

Ferit Paşa'nın Avlonyalı olarak 1901'de vali atanması, şehre daha fazla ileme getirmiştir. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kısa bir süre İtalya tarafından işgal edilen Konya, yabancı işgalinden kurtuldu. Konya'nın stratejik konumu, tarih boyunca ticaret sektörünün gelişmesine katkı sağlamıştır. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde büyük önem taşıyan bir il olarak, canlı ticari faaliyetlerin merkezi haline gelmiştir.

Konya, bir Türkiye Cumhuriyeti şehri, bugün önemli bir konuma sahiptir. 40813.52 km²'lik bir alana yayılan ve 2 milyon kişiden fazla nüfusa sahip olan bu şehir, 1989 yılında büyükşehir statüsü kazanmıştır. Selçuklu, Meram ve Karatay merkez ilçeleri, sürekli gelişerek kentin ilerlemesine katkı sağlamaktadır.

Tarihi kayıtlar, 1800'lerde Konya'nın nüfusunun 15.000 ile 20.000 arasında değiştiğini göstermektedir. 1853'te Konya'yı ziyaret eden jeolog P.D. Techihatchef, şehrin nüfusunun 22.500 olduğunu belirtmiş. 1890'da ise gezgin M. Gine, bu sayının 44.000 olduğunu bildirmiş. Osmanlı nüfus sayımları, Konya'nın artan nüfusuna dair daha fazla kanıt sunmaktadır. 1831 yılındaki sayımda, Konya'nın nüfusu 12.457 kişi, 5.162 hane ve 123 mahalle olarak kaydedilmiştir. 1868 yılındaki sayımda ise Konya'nın nüfusu 16.732 kişi olarak belirtilmiş, Sille ve Hatunsaray bölgeleri de dahil edildiğinde bu sayı 17.649 kişiye ulaşmıştır. Konya'nın merkezi sancağında 1881/82-83 Osmanlı nüfus sayımına göre toplam 198,398 erkek ve kadın nüfusu bulunmaktaydı. Bu kaynaklar, Konya'nın nüfusunun uzun yıllar boyunca 20,000 ile 50,000 arasında kaldığını tutarlı bir şekilde göstermektedir.¹⁰

Cumhuriyetin kurulmasından sonra, Konya ilinin nüfusunu belirlemek için düzenli sayımlar yapılmıştır. 1927 yılı nüfus sayımında, Türkiye'nin toplam nüfusu 13,648,270 olarak kaydedilirken, Konya ilinin nüfusu 504,125 kişi olarak tespit edilmiştir

¹⁰ Tapur. T. (2013). Konya İli'nin 2007 Adrese Dayalı Nüfus Sayımı Açısından Değerlendirilmesi ve Konya'da Nüfus Gelişimi" Marmara Coğrafya Dergisi, ss. 115-133 ve özellikle s. 120.

Konya, bir vakitler Türkiye'nin dördüncü en kalabalık ili olsa da, son yıllarda nüfus artışıyla altıncı sıraya yükselmiştir. İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Adana gibi büyük şehirler, Konya'nın gerisinde kalmaktadır. Ancak, Türkiye'nin 63 ilinden üçüncüsü olması, Konya'nın hala önemli bir nüfus merkezli olduğunu göstermektedir.

Konya'nın nüfusu, 1927'de 504.125 iken, son 80 yılda dört kat artarak 2007'de 1.959.082'ye ulaşmıştır. Bu süre içinde Türkiye'nin nüfusu beşten fazla artış göstermiştir.

Konya'nın nüfusu 1927 ile 1950 yılları arasında çok az artmış, %10'u geçmiş ve şehir ile ilçe merkezlerinin toplam nüfusundan düşük kalmıştır. 1950'den önce, Konya'nın temel geçim kaynağı tarımdı ve sanayinin gelişmemesi nedeniyle, özellikle yağışların azaldığı dönemlerde, bazı insanlar şehir merkezinden çevredeki ilçelere ve köylere göç etmişlerdir. Dikkat edilmesi gereken bir nokta, Türkiye'nin geri kalanına benzer şekilde, İkinci Dünya Savaşı sırasında Konya'daki erkek nüfusun da askere alınması nedeniyle nüfus artışının yavaşlamasıdır.¹¹

28 Ekim 1927'de, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk nüfus sayımı gerçekleştirildi ve nüfusun 13.648.270 olduğu ortaya çıkmıştır. Türk tarihindeki ilk nüfus sayımı, 1831'de Sultan Mahmud II tarafından başlatılmış ve yalnızca Müslüman erkekleri kapsamıştı. Nüfus sayımının amacı, askeri harcamalara vergilere katkıda bulunabilecek kişisel tespit etmektir. 1935'ten 1990'a kadar her beş yılda bir düzenli nüfus sayımları yapılmıştır. Anadolu ve Türkiye için tarihsel açıdan bu kadar önemli bir bölgenin nüfus çalışmasının olmaması, literatürdeki önemli bir boşluğu meydana getirmiştir. Bu araştırma, Konya nüfusunu anlamak açısından istatistiksel olarak büyük önem taşımaktadır.

Bu tez çalışması, cumhuriyet dönemi boyunca gerçekleştirilen nüfus sayımı raporlarından elde edilen verileri inceleyerek Konya'nın nüfusuna ve demografik yapısına odaklanmaktadır. Çalışma, nüfus yoğunluğu, medeni durum, doğum yeri, mesleki okuryazarlık oranı ve idari dağılım gibi çeşitli hususları değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bulguları desteklemek için tablolar, haritalar ve grafiklerden yararlanılmaktadır.

¹¹ Tapur. A.g.e, s. 121.

BİRİNCİ BÖLÜM

CUMHURİYETİN İLK NÜFUS SAYIMINA GÖRE KONYA VİLAYETİ'NİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

Mustafa Kemal Atatürk, Cumhuriyet'in kurulmasının ardından, hemen bir nüfus sayımı yapmayı hedeflemiştir. Ancak, büyük devrimci adımlar atmak ve nüfus yasası için hazırlıklar yapmak gerektiğinden, ilk nüfus sayımı 1927 yılına ertelenmiştir. Bu gecikme aynı zamanda yasanın hazırlanması ve parlamentoda onaylanması sürecine de bağlanmıştır.¹²

Belçikalı istatistik uzmanı Profesör Camille Jacquart'ın Türkiye'ye gelişi, nüfus sayımı hazırlıklarının başlangıcını oluşturdu. İlk adım, Profesör Camille Jacquart'ın başkanlık ettiği Genel İstatistik Müdürlüğü'nün kurulması olmuştur. 2 Haziran 1926'da, Müdürlük, nüfus sayımı için özel olarak 9 maddelik bir yönetmelik hazırlamıştır.¹³ Nüfus sayımı ile ilgili yasa ve talimatlar daha sonra sırasıyla Ocak ve Şubat 1927'de İstanbul Şehir Emaneti Dergisi'nin 29. ve 30. sayılarında yayınlanmıştır.¹⁴

İlk yasa maddesi, 1927 yılında nüfus sayımı yapılacağını onaylarken, ikinci madde ise genel nüfus sayımından önce Sivas, Ankara, Mersin, Tekirdağ ve Ödemiş'te ön sayımlar yapılmasına karar vermiştir. En önemli nokta, bazı bölgelerin düşük doğum oranlarına, diğerlerinin yüksek ölüm oranlarına sahip olmasının nedenlerini belirlemektir. Bu eğilimlerin arkasındaki sebepleri kavramadan, alınacak tedbirler eksik ve etkisiz olmaktadır. Dolayısıyla, bu tür durumları hızlı ve doğru bir şekilde belirleyebilecek bir organizasyona sahip olmak son derece önemlidir.¹⁵

¹² 1927 Yılında Sinop Vilayeti'nin içinde bulunduğu idari taksimat ile kazaları, nahiyeleri ve bu nahiyelere bağlı köylerin durumu için bakınız, Musa Şaşmaz, *Türkiye'nin İdari Taksimatı*, Cilt 13, TTK, 2014, s. 217-262.

¹³ Zafer Gölen "1927 Nüfus Sayımı" *Uluslararası Türkiye Cumhuriyeti Sempozyumu Bildirileri*, 22-24 Ekim 2008, SDÜ, Isparta, 2008, s.1.

¹⁴ Tamer ve Bozbeyoğlu, a.g.m., s.77.

¹⁵ Erdem Çanak ve Ahmet Yeşil, "Atatürk Döneminde Adana (Seyhan) Vilayetinin Demografik Yapısı", *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2015, S. 14, s. 105.

Atatürk, bu kurumun öneminin hayati olduğunu, asıl amacının nüfusu artırmak, düşük doğum ve yüksek ölüm oranına sahip bölgesel belirlemek, etkili önlemler almak olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle, bu tür olguları hızlı ve doğru bir şekilde belirleyebilecek bir kuruluşa ihtiyaç bulunmaktadır.¹⁶

Başarılı bir nüfus sayımı sağlamak için, hakimler, kamu görevlileri, askeri personel ile meclisi üyeleri ve yerel belediye çalışanları gibi çeşitli kişiler kamu görevlisi olarak atanmıştır. Öğrenciler, öğretmenler ve eğitilmiş vatandaşlar da bu sorumluluğu üstlenmişlerdir. Görevlerini yerine getirmeyi reddedenlere para cezaları ve hapis cezaları uygulanabilmektedir. Ayrıca, nüfus sayımı için gerekli görülürse, okullar bir hafta süreyle kapatılabilir.¹⁷

Cumhuriyet Gazetesi, nüfus sayımının başlamasından önce, ‘Unutmayın’ başlıklı bir haber yayınlamıştır. Bu haber, halkı sokağa çıkma yasağı ve nüfus sayımının ne zaman yapılacağı konusunda bilgilendirdi. Ayrıca vatandaş, ihtiyaç duyacakları malzemeleri önceden tedarik etmeleri konusunda uyarılmıştır.¹⁸

Türkiye, 1927’den beri, kişilerin sayım günündeki konumlarına göre nüfus sayımı yapmaktadır. Bu yöntem, ‘fiili durum’ olarak adlandırılır ve kişilerin gerçekte bulundukları yerlerde sayılmasını sağlamaktadır.¹⁹

Bu nüfus sayım yöntemi maliyetli olduğundan, sayım sonuçlarının değerlendirilmesi uzun zaman alıyor ve büyük bir işgücü gerektirmektedir. Bu nedenle, 2006 yılında Nüfus Hizmetleri Kanunu yürürlüğe girmiştir. Aynı yıl, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) başlatıldı ve 2007 yılından itibaren nüfus sayımları ikamet eden nüfus (de jure) yaklaşımı kullanılarak yapılmaya başlanmıştır.²⁰

Nüfus sayımının asıl amacı, bir toplumun gerçek birey sayısını ve onların özel özelliklerini doğru bir şekilde belirlemektir. Bu bilgiler, kamu hizmetlerinin adil dağıtımı, ordunun asker alımı ve vergi uygulamalarının gerçekleştirilmesi için önemlidir.

¹⁶ Zafer Koylu ve Utku Can Erdinç, “1927 Nüfus Sayımına Göre Eskişehir”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 2021, S. 68, s. 505.

¹⁷ Muharrem Turp, “Cumhuriyet’in İlk Nüfus Sayımı Verileri Işığında Giresun”, *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2021, S. 27, s. 317.

¹⁸ Cumhuriyet, 27 Ekim, Sayı: 1345, s. 1.

¹⁹ Fatih Tuğluoğlu, “Türkiye Cumhuriyeti’nin İkinci Nüfus Sayımı: 20 İlkteşrin 1935 “Ne Bir EksikNe Bir Fazla”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırma Dergisi*, 1 Aralık 2012, C. 12, S. 25, s. 64.

²⁰ Nazire Doğan, “1935 Nüfus Sayımı Sonuçlarına Göre Van Nüfusu”, *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü Dergisi*, 2021, C. 7, S. 2, s. 210.

Nüfus verisi olmadan, Cumhuriyet etkin bir şekilde yönetilemezdi. Bu durum, valilere gönderilen ‘Valilere Mahsus Umumî 1 Numaralı Talimatname’ sinde vurgulanmıştır.²¹

Bu özel durumda, devlet kurumları ve güçlerinin, sorumluluklar etkin bir şekilde yerine getirebilmek için nüfus hakkında doğru ve kapsamlı bilgilere sahip olmaları gerekmektedir. Ancak, iyi işleyen bir idari sistemin temel unsuru olan bu özellik eksiktir. Mevcut bilgiler, yıllar önce düzensiz yöntemlerle elde edilen eski tahminlerden oluşmuştur. Son zamanlardaki savaşlar ve anlaşmalar, ulusal sınır değişmesine ve nüfus alışverişlerine neden olmuştur. Kısacası, devlet toplam nüfus hakkında kesin bilgilere sahip değildir. Bu rapor, çeşitli belirsiz ve sonuçsuz tahminler yerine açık ve güvenilir veriler sağlayarak nüfus hakkındaki bilgisizliğimizi giderme amaçlamaktadır.²²

1927 yılında yapılan nüfus sayımı, 2 Haziran 1926 tarihli ve 893 sayılı ‘Umumî Tahrir-i Nüfus İcrası Hakkında Kanun’ kanununa göre gerçekleştirilmiştir.²³ Ülke genelinde, her biri 250-300 kişilik 53.673 sayım bölgesi oluşturuldu ve her bölge için ayrı bir sayım görevlisi görevlendirilmiştir. Toplamda 52.276 sayım görevlisi bu sayda görev almıştır. Sayım görevlileri, nüfus sayımında en önemli rolü oynamaktadır. Nüfus sayımının doğruluğu ve eksiksizliği, büyük ölçüde onların yetkinliğine, adanmışlığına ve özenine bağlıdır. Görevleri sırasında, bilerek ya da bilmeyerek yaptıkları herhangi bir hata, nüfusun kesin ve doğru bir şekilde belirlenmesini engelleyebilmektedir.²⁴

Yapılan nüfus sayımı sonucunda, 28 Ekim 1927 tarihinde Türkiye’nin nüfusunun 13,648,270 kişi olduğu tespit edilmiştir.²⁵ Bu nüfusun, 563,879’u erkek, 7,074,931’i ise kadındır. Dikkat çekici bir nokta da nüfusun %76,5’inin kırsal bölgelerde, geri kalan %23,5’inin ise kentsel alanlarda yaşadığıdır.^{26 27}

Nüfus sayımında, 1872’deki Petersburg Konferansı’nda Uluslararası İstatistik Enstitüsü tarafından belirlenen ilkelere uygun olarak, toplumsal bilgileri toplamak

²¹ Başkanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA). 30.10/25.145.20

²² Türkiye Cumhuriyeti Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü (TCBİUM). (1929a). 28 Teşrinievvel 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül-III, Usuller Kanun ve Talimatnameler, Neticelerin Tahlili. Ankara: Başvekalet Müdevvenat Matbaası, s.97

²³ Türkiye Cumhuriyeti Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü (TCBİUM). (1929a), s.88

²⁴ Türkiye Cumhuriyeti Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü (TCBİUM). (1929a), s.5.

²⁵ Türkiye Cumhuriyeti Başvekalet Umum Müdürlüğü, 28 Teşrinievvel 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 3, Başvekalet Müdevvenat Matbaası, Ankara 1929, s. 8.

²⁶ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 3, s. 8.

²⁷ Ömer Demir, *Cumhuriyet Dönemi Ağrı Vilayeti Nüfus Sayımları ve Nüfus Yapısı (1927-1980)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı, Şubat 2020, s. 8.

amacıyla çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardaki soru formunda cinsiyet, yaş, doğum yeri, medeni durum, ana dil, milliyet, okur-yazık düzeyi, din ve engelli olma durumu gibi bilgiler yer almaktadır.²⁸

53 sayılı Kanun ve 219 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca, her beş yılda bir genel nüfus sayımı yapılmaktadır. Bu yükümlülük, 23 Şubat 1990 tarih ve 403 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ikinci maddesini değiştiren Kanun Hükmünde Kararname ile getirilmiştir. 219 sayılı kanun, her 10 yılda bir nüfus sayımı yapılacağını belirtmektedir. Nüfus sayımı, sıfır (0) ile biten yılların son pazar günü başlar ve aynı gün sona ermektedir.²⁹

1.1. 1927 Genel Nüfus Sayıma Göre Konya Vilayeti'nin Genel Nüfusu ve Cinsiyet İtibariyle Nüfusun Dağılımı

Sayımın yapıldığı dönemde Konya'nın merkez ilçe dahil toplam 14 ilçesi bulunmaktaydı. Bu ilçeler Cumhuriyet öncesinde kurulan Akşehir, Beyşehir, Bozkır, Ereğli, Ilgın, Saideli (kadınhanı), Sultaniye (Karapınar) ve Seydişehir'dir. Ayrıca 1926 yılında Hadim, Çumra ve Cihanbeyli ilçeleri kurulmuştur.³⁰ Konya merkezin Karatay, Selçuklu ve Meram ilçelerine dönüşümü 20.06.1987 tarihinde 3399 sayılı kanunla gerçekleşmiştir.³¹ Ayrıca daha önce Konya'ya bağlı bir ilçe olan Karaman 1989 yılında il olmuştur.³² Daha önce Konya'nın bir parçası olan Ermenek ilçesinin artık Karaman'ın bir parçası olduğunu belirtmek önemlidir.

1927 sayımında Konya'da sayım için 1.911 bölge belirlenmiş ve toplam 1.826 memur görev yapmıştır. Köylerde çalışan 1.261 sayım memurunun 490'ı yerel halktan, 771'i ise merkezden getirilmiştir.³³ Bu veriler, Konya'nın ilçelerindeki sınırlı okuryazarlık oranını vurgulamaktadır.

1927 yılında yapılan sayıma göre ise Konya Vilayeti'nin şehir, kaza, nahiye ve

²⁸ Gülbin Fırat Onat, "1927 Nüfus Sayımına Göre Erzincan Vilayeti'nin Demografik Özellikleri", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2020, C. 9, S. 3, s. 2358.

²⁹ Kadir Sinan Tabak, *Türkiye'de Nüfusun Yapısı ve Tarih Gelişimi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Ocak 2000, s. 18.

³⁰ T.C. Devlet Salnamesi. (1926-1927). Matbuat Müdüriyet-i Umumiyesi, s. 1034

³¹ Resmi Gazete, 20 Haziran 1987, s. 15

³² Resmi Gazete, 21 Haziran 1989, s. 1

³³ TCBİUM (1929a), s.78.

köylerin nüfusları cinsiyet ve miktar bakımından aşağıdaki tabloda ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 1

*1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'ndeki Miktar ve Cinsiyet Açısından Nüfus*³⁴

İlçeler	Cinsiyet (C) (Nahiye ve köyler dahil)			Toplam Nüfusta Yüzdesi
	Erkek (E)	Kadın (K)	Toplam (T)	
Konya	50.227 (%48,80)	52.679 (%51,20)	102.906 (%100)	(%20,40)
Akşehir	21.707 (%47,20)	24.281 (%52,80)	45.988 (%100)	(%9,12)
Beyşehir	17.210 (%43,96)	21.931 (%56,04)	39.141 (%100)	(%7,76)
Bozkır	16.317 (%46,03)	19.127 (%53,97)	35.444 (%100)	(%7,03)
Cihanbeyli	10.033 (%48,76)	10.542 (%51,24)	20.575 (%100)	(%4,07)
Çumra	18.010 (%48,58)	19.047 (%51,42)	37.066 (%100)	(%7,34)
Ereğli	16.400 (%48,81)	17.197 (%51,19)	33.597 (%100)	(%6,67)
Ermenek	12.828 (%44,58)	15.942 (%55,42)	28.770 (%100)	(%5,71)
Hadim	9.860 (%45,26)	11.924 (%54,74)	21.784 (%100)	(%4,32)
Ilgın	15.145 (%46,35)	17.530 (%53,65)	32.675 (%100)	(%6,47)
Karaman	17.621 (%47,28)	19.644 (%52,72)	37.265 (%100)	(%7,38)
Saideli	11.003 (%48,58)	11.642 (%51,42)	22.645 (%100)	(%4,49)
Seydişehir	14.048 (%47,00)	15.842 (%53,00)	29.888 (%100)	(%5,94)
Sultaniye	7.934 (%47,68)	8.706 (%52,32)	16.640 (%100)	(%3,30)
Toplam	238.350 (%47,25)	266.034 (%52,75)	504.384 (%100)	(%100)

Sayımdan yaklaşık iki ay sonra Konya'nın nüfusuna ilişkin ilk bulgular açıklanmıştır. Merkez İstatistik Müdürlüğü, Konya'nın toplam nüfusunun 239.915'i erkek, 262.313'ü kadın olmak üzere 502.228 olduğunu bildirmiştir.³⁵ Bu rakamlar yerel gazetelerde de paylaşılarak Konya'nın nüfusu ilk kez kamuoyuna duyurulmuştur.³⁶ Daha sonra 1928 yılında yapılan bir yayında Konya'nın nüfusu 504.125 olarak belirtilmiştir.³⁷ Bildirilen sayılardaki küçük farklılıklar muhtemelen

³⁴ Türkiye Cumhuriyeti Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü (TCBİUM). (1929b). 28 Teşrinievvel 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül-I, Mufasssal Neticeler, İcmal Tabloları. Ankara: Hüsnütabiat Matbaası, s. XII.

³⁵ Türkiye Cumhuriyeti Başvekalet Merkezî İstatistik Müdüriyeti Umumiyesi (TCBMİMU). (1927). Umumi Nüfus Tahriri 28 Teşrin-i Evvel 1927 -Muvakkat Rakamlar-. Ankara: Türk Ocakları Merkez Heyeti Matbaası, s.13.

³⁶ Babalık, 22 Kanun-ı Evvel 1927, s. 4

³⁷ Türkiye Cumhuriyeti Başvekalet Merkezî İstatistik Müdüriyeti Umumiyesi (TCBMİMU). (1928). 28/Teşrinievvel/1927 Umumi Nüfus Tahriri, Vilâyet, Kaza, Şehir ve Köyler İtibariyle Türkiye Nüfusu. Ankara: Türk Ocakları Merkez Heyeti Matbaası, s. 7-33.

verilerin sınıflandırılması veya telgrafla bilgi aktarımı sırasındaki küçük hatalardan kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak, bu bulgular ‘geçici’ veya geçici sonuçlar olarak anılmaktadır.³⁸

Üç yıl sonra, nüfus sayımının ayrıntılı sonuçları üç cilt halinde yayınlanmıştır. Bu ayrıntılı sonuçlara göre, Konya’nın toplam nüfusu 504.384 kişi olarak hesaplandı. Bu rakam, Türkiye’nin toplam nüfusunun %3,69’una denk gelmektedir. Bu nüfusun 266.034’ü (%52) kadındır.

Konya’nın nüfusu incelendiğinde, 27.684 kişi ile kadın nüfusun çoğunlukta olduğu görülmektedir. 1927 yılı sayım verilerinde de, Türkiye genelindeki oranla da uyumlu bir dağılım söz konusudur. Aynı sayıma göre, Türkiye’nin toplam nüfusu 13,648,270 kişi olup, bun %48.09’u erkek, %51,91’i kadındır. Bu sonuçlar, Konya’nın İstanbul ve İzmir’den sonra en kalabalık üçüncü il olduğunu da ortaya koymaktadır. 1928 yılında ise Konya’nın yaklaşık %79.97’si şehir ve köylerde yaşamaktaydı. Konya’daki erkek-kadın nüfus oranlarına yapılan bir inceleme, bu ilin en küçük cinsiyet farkına sah illerden biri olduğunu göstermektedir. Ereğli ilçesi, %48,81 erkek ve %51,19 kadın nüfus oranıyla en yakın erkek-kadın nüfus oranına sahip. Beyşehir ilçesi ise %43 erkek nüfusuyla en büyük farka sahiptir.³⁹

Konya ve ilçeleri ile köylerinde yaşayan 102.906 kişi toplam nüfusun %20,40’ını oluşturmaktadır. En kalabalık ikinci ilçe olan Akşehir’de 45.988 kişi yaşamaktadır ve bu sayı Konya’nın toplam nüfusunun %9,12’sine denk gelmektedir. Sultaniye ise 16.640 kişi ile en az nüfusa sahip ilçeydi ve toplam nüfusun %3,30’unu oluşturunuyordu.

Günümüzde bile, Konya, yüzölçümü bakımından Türkiye’nin en büyük ili olmaya devam etmekte, bu da düşük nüfus yoğunluğuna neden olmaktadır. 1927 yılı nüfus sayımına göre, Konya’nın kilometrekareye düşen ortalama nüfusu 10,3’tür. En kalabalık ilçe olan Akşehir’in ise nüfus yoğunluğu 20,3 kişi/km² ile en yüksek seviyedeydi. Bu durum, Akşehir’in geniş yüzölçümüne rağmen nüfusunun görece yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Buna karşılık, Cihanbeyli, geniş alanı ve az nüfusu nedeniyle, kilometrekareye sadece 3,4 kişi ile en düşük nüfus yoğunluğuna sahiptir. Ülke genelindeki 18 kişi/km²’lik ortalama yoğunluğa kıyasla, Konya’nın

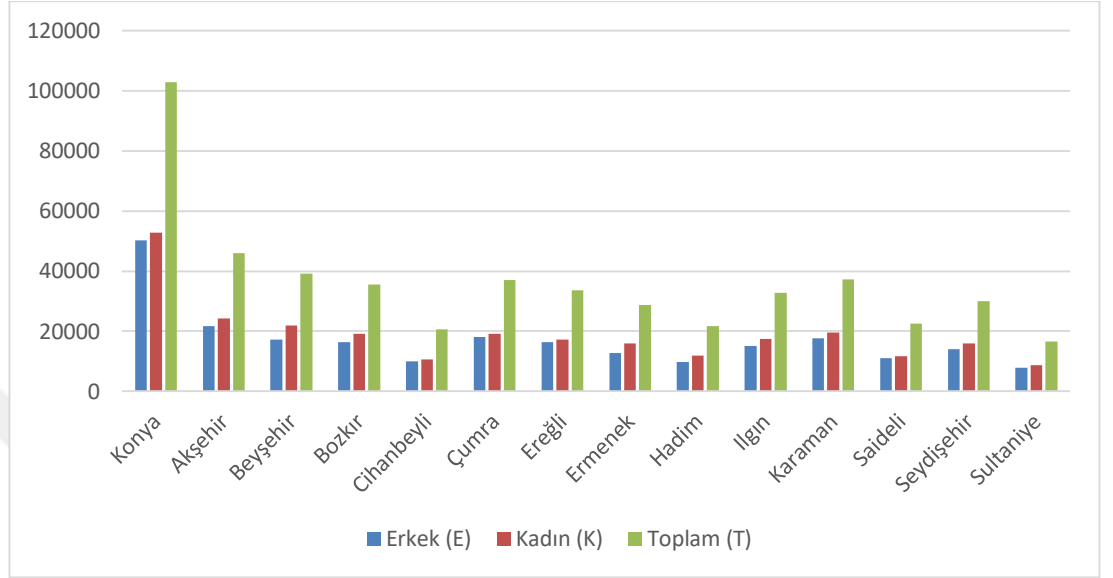
³⁸ TCBİUM (1929a), s.120.

³⁹ TCBMİMU (1928), s.33.

nüfus yoğunluğu da ortalaman altında kalmaktadır.

Grafik 1

1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfus Dağılımı

1.2. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nin Nüfus Yoğunluğu

Konya Vilayeti'nin 1927 sayımına göre yüzölçümü 5.755 km² idi. Bu vilayet merkez kaza dahil Konya, Ayancık, Boyabat ve Gerze kazalarından meydana gelmiştir. Bu birimlerin erkek, kadın ve toplam nüfusları aşağıda olduğu gibidir:

Tablo 2*1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nin Nüfus Yoğunluğu⁴⁰*

İlçeler	Cinsiyet (C) (Nahiye ve köyler dahil)			Yüzölçümü (km ²)	Nüfus Yoğunluğu (km ²)
	Erkek (E)	Kadın (K)	Toplam (T)		
Konya	50.227 (%48,80)	52.679 (%51,20)	102.906 (%100)	7,955	12.9
Akşehir	21.707 (%47,20)	24.281 (%52,80)	45.988 (%100)	2,260	20.3
Beyşehir	17.210 (%43,96)	21.931 (%56,04)	39.141 (%100)	2,350	16.6
Bozkır	16.317 (%46,03)	19.127 (%53,97)	35.444 (%100)	2,530	14.0
Cihanbeyli	10.033 (%48,76)	10.542 (%51,24)	20.575 (%100)	6,050	3.4
Çumra	18.010 (%48,58)	19.047 (%51,42)	37.066 (%100)	2,675	13.8
Ereğli	16.400 (%48,81)	17.197 (%51,19)	33.597 (%100)	4,700	7.1
Ermenek	12.828 (%44,58)	15.942 (%55,42)	28.770 (%100)	2,245	12.8
Hadim	9.860 (%45,26)	11.924 (%54,74)	21.784 (%100)	1,840	11.8
Ilgın	15.145 (%46,35)	17.530 (%53,65)	32.675 (%100)	2,190	14.9
Karaman	17.621 (%47,28)	19.644 (%52,72)	37.265 (%100)	3,815	9.8
Saideli	11.003 (%48,58)	11.642 (%51,42)	22.645 (%100)	4,150	5.4
Seydişehir	14.048 (%47,00)	15.842 (%53,00)	29.888 (%100)	1,695	17.6
Sultaniye	7.934 (%47,68)	8.706 (%52,32)	16.640 (%100)	4,535	3.7
Toplam	238.350 (%47,25)	266.034 (%52,75)	504.384 (%100)	48,990	10.3

⁴⁰ Türkiye Cumhuriyeti Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü (TCBİUM). (1929b). 28 Teşrinievvel 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül-I, Mufasssal Neticeler, İcmal Tabloları. Ankara: Hüsnütabiat Matbaası, s. XII.

1927 yılında Konya Vilayeti'nin Merkez Kazası nüfusu 102.906'dır. Konya Vilayeti'ne bağlı diğer kazalardaki nüfus; Akşehir kazası 45.988, Beyşehir kazası 39.141, Bozkır kazası 35.444, Cihanbeyli kazası 20.575, Çumra kazası 37.066, Ereğli kazası 33.597, Ermenek kazası 28.770, Hadim kazası 21.784, Ilgın kazası 32.675, Karaman kazası 37.265, Saideli kazası 22.645, Seydişehir kazası 29.888 ve Sultaniye kazası 16.640 kişi olmak üzere vilayet toplam nüfusu 504.384 kişidir.

Konya Vilayeti'nin toplam nüfusu dikkate alındığında 1927 yılında vilayetin toplam nüfus içinde kadınların erkeklere oranla yaklaşık %5 daha fazla olduğunu görülmektedir. Erkek nüfusu sadece Konya Vilayeti'nde değil Türkiye genelinde oldukça azalmıştır. Bunun nedeni Birinci Dünya Savaşı ve arkasından Kurtuluş Savaşı'nın yapılmış olması ve erkeklerin de asker olarak bu savaşa katılmaları ve vefat gibi nedenlerden dolayı sayılarının azaldığı anlaşılmaktadır.

1927 yılı verilerine bakıldığında; ülkedeki kadın nüfusu, toplam nüfus içinde yaklaşık %51,9 olup erkek nüfustan yaklaşık %3,8 daha fazladır. Bu durumda Konya Vilayeti aynı yıl içinde ülke ortalamasının yaklaşık %1,2 üstünde bir kadın nüfusa sahiptir.⁴¹

Konya Vilayeti'nin ortalama nüfus yoğunluğu 10,3'tür. Türkiye ortalaması 17,9 olduğu için⁴² Konya Vilayeti'ndeki nüfus yoğunluğu Türkiye ortalamasının altındadır. Burada Konya Vilayeti'nin yüz ölçümünün büyük olması etkilidir. Nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu yerleşim birimleri sırası ile Akşehir, Seydişehir ve Beyşehir kazalarıdır. Nüfus yoğunluğu en az olan yer ise 3,4 ile Cihanşehir kazasıdır.

1.3. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Özellikleri

1927 yılındaki nüfus sayımına baktığımızda Türkiye'de doğum yerleri itibariyle toplam nüfusun sadece 439.974 kişinin Türkiye dışında doğduğu tespit edilmiştir. Bu sayıda %0.64'de denk gelmektedir.⁴³ Türkiye içerisinde doğanlar ise %99,36'ya denk gelmektedir. Aşağıdaki tabloda da⁴⁴ doğum yerleri itibariyle Konya nüfusu ayrıntılı şekilde gösterilmiştir.

⁴¹ Nursal Kumaş, "İstatistiki Veriler ışığında Cumhuriyetin İlk Yıllarında Konya'ta ÜretimSektörleri (1927-1935)". *Tesam Akademi Dergisi*, Ocak 2019, C.6, S.1, S. 310.

⁴² 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 3, s. 8.

⁴³ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 3, s.8.

⁴⁴ Doğan, a.g.e., s. 17.

Tablo 3*1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı⁴⁵*

Yerleşim Birimi	1927 Yılı Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Doğum Yerleri İtibariyle Nüfus																						
	Cinsiyet	Türkiye	Afganistan	Suriye	Afrika ve Asya	Almanya	Avusturya	Belçika	Bulgaristan	Fransa	Yunanistan	İtalya	Rusya	Sırbistan	Sair Avrupa Memleket	Meçhul	İran	Irak	Arnavutluk	İngiltere	Macaristan	Lehistan	Romanya
Konya	Erkek	238.184	-	2	2	17	6	-	26	13	1	10	4	10	5	-	26	-	3	1	38	1	1
	Kadın	265.983	-	-	-	14	2	-	-	12	-	3	-	2	1	-	9	2	-	-	5	-	1
Genel Toplam		504.167	0	2	2	31	8	0	26	25	1	13	4	12	6	0	35	2	3	1	43	1	2

⁴⁵ TCBMİUM, 28 Teşrinievvel 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 2, Hüsnütabiaat Matbaası, Ankara 1929. S. 197-198.

Yukarıdaki tablo değerlendirildiğinde Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk genel nüfus sayımına göre, Konya Vilayeti ve çevresindeki idari birimlerde yaşayan vatandaşların büyük bölümü Konya Vilayeti ve çevresinde doğanlar ile Türkiye sınırları içerisinde doğanlardan oluşturmaktadır. Türkiye dışında doğup Konya Vilayeti'nde yaşayanların sayısı 217 kişi olarak kaydedilmiştir. Yurtdışında doğup Konya Vilayeti'nde yaşayanların içerisinde de 166 kişi erkeklerden 51 kişisi de kadınlardan oluşmaktadır. Yurtdışı doğumlu olan nüfusun büyük bir kısmını 78 kişi ile Macaristan ve İran doğumlu olanlar oluşturmaktadır.

1.4. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Medeni Hale Göre Dağılımı

Yapılan nüfus sayımında kişilerin medeni durumlarına da bakılmıştır. Medeni durumları; bekar, evli, dul, boşanmış ve durumu bilinmeyenler olarak sınıflandırılmıştır.

Tablo 4

*1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Medeni Hale Göre Dağılımı*⁴⁶

Yerleşim Birimi	Cinsiyet	Nüfus Mevcudu	Medeni Hal				
			Bekar	Evli	Dul	Boşanmış	Bilinmeyen
Konya	Erkek	238.350	136.283	99.184	2.462	395	26
	Kadın	266.034	114.317	110.366	38.948	2.352	54

Yukarıdaki tablo incelendiğinde toplam nüfusun %41.54'ü evli, %49.68'i bekar, %8.21'i ise duldur. Geriye kalan kısım ise ya boşanmış ya da medeni durumu tespit edilememiştir. Toplam nüfus içerisinde ise bekar erkeklerin oranı %57,17, evli olanların oranı %41,61, dul olanların oranı %1,03 ve bilinmeyenlerin oranı ise %0.05'tir. Kadınların ise %42,97'si bekar, %41,48'i evli, %1,03'ü dul olarak tespit edilmiştir.⁴⁷ Buna göre erkeklerdeki bekarlık oranı kadınlardan yaklaşık olarak %13 daha az olarak görülmektedir.

Tabloda dul kadınların nüfusunun dul erkeklerin nüfusundan daha fazla olduğu

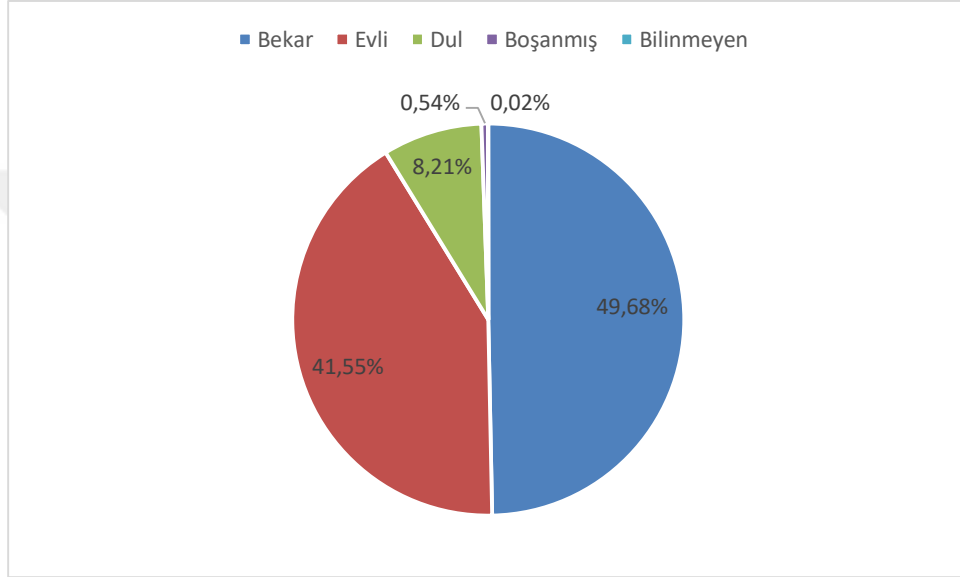
⁴⁶ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 2, s. 30.

⁴⁷ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 3, s.31.

görülmektedir. Bu durum sadece Konya Vilayeti için değil tüm Türkiye içinde geçerlidir. Bunun en önemli nedeni 1911 yılından itibaren Trablusgarp Savaşı, Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı gibi büyük savaşlar ölümler nedeniyle erkek nüfusunda azalmaya sebep olmuş, bu nedenle de birçok kadının dul kalmasına yol açmıştır.⁴⁸

Grafik 2

1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti’de Medeni Durum

1.5. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti’nde Nüfusun Yaş Grupları

1927 yılında yapılan nüfus sayımı Osmanlı Devleti’nde daha önce yapılan nüfus sayımlarından biraz daha farklıdır. Bu sayımda daha detaylı bilgilere yer verilmiştir. Bu bilgilerden biri de bölgede yaşayan halkın yaş olarak sınıflandırılmasıdır. Aşağıdaki tabloda Konya Vilayeti nüfusu yaş gruplarına göre detaylı bir şekilde gösterilmiştir.

⁴⁸ Mustafa Köse, *1927 Nüfus Sayımı ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2010, s. 168.

Tablo 5

*1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti 'nde Nüfusun Yaş Grupları*⁴⁹

Yerleşim Birimi	1927 Yılı Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Yaş Grupları									
	Cinsiyet	1 Yaşından Küçük	1-2	3-6	7-12	13-19	20-45	45-60	61-70	71 ve + Yaşı Bilinmeyen
Konya	Erkek	13.788	21.105	25.759	27.873	44.511	74.367	21.098	7.195	2.411
	Kadın	1.048	17.954	24.575	24.637	42.039	103.254	29.440	8.387	4.263
Genel Toplam		14.836	39.059	50.334	52.510	86.550	177.621	50.538	15.582	6.674

⁴⁹ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 2, s. 31.

1927 nüfus sayımında Konya Vilayeti'nde 20 yaşından küçük erkek sayısı %26,90,20 yaşından küçük kadın sayısı %22,30 olurken toplamı %49,21 olarak tespit edilmiştir. 20-60 yaş aralığındaki erkek sayısı %19,30, kadın sayısı %26,84 olmak üzere toplam %46,15'dir. 61 yaş üzeri erkek sayısı %1,94, kadın sayısı %2,55 olmak üzere toplam %4,50 olarak tespit edilmiştir. Geriye kalan %0,13'ünün yaş grubu tespit edilememiştir. Bu verilere göre Konya Vilayeti'ndeki genç nüfus yaşı nüfusa göre daha fazladır. Çünkü nüfusun yarısından fazlası 20 yaş altı gruptadır. Genç nüfusun fazla olması da Konya Vilayeti'nin her alanda gelişmesini sağlayacak bir nüfus alt yapısına sahip olduğunu göstermektedir.

1.6. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Okuryazarlık

Ülke, Ulusal Mücadele'nin ardından yeni bir yapılandırma sürecindedir. Bu süreçte, yeni reformlar yapma çabaları gösterilirken, bir yandan da insan kaynaklarının seviyesini belirleme isteği bulunmaktaydı. Bu sayım ile toplumun birçok özelliği belirlenmiştir. Bunların en önemlisi okuryazarlık oranıdır.

Eğitim ve öğretim alanında, ülke 1912'den beri süregelen savaşların olumsuz etkisiyle karşı karşıya kalmıştır. Öğretmenlerin cepheye gitmesi, yetersiz okul binaları ve ekonomik güçlükler, ülke genelinde olduğu gibi Konya İli'ni de büyük ölçüde etkilemiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 1927'deki ilk genel sayımına göre, 13.629.488 kişiden 12.517.992'si okuma-yazma bilmiyordur. Diğer bir deyişle, nüfusun büyük çoğunluğu eğitimsizdir.

1.111.496 kişi okuma ve yazma becerilerine sahip, bu da toplam nüfusun yüzde 8'ini oluşturmaktadır. Bu, Türkiye'deki genel okuryazarlık oranının düşük olduğunu göstermektedir.⁵⁰

⁵⁰ İbrahim Öztürk, "1927 Nüfus Sayımına Göre Aksaray Vilayetinin Nüfus Özellikleri", *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Dergisi*, Eylül 2018, C.16, S.3, s. 589.

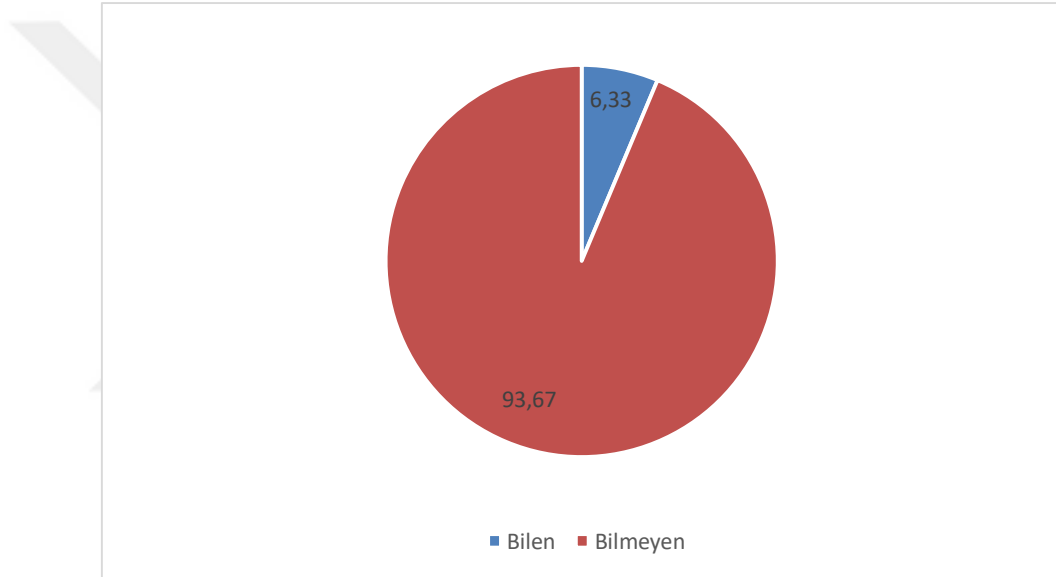
Tablo 6

*1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti 'nde Nüfusun Okuryazarlık Durumu*⁵¹

Yerleşim Birimi	Cinsiyet	1927 Yılı Genel Nüfus Sayımına Göre Konya'da Okuryazarlık	
		Bilen	Bilmeyen
Konya	Erkek	27.515	210.835
	Kadın	4.397	261.637
Genel Toplam		31.912	472.472

Grafik 3

1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti 'nde Okuryazarlık

1927 Genel nüfus Sayımına göre Konya Vilayeti'nde okuryazar oranı %6,33 iken nüfusun geriye kalan %93,67 gibi büyük bir oranı okuma yazma bilmemektedir. Bu oran Türkiye ortalamasının altındadır. Okuma-yazma bilenler içerisinde erkeklerin oranı %13,05 iken kadınların oranı %1,68'dir. Bu da gösteriyor ki okur-yazar olan kadınların sayısı erkeklere göre oldukça düşüktür.

⁵¹ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 2, s. 2.

1.7. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti’nde Dini Yapı

Yeni kurulan bir devlet olarak Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı İmparatorluğu’ndan önemli bir azınlık nüfusu, kurumlar, kültür ve sorunlar devraldı. Özellikle Osmanlı İmparatorluğu’nun yükseliş döneminde, Osmanlı toprakları içinde yaşayan azınlık toplulukları, ‘millet sistemi’ sayesinde barış ve düzen içi etnik ve dini kimliklerini koruma fırsatı bulmuştur.⁵² Osmanlı İmparatorluğu’nda azınlıkların haklarını iyileştirmeyi ve Müslüman nüfus ile eşit konuma getirmeyi amaçlayan Tanzimat Fermanı, bu dönemin en önemli belgesidir. Bu ferman, azınlıkların toplumsal konumunu güçlendirmeyi ve onlara eşit haklar tanımayı hedeflemiştir.⁵³

Osmanlı İmparatorluğu’nun çöküşünden sonra kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nde yaşayan azınlıklar için de bu anlayış geçerlidir. Lozan Barış Anlaşması’nda azınlıklar, Müslüman olmayan kişiler olarak tanınmıştır. Diğer bir deyişle, daha sonra Müslüman olanlar azınlık grubuna dahil edilmedi bu anlaşmayla kabul edilen iki tür yükümlülük bulunmaktadır. Bunlardan biri, o ülkede yaşayan herkesin yaşam hakkı, kişisel özgürlük ve dini haklarının tanınmasıdır. Diğer önemli nokta ise, soy, din ve dil açısından farklı olan azınlıkların, yasalar önünde eşit olmanın yanı sıra, kendi dillerini yayınlarda, mahkemelerde vb. kullanma, dini, eğitimsel ve benzeri kurumlar kurma gibi belirli ek haklara sahip olmasıdır. Kişisel ve siyasi haklara ek olarak, bu gruplar kendilerine özgü kimliklerini koruma ve geliştirme hakkına da sahiptir. Devlet, yoğun olarak yaşadıkları bölgelerdeki kamu ilkokullarında kendi dillerinde eğitim almalarına ve eğitim ve amaçlar için devletten adil finansal destek almalarına izin veriyor, ancak bunun karşılığında kendi masraflarını karşılamasını şart koşturmuştur.⁵⁴

1927 nüfus sayımında da azınlık grup dikkate alınmış ve detaylı bir şekilde gösterilmiştir. Buna göre 1927 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre Türkiye Cumhuriyeti’nin nüfusunun %97,36’sı Müslüman nüfus, %2,64’ünü ise gayrimüslim nüfus oluşturmaktadır.⁵⁵

⁵² Yelda Demirağ “Osmanlı İmparatorluğu’nda Yaşayan Azınlıkların Sosyal ve Ekonomik Durumları”, *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, Mayıs 2002, C.13, S.13, s. 16.

⁵³ Bilal Eryılmaz ve Mücahit Bektaş, “Lozan Perspektifinden Türkiye’de Azınlık Politikaları(1923-2016)”, *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, Ekim 2017, C.5, S.2, s. 27.

⁵⁴ Nilgün Atıcı Köktaş ve Hakkı Büyükbaş, “Lozan Antlaşması, Dini Azınlıklar ve Dış İlişkiler Boyutu”, *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Nisan 2016, C.2, S.3, s.7.

⁵⁵ Öztürk, a.g.m., s. 590.

Tablo 7*1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Dinler ve Mezhepler⁵⁶*

1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Dinler ve Mezhepler									
Yerleşim Birimi	Cinsiyet	İslam	Katolik	Protestan	Ortodoks	Ermeni	Hristiyan	Sair dinler	Dinsiz veya Dini Bilinmeyen
Konya	Erkek	237.928	92	15	48	216	39	8	4
	Kadın	265.592	62	23	45	268	24	9	8
Genel Toplam		503.520	154	38	93	484	63	17	12

Konya Vilayeti'nde 1927 yılı itibariyle nüfusun %99,82'i Müslüman, %0,18'i de gayrimüslim kişilerden oluşmaktaydı.⁵⁷ Bölgedeki Müslüman nüfus gayrimüslim nüfusa oranları çok fazladır ve Türkiye ortalamasının üzerindedir. Gayrimüslimlerin sayısı 849 kişidir. Geriye kalan 12 kişinin dini hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

1.8. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Engelli Nüfus

1927 sayımında ülke nüfusu engelli durum itibariyle de sayıma tabi tutulmuştur. Bu sayede hangi ilde ne kadar engelli vatandaş olduğu anlaşılabilmekte ve uzun savaş yıllarının insanlarda ne gibi kayıplara yol açtığı görülmektedir.

Tablo 8*1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Engelli Nüfus⁵⁸*

Konya Vilayeti'nde Engelli Nüfus								
Yerleşim Yeri	Cinsiyet	Engelsiz	Kör	Sağır ve Dilsiz	Topal	Çolak	Kambur	Diğer Engelliler
Konya	Erkek	232.661	769	496	1.408	824	117	2.075
	Kadın	263.491	604	290	666	131	47	805
Genel Toplam		496.152	1.373	786	2.074	955	164	2.880

Konya Vilayeti'nde toplam nüfusun %98,36'sı sağlam, %1,63'ü ise engellidir. Engelli nüfus içinde erkeklerin oranı %1,12 iken, kadınların oranı %0,41 olup, erkeklere göre daha düşüktür.⁵⁹ Bu sayım sonuçlarına bakıldığında, 1927 Genel Nüfus

⁵⁶ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 2, s. 36.

⁵⁷ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 3, s. 36.

⁵⁸ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 2, s. 165-166.

⁵⁹ 1927 Umumi Nüfus Tahrir, Fasikül 3, s. 58.

Sayımına göre Konya ve çevresindeki nüfusun büyük bir çoğunluğunun, sağlıklı ve fiziki yönden sağlam bireyler olduğu söylenebilir. Nüfusun en fazla etkilendiği engellilik ise 2.088 kişi ile diğer engeller ve 2.074 kişi ile topallık olmuştur. Engelli sayısına bakıldığında da çoğunluğun erkek olması ve özellikle çolak ile total sayısının fazla olması, bu sakatlıkların çoğunun, doğuştan değil de yapılan savaşlardaki yaralanmalar sonucu olduğu kanaat ve görüşünü akla getirmektedir.

1.9. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Konuşulan Çeşitli Anadiller

1927 Genel Nüfus Sayımının verdiği bir diğer bilgi de nüfusun ana dillere göre gruplandırılmasıdır. Bu sayım sonucuna göre Türkiye'de 11.777.814 kişinin ana dilinin Türkçe olduğu görülmüştür. Anadili Türkçe dışında bir dil olanların sayısı ise 1.870.465'tir.⁶⁰

Tablo 9

1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti 'nde Konuşulan Çeşitli Anadiller⁶¹

Yerleşim Birimi	Cinsiyet	Türkçe	Rumca	Ermenice	Fransızca	İtalyanca	İngilizce	Çerkezce	Kürtçe	Arnavutça	Bulgarca	Diğer veya Bilinmeyen	Arapça	Acemce	Yahudice	Tatarca
Konya	Erkek	225.213	19	32	13	10	-	853	10.722	364	2	390	85	5	8	605
	Kadın	252.976	4	32	16	3	-	916	10.674	373	2	373	34	2	5	622
Genel Toplam		478.189	23	64	29	13	0	1.769	21.396	737	4	763	119	7	13	1.227

1927 yılı sayımına göre Konya Vilayeti'nin genelinde %94,80 oranında Türkçe konuşulmaktadır.⁶² Yani Türkçe konuşan kişilerin sayısı toplamda 478.189'dur. Türkçe dışında konuşlan pek çok dil de mevcuttur. 23 kişi Rumca, 64 kişi Ermenice, 29 kişi Fransızca, 13 kişi İtalyanca, 1.769 kişi Çerkezce, 21.396 kişi Kürtçe, 737 kişi Arnavutça, 4 kişi Bulgarca, 119 kişi Arapça, 7 kişi Acemce, 13 kişi Yahudice, 1.227

⁶⁰ Şahin Yedek ve Savaş Sertel, "Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Nüfus Sayımı Sonuçlarına Göre Mardin Nüfusu", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Şubat 2018, C.11, S.55, s. 306.

⁶¹ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 2, s. 177-178.

⁶² 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 3, s.52.

kişi Tatarca ve 763 kişinin konuştuğu dil belirlenememiştir. Genel olarak baktığımızda Konya ve çevresinde Türkçe'nin yoğun konuşuluyor olması bu bölgede Türklerin hkim olduğunun bir delilidir.

1.10. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Meslekler

Herhangi bir bölgenin ya da bir yerleşim yerinin ekonomik, sosyal, kültürel ve ticari faaliyetlerini ve hizmet sektörlerindeki durumlarını nüfusun bu özelliklerinden yararlanarak açıklamamız oldukça mümkündür.⁶³ 1927 Genel Nüfus Sayımı da mesleklerle ilgili olarak bilgi vermiştir. Bu sayım sonucuna göre Konya Vilayeti'nin ekonomik faaliyetleri bakımından nüfusu aşağıdaki gibidir.

Aşağıdaki tabloya göre, 1927 Genel Nüfus Sayımına göre Konya Vilayeti'nde toplam nüfusun %35,34' bir meslek sahibi iken, geriye kalan %64,65'inin herhangi bir meslek sahip olmadığı tespit edilmiştir. Meslek sahibi olanlar içerisinde ziraatla uğraşanların oranı %30,50, sanayi ile uğraşanlar %2, ticaret ile uğraşan %1,20, serbest meslek ile uğraşanların oranı ise %0,34'tür. Meslek sahibi erkeklerin oranı %53,74, kadınların ise %18,85'i bir meslek dalı ile ilgilenmektedir.⁶⁴ Nüfusun büyük bir kısmı; 153.840 kişi ile tarımla uğraşmaktadır. Nüfusun geriye kalan küçük bir kısmı ise sanayi, ticaret, serbest meslek, memur, hakim vb. diğer meslek dalları ile ilgilenmektedirler.

⁶³ Tahir Kodal, "Cumhuriyet'in İlk Nüfus Sayımına Göre Denizli'nin Nüfus Yapısı", Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ocak 2004, C.15, S.15, s. 69.

⁶⁴ 1927 *Umumi Nüfus Tahriri*, Fasikül 3, s. 42.

Tablo 10

*1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Meslekler*⁶⁵

1927 Yılı Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Meslekler												
Yerleşim Birimi	Cinsiyet	Tarım	Sanayi	Ticari	Serbest Meslek	Memur	Hâkim	Ordu	P.T.T	Muhtelif	Meslekler Toplamı	Mesleksiz veya Mesleği Bilinmeyen
Konya	Erkek	105.701	8.944	6.069	1.546	1.564	217	1.550	578	1.939	128.108	110.242
	Kadın	48.139	1.188	201	174	23	1	-	3	430	50.159	215.875
Genel Toplam		153.840	10.132	6.270	1.720	1.587	218	1.550	581	2.369	178.267	326.117

⁶⁵ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 2, s. 153-154.

İKİNCİ BÖLÜM

1935 GENEL NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE KONYA VİLAYETİ'NİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

Türkiye’de ikinci sayım, 20 Ekim 1935 tarihinde gerçekleşmiştir. 1935 Genel Nüfus Sayımı için bazı düzenlemeler yapılmıştır.⁶⁶ 1927’de yapılan sayım için bazı yasalar ve talimatlar yayınlanmışsa da gelişen teknoloji ve yeni dünya düzeni nedeniyle bazı ihtiyaçlar ortaya çıkmıştır. İlk olarak, 29 Mayıs 1934 tarihinde Resmi Gazete’de 10 maddeden oluşan genel nüfus sayı yasası yayınlanmıştır. Bu yasa, 1935 yılında genel bir sayım yapılacağını, sayımın ülkenin tarımsal, endüstriyel ve ticari faaliyetleri hakkında bilgi sağlayacağını ve Genel İstatistik Müdürlüğü’nün sayımın dağıtım ve deneme sayımlarının yürütülmesinden sorumlu olacağını belirtmekteydi.⁶⁷

Nüfus sayımı sırasında herhangi bir sorunla karşılaşılması için, sayım memurlarının denetçileri olan vali, kaymakam ve müdürler önemli görevler üstlenmiştir. Halkın sayım hakkındaki yanlış anlamalarını gidermek amacıyla, denetçilere çeşitli yerlerde ve şekillerde propaganda yapmaları talimatı verilmiştir. Aynı zamanda, sayım memurlarına görevleri hakkında bilgi verilerek, işlerinin önemini anlamaları sağlanmıştır. Halkın arasında dolaşan vergi ve yükümlülüklerle ilgili söylentiler nedeniyle, yetkililerin halkın olumsuz havasını dağıtmaları ve sayımın sadece nüfus miktarını öğrenmek için yapıldığını belirtmeleri istenmiştir.⁶⁸

Toplum için ve nüfus sayımına hazırlık amacıyla, şehirlerde nüfus sayımı konferansları düzenlendi, İstanbul ve Ankara’da radyo yayınları yapıldı, tanınmış yazarların makaleleri gazetelerde yayımlanmış, sinemalar ve İstanbul’daki aydınlatılmış gazeteler kullanılmış, okullarda konferanslar verilmiştir. Ayrıca, ülke genelinde 620 bin duvar, el ve salon afişi dağıtılmıştır. Bu afişler, halkı nüfus sayımının yararları konusunda bilgilendirmeyi ve doğru açıklamalar yapmayı amaçlamaktaydı.

⁶⁶ 1935 Yılında Konya Vilayeti’nin içinde bulunduğu idari taksimat ile kazaları, nahiyeleri ve bu nahiyelere bağlı köylerin durumu için bakınız, Musa Şaşmaz, *Türkiye’nin İdari Taksimatı*, Cilt 10, TTK, 2014, s. 113-328

⁶⁷ Ufuk Erdem, “Cumhuriyet Türkiye’sinin İkinci Nüfus Sayımı (20 Ekim 1935)”, *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergisi*, 14 Haziran 2016, C. 30, S. 30, s.40.

⁶⁸ Tuğluoğlu, a.g.m. s. 66.

Bun yanı sıra, Kültür Bakanlığı aracılığı okullarda nüfus sayımı hakkında programlar düzenlenmiştir.⁶⁹

Bu nüfus sayımının sonuçlarına göre, Türkiye’de toplam 57 il, 356 ilçe, 809 bucak ve 34.067 köy kayıtlara geçmiştir. Nüfus sayımına göre, Türkiye Cumhuriyeti’nin toplam nüfusu 16.158.018 kişiden oluşmaktaydı. Bu nüfusun 7.936.770’i erkek, 8.221.248’i ise kadındır.⁷⁰

Dönemin Başbakanı İsmet İnönü, Ülkü Dergisi’ne yaptığı açıklamada, 1935 nüfus sayımı sonuçlarını değerlendirirken, 1927 sayımı ile karşılaştırmış ve ekonomik zorluklara rağmen, 2,509,748 kişilik nüfus artış oran, Cumhuriyet’in nüfus politikasının bir başarısı olarak kabul etmiştir.⁷¹

Falih Rıfkı Atay ise makalesinde şu satırlara yer vermiştir; ‘Ülkedeki nüfus artışı, halkın güven ve huzur içinde olduğu, tüm sektörlerin ve faaliyetlerini desteklendiği bir yönetimin varlığını göstermektedir. Nüfus artışı, ülkedeki refahın ve istikrarın bir işaretidir. Kalabalık bir Türkiye, refah içindeki bir Türkiye, Cumhuriyetin eseri ve onurudur.’⁷²

1927’den 1935 nüfus sayımına kadar, nüfusu artırmak için yapılan düzenlemelerin nüfus artış etkilediği söylenebilmektedir. 2330 ve 2575 sayılı yasalar, vatandaşların evlilik, doğum ve ölü bildirimlerini vurgulamıştır. Evlenme çağındaki bireyleri ‘Bekârlık Vergisi’ kapsamında evlenmeye teşvik ederek, nüfusun artırılması da planlanmıştır. Bu yasalara ek olarak, nüfusun artırılması hedeflemiştir.⁷³

1927 yılında 52.276 sayım ve kontrol görevlisi nüfus sayımına katılırken, 1935 yılındaki sayımda bu sayı 123.045’e yükselmiştir.⁷⁴

⁶⁹ Fevzi Çakmak, “Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Nüfusu Kayıt Altına Almaya Yönelik Girişimler”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 1 Haziran 2009, C. 8, S. 18, s. 110.

⁷⁰ Ebru Çoban ve Ahmet İlyas, “1935 Nüfus Sayımı ve Bingöl’ün Nüfus Potansiyeli”, *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, Şubat 2017, C.7, S. (1/1), s. 93.

⁷¹ İbrahim Erdal, “Ülkü Mecmuasına Göre Erken Cumhuriyet Dönemi Nüfus Politikası (1923-1938)”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Ağustos 2011, C.12, S. 48, s. 786.

⁷² Çakmak, a.g.m., s. 112.

⁷³ Nurettin Çakıcı, “Cumhuriyeti’nin İlk Yıllarında Trabzon’un Nüfusuna Dair Bir Değerlendirme”, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Aralık 2018, C. 4, S. 6, s. 337,

⁷⁴ Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Türkiye İkinci Genel Nüfus Sayımı 1935*, Ankara Başvekâlet Matbaası, Neşriyat No: 99, Ankara 1937, s. 6.

2.1. 1935 Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti Nüfusunun Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Dağılımı

Bir yerleşim bölgesinin nüfusunun ve nüfusa bağlı olarak demografik yapısının bilinmesi, o bölgede yapılacak olan birçok yatırımların sürdürülmesi ve desteklenmesi açısından çok önemlidir. Yerleşim bölgelerinin sahip olduğu fiziki ve beşeri özellikler sahip olduğu nüfusun miktarının yanında bu nüfusun mekânsal dağılımı üzerinde de etkili olmaktadır.⁷⁵ Fiziki özellikler genel olarak iklim, yer şekilleri, su kaynakları, toprak verimliliği gibi faktörler olurken, beşeri faktörler ise sanayi, tarım, turizm, ulaşım ve ticaret gibi etkenlerdir.

Bu özellikler bir bölgenin nüfus dağılışını önemli ölçüde belirleyen unsurlardır. Bu bağlamda toplam nüfus, yüzölçümü, nüfus yoğunluğu ve cinsiyet gibi verilerin yayınlanmasıyla birlikte Konya Vilayeti'nin bu özellikleri hakkında bilgi edinmek mümkün olmuştur.

⁷⁵ Fatih Ayhan, “Afyonkarahisar’ın Nüfus Coğrafyası Özellikleri”. *Journal of Awareness*, Ağustos 2020, C.5, S. 3, s.402.

Tablo 11

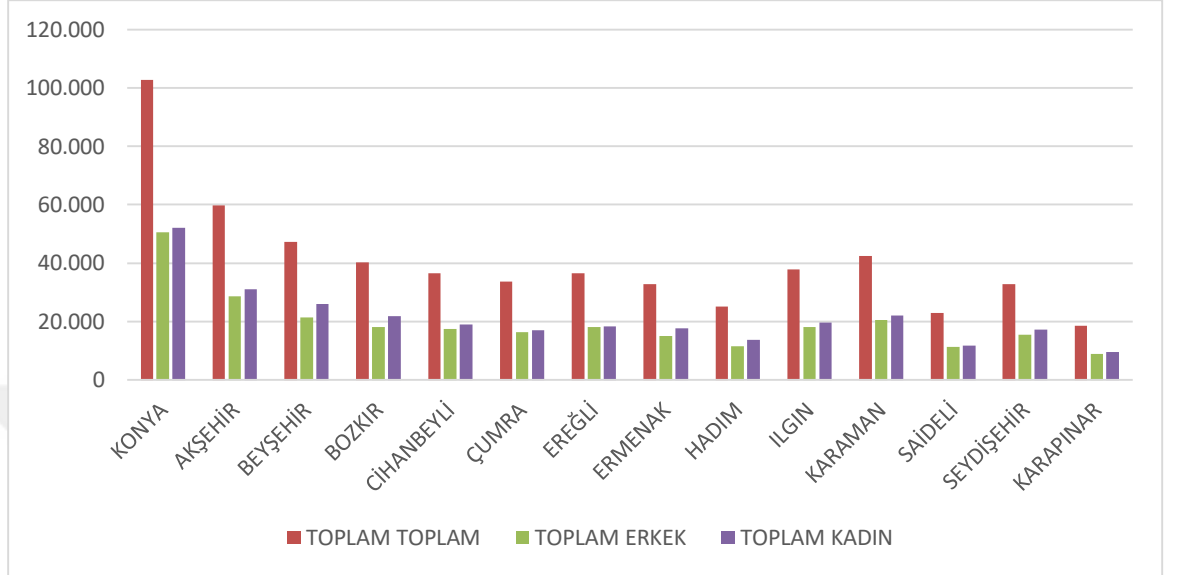
*1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nin Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu*⁷⁶

	TOPLAM			İL VE İLÇE MERKEZLERİ			BELDE VE KÖYLER			NÜFUS YOĞUNLUĞU
	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	
İL TOPLAMI	569.684	272.133	297.551	114.051	56.841	57.210	455.633	215.292	240.341	12
KONYA	102.819	50.614	52.205	52.093	26.991	25.102	50.726	23.623	27.103	13
AKŞEHİR	59.779	28.728	31.051	10.335	5.063	5.272	49.444	23.665	25.779	26
BEYŞEHİR	47.386	21.462	25.924	2.620	1.243	1.377	44.766	20.219	24.547	20
BOZKIR	40.214	18.241	21.973	1.343	582	761	38.871	17.659	21.212	16
CİHANBEYLİ	36.571	17.494	19.077	2.149	1.122	1.027	34.422	16.372	18.050	6
ÇUMRA	33.628	16.498	17.130	2.685	1.328	1.357	30.943	15.170	15.773	13
EREĞLİ	36.533	18.166	18.367	9.544	4.830	4.714	26.989	13.336	13.653	8
ERMENAK	32.817	15.079	17.738	6.745	2.959	3.786	26.072	12.120	13.952	15
HADİM	25.193	11.538	13.655	919	449	470	24.274	11.089	13.185	14
ILGIN	37.761	18.088	19.673	3.393	1.625	1.768	34.368	16.463	17.905	17
KARAMAN	42.478	20.447	22.031	9.060	4.287	4.773	33.418	16.160	17.258	11
SAİDELİ	22.997	11.306	11.691	3.888	1.836	2.052	19.109	9.470	9.639	6
SEYDİŞEHİR	32.831	15.481	17.350	4.408	2.187	2.221	28.423	13.294	15.129	19
KARAPINAR	18.677	8.991	9.686	4.869	2.339	2.530	13.808	6.652	7.156	4

⁷⁶ TCBİGD, *Genel Nüfus Sayımı, 20 İlkteşrin 1935, Konya Vilayeti*, Kat'ı Mufassal Neticeler, C. 50, Hüsnütabiat Basımevi, İstanbul 1937, s. 5.

Grafik 4

1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nin Nüfus Dağılımı

2.2. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nin Medeni Hal İtibariyle Nüfus Dağılımı

Türkiye’de 1935 yılında 35-39 yaşlarında hiç evlenmemiş kadın yüzdesi 2 dolayındadır. Erkekler arasında da hiç evlenmemiş olanlar 40 yaşından sonra aynı oranda bulunmaktadır. Bu dönemde savaş nedeni ile erkek ölüm oranının yüksek olması 40-44 yaşları arasındaki kadınların %20’sinin 50-54 yaş arasındakilerin ise %47’sinin dul kalmasına sebep olduğu tespit edilmiştir.⁷⁷

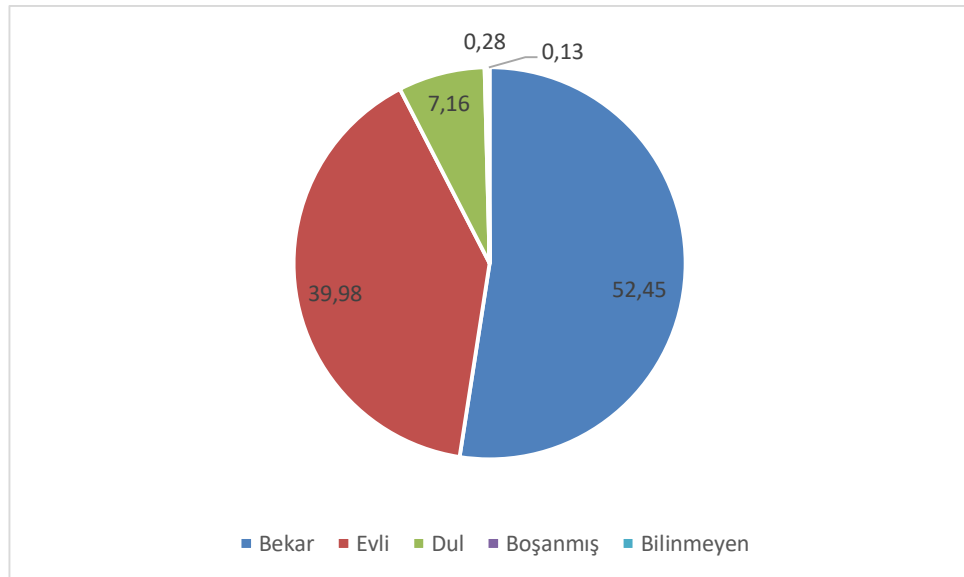
1935 Genel Nüfus Sayımında Konya Vilayeti’nin medeni hali itibariyle de nüfushakkında bilgi edinilebilir. Medeni hal bekar, evli, dul, boşanmış ve bilinmeyen olarak sınıflandırılmıştır.

⁷⁷ Ferhunde Özbay, *Dünden Bugüne Aile, Kent ve Nüfus*, İletişim Yayınları, İstanbul 2015, s. 53.

Tablo 12*1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Medeni Hal*

Medeni Hal	Mutlak Rakamlar			Yüzdesi %		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bekar	160.282	138.516	298.798	58,90	46,55	52,45
Evli	108.479	119.305	227.784	39,86	40,10	39,98
Dul	2.817	37.958	40.775	1,04	12,76	7,16
Boşanmış	261	1.327	1.588	0,10	0,45	0,28
Bilinmeyen	294	445	739	0,11	0,15	0,13
Toplam	272.133	297.551	569.684	100.0	100.0	100.0

Konya Vilayeti'nde toplam nüfusun medeni hale göre dağılımı yukarıdaki tabloda verilmiştir; Buna göre 160.282 erkek ve 138.516 kadın olmak üzere toplam 298.798 kişi bekar, 108.479 erkek ve 119.305 kadın olmak üzere toplam 227.784 kişi evlidir. 2.817 erkek ve 37.958 kadın olmak üzere toplam 40.775 kişi dul, 261 erkek ve 1.327 kadın olmak üzere toplam 1.588 kişi boşanmıştır. Medeni hali hakkında bilgi edilemeyenlerin sayısı ise 294'ü erkek, 445'i kadın olmak üzere toplam 739 kişidir. Yüzdelik oranlarına baktığımızda; nüfusun %52,4'ü bekar, %39,9'u evli, %7,6'sı dul, %0,28'i boşanmış ve %0,1'i bilinmeyenlerdir. 1927 yılında gerçekleşen nüfus sayımına göre, 1935 Genel Nüfus Sayımında Konya Vilayeti'nde bekarların sayısı %2,77 oranında bir artış göstermiştir. Evli olan kişilerin sayılarında ise 1927 yılı sayımına göre %1,56 oranında bir artış görülmüştür.

Grafik 5*1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Medeni Hali*

2.3. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nin Okuryazarlık Durumu İtibariyle Nüfus Dağılımı

1935 Genel Nüfus Sayımında, Konya Vilayeti'nde okuma yazma bilen ve bilmeyenlerin hakkında da bilgiler mevcuttur. 1927 Genel Nüfus Sayımından farklı olarak okuryazar olan ve olmayanların dışında bu nüfus sayımında yalnız okuma bilenlerde tespit edilmiştir.

Konya Vilayeti'nin toplam nüfus içerisinde okuryazar durumunu özetleyen tablo aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 13

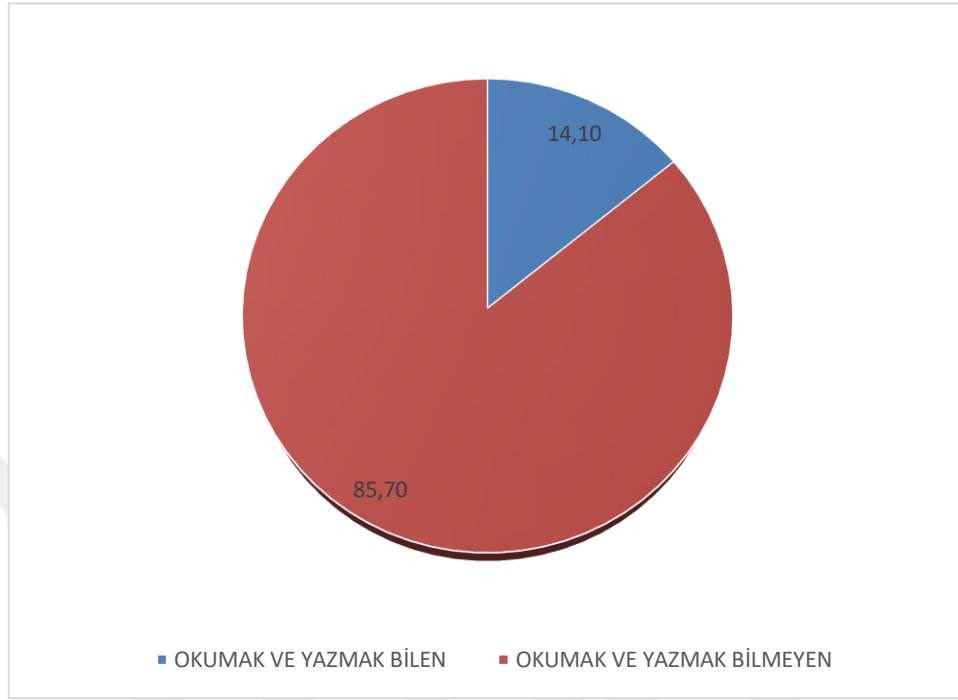
1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Okuryazarlık

Cinsiyet	Mutlak Rakamlar				Yüzde (%)		
	Okuryazar	Yalnız Okuma Bilen	Bilmeyen	Bilinmeyen	Toplam	Bilen	Bilmeyen
Genel Toplam							
Erkek	64.090	578	207.465	-	272.133	23.5	76.2
Kadın	16.319	311	280.921	-	297.551	5.4	94.4
Toplam	80.409	889	488.386	-	569.684	14.1	85.7

Yukarıdaki tabloda yer almayan Konya Vilayeti şehir merkezinde okuryazar oranları incelendiğinde; toplam 272.133 erkekten 64.090'ının okuma yazma becerisi vardır. Diğer bir ifade ile erkeklerin %23,5'i okuryazardır. Toplam 297.551 kadın içerisinde 16.319'u okuryazardır. Yani bu da %5,4'ü demektir. Okur-yazar olmayanların bilgileri ise; 207.465'i erkek ve 280.921'i kadın olmak üzere toplam 488.386 kişidir. Bu da toplam nüfus içerisinde %85,7 oranındadır.

Grafik 6

1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Okuryazarlık

Sonuçlara bakıldığında Konya Vilayeti'nde nüfusun çoğunluğu okuma-yazma kabiliyetine sahip değildir. Her ne kadar çoğunluk okuma-yazma bilmesede 1927 yılında Konya Vilayeti'nde %6,75 olan okuryazar oranı 1935 yılında %7,35 oranında bir artış göstererek %14,1'e yükselmiştir. Okuma-yazmadaki bu artışın en önemli gelişmesi 1 Kasım 1928 tarihinde yeni Türk Alfabesi olan Latin Alfabesine geçilmesinden dolayıdır. Bu inkılap ile Türkiye'de 1927 yılında erkeklerde %17,04 olan okuma yazma oranı 1935'te %29,03'e çıkmıştır. Türkiye ortalaması ise %10,07 iken %19,09'a yükselmiştir.⁷⁸

2.4. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Konya Vilayeti'nin 1935 Genel nüfus Sayımına göre yaş grupları 0-4'ten başlamak üzere 85 yaş ve üstü sayımda tespit edilip aşağıdaki tabloda ayrıntılı bir şekilde

⁷⁸ Mehmet Kayıran ve Mustafa Yahya Metintaş, "Latin Kökenli Yeni Türk Alfabesine Geçiş Süreci ve Millet Mektepleri", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2009, S. 24, s.203.

gösterilmiştir.

Tablo 14

1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Yaş Grupları¹¹⁹

Yaş Grupları	Toplam	Erkek	Kadın
0-4	96.854	49.889	46.965
5-9	84.217	43.048	41.169
10-14	56.838	30.515	26.323
15-19	40.597	21.383	19.214
20-24	48.216	24.317	23.899
25-29	50.474	22.502	27.972
30-34	43.569	20.749	22.820
35-39	35.224	16.296	18.928
40-44	25.740	9.911	15.829
45-49	19.727	7.679	12.048
50-54	21.150	7.551	13.599
55-59	12.810	5.228	7.582
60-64	15.146	5.106	10.040
65-69	6.920	3.072	3.848
70-74	6.342	2.321	4.021
75-79	2.365	1.126	1.239
80-84	1.908	722	1.186
85+	1.185	431	754
Bilinmeyen	402	287	115
Toplam	569.684	272.133	297.551

Yukarıdaki tablo incelendiğinde toplam nüfus içerisinde 25 yaşından küçük erkeklerin sayısı %62,1 oranında iken kadınların sayısının oranı %52,9 olmak üzere toplam oranları %57,3 olarak tespit edilmiştir. 25-49 yaş aralığındaki erkeklerin sayısı %28,3 oranında iken kadınların sayısı %32,8 oranında olmak üzere toplam oranları %30,6'dır. 50-74 aralığındaki erkeklerin sayısı %8,5 oranında iken kadınların sayısı %13,1 oranında olmak üzere toplam oranları %10,9'dur. Son olarak ise yaşı 75 ve daha fazla olan erkeklerin sayısı %0,9 oranında iken kadınların sayısı %1,1 oranında olmak üzere toplam oranları %0,9 olarak tespit edilmiştir. Buna göre Konya Vilayeti'nde nüfusun genel olarak genç nüfustan oluştuğu görülmektedir.

2.5. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti Nüfusunun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı

Nüfus sayımlarında sorulan sorularda biride doğum yerleridir. 1935 Genel Nüfus Sayımında da kişilerin doğum yerleri sorulmuştur. Türkiye'de doğanlar ve

yabancı memlekette doğanlar olarak sınıflandırılmıştır. Yapılan bu sayım ile de Konya Vilayeti'ndeki nüfusunun doğum yerlerine göre dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 15

1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı

Konya'da Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı	Mutlak Rakamlar			Yüzde (%)	
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Türkiye'de Doğanlar	267.643	293.202	560.845	98,35	98,54
Ecnebi Memleketlerinde Doğanlar	4.490	4.349	8.836	1,65	1,46
Toplam	272.133	297.551	569.684	100,0	100,0

Konya Vilayeti'nde toplam nüfusun doğum yerleri itibari ile dağılımına bakıldığında; 267.643'ü erkek ve 293.202'si kadın olmak üzere toplam 560.845 kişinin Türkiye'de doğduğu kaydedilmiştir. Bir diğer ifade ile Konya Vilayeti'ndeki erkeklerin

%98,35'i ile kadınların %98,54'ü Türkiye'de doğmuştur. Konya Vilayeti'nde yaşayıp yabancı memleketlerde doğanların ise; 4.490'ı erkek ve 4.349'u kadın olmak üzere toplamı 8.836 kişidir. Bu da erkeklerin %1,65'inin, kadınların ise %1,46'sının yabancı memleketlerde doğduğu anlamına gelmektedir.

2.6. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Mesleklere Göre Dağılımı

Türkiye'nin 1935 Genel Nüfus Sayımında tespit edilen niteliklerden biride bireylerin uğraştıkları meslek dalları olmuştur. Yapılan bu sayımda Türkiye nüfusunun %51'i mesleksiz ve mesleği belirsiz kişilerden olduğu belirlenmiştir.⁷⁹ Türkiye'nin büyük bir kısmı ise %40,1 gibi bir oranı tarımsal faaliyetler ile uğraşmışlardır.⁸⁰

⁷⁹ Tahir Kodal, *Denizli Nüfus Tarihi (1923-208)*, Divan Kitap, Ankara 2009, s. 64.

⁸⁰ TCBİGD, *1935 Genel Nüfus Sayımı, Türkiye Nüfusu, Kat'i Tasnif Neticeleri*, s. 307.

Tablo 16

1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Mesleklere Göre Dağılımı

Konya'da Nüfusun Meslekler İtibariyle Dağılımı	Mutlak Rakamlar			Yüzde (%)		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Ziraat	121.869	111.544	233.413	44,78	37,49	40,97
Sanayi	15.359	3.269	18.628	5,64	1,10	3,27
Ticaret	4.137	222	4.359	1,52	0,07	0,77
Nakliye ve Muvasala	2.703	121	2.824	0,99	0,04	0,50
Umumi İdare ve Hizmetler,Serbest Meslek	10.527	343	10.870	3,87	0,12	1,91
Ev İktisadiyatı, Şahsi Hizmetler	305	1.011	1.316	0,11	0,34	0,23
Mesleksiz veya Mesleği Bilinmeyen	117.233	181.041	298.274	43,08	60,84	52,36
Toplam	272.133	297.551	569.684	100,00	100,00	100,00

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Konya Vilayeti'nde çalışan ve toplam 569.684 kişiden oluşan nüfusun en çok istihdam edildiği meslek grubu 233.413 kişi ile ziraat olmuştur. Yani nüfusun büyük çoğunluğu %40,9'luk bir oran ile tarım ve ziraat ile ilgilenmişlerdir. Bu durum Konya Vilayeti'ndeki vatandaşların geleneksel üretim, hayat ve ekonomik biçimini sürdürdüğünü göstermektedir. Ziraat faaliyetinden sonra en çok ilgilenen meslek grubu 18.628 kişi ile sanayi olmuştur. Bu sayı 1927 yılına göre de artmıştır. Çünkü 1927 yılında 10.132 kişi sanayi ile ilgilenirken 1935 yılında bu sayı 18.628 kişiye çıkmıştır.

Mesleği olmayan veya mesleğinin ne olduğu tam olarak bilinmeyenlerin sayısı bir önceki nüfus sayımına göre de azalış göstermiştir. 1927 yılında mesleği olmayan veya tespit edilemeyenlerin sayısı 326.117 kişi iken bu sayısı 1935 Genel Nüfus Sayımında 298.274 kişi olmuştur. Bu da toplam nüfus içerisinde mesleksizlerin düştüğünü göstermektedir.

2.7. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti Nüfusunun Ana Dilleri

Bir önceki sayımda olduğu gibi 1935 Genel Nüfus Sayımında da nüfusun ana dilleri itibariyle tasnifi yapılmıştır. Bu sayım sonucuna göre Türkiye'de nüfusun büyük bir çoğunluğu olan %86'lık kesim Türkçe konuşmuştur. Bunu %9 ile Kürtçe,

%0,95 ile Arapça, %0,67 ile Rumca izlemiştir.⁸¹ Konya Vilayeti nüfusunun da ana dillerine göre dağılımı ise aşağıdaki gibidir.

Tablo 17

*1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Ana Dillere Göre Dağılımı*¹²⁷

Nüfusun Ana Lisani İtibariyle Dağılımı	Mutlak Rakam	Yüzde
	Toplam	Toplam
Türkçe	543 057	95,33
Kürtçe	22 597	3,97
Arapça	52	0,01
Rumca	21	0,00
Çerkezce	1 496	0,26
Diğer Diller	2 461	0,43
Genel Toplam	569 684	100

Yukarıdaki tabloya bakıldığında Konya Vilayeti'nin toplam 543.057'sinin ana dilinin Türkçe olduğu görülmektedir. Bu da nüfusun %95'ine denk gelmektedir. 1927 yılı sayımına göre Türkçe konuşanların sayısı artmıştır. Türkçeden sonra en çok konuşulan diller Kürtçe, ve Çerkezce olmuştur.

2.8. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti Nüfusunun Görünür Sakatlıkları İtibariyle Dağılımı

1935 Genel Nüfus Sayımında, 1927 sayımındaki gibi nüfusun fiziksel olarak ne gibi sağlık problemleri olduğu incelenmiştir. Bir önceki sayıma göre, 1935 Genel Nüfus Sayımında bu duruma daha detaylı bir şekilde bakılıp, kişilerin sakatlıkları hakkında vilayetler ve vilayetlere bağlı nahiyelele ve köylerin sonuçları ayrı ayrı olarak kaydedilmiştir. Böylece Konya Vilayet'indeki nüfusun görünür sakatlıkları hakkında detaylı bilgilere ulaşılmıştır.

⁸¹ Kodal, a.g.e., s. 69.

Tablo 18*1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti 'ndeki Nüfusunun Sakatlık Durumu*

Cinsiyet	Sağlam Nüfus	Sakatlıklar											Yüzde (%)		
		Kör	Bir Kolu Çolak	İki Kolu Çolak	Bir Ayığı Topal	İki Ayığı Topal	Sağır-Dilsiz	Kambur	Kötürüm	Müteaddit	Diğer Sakatlıklar	Toplam	Genel Toplam	Sağlam	Sakat
Genel Toplam															
Erkek	264.765	913	1.686	119	2.502	347	791	224	243	358	185	7.368	272.133	97,29	2,71
Kadın	292.780	1.065	401	65	1.472	271	660	227	271	235	104	4.771	297.551	98,40	1,60
Toplam	557.545	1.978	2.087	184	3.974	618	1.451	451	514	593	289	12.139	569.684	97,87	2,13

Yukarıdaki tabloda Konya Vilayeti’nde nüfusun sağlam ve sakatlıklar itibariyle dağılımı şu şekildedir; 264.765 erkek ve 292.780 kadın olmak üzere toplam 557.545 kişi sağlamdır. Yani erkeklerin %97,2’si, kadınların %98,4’ü olmak üzere toplam %97,8’inin görünür sakatlığı bulunmamıştır. Görünür sakatlığı bulunan kişilerden 7.368’i erkek ve 4.771’i kadın olmak üzere toplam 12.139 kişidir. Bu da erkeklerin %2,7’sine, kadınların ise %1,6’sına olmak üzere toplam %2,1’ine denk gelmektedir.

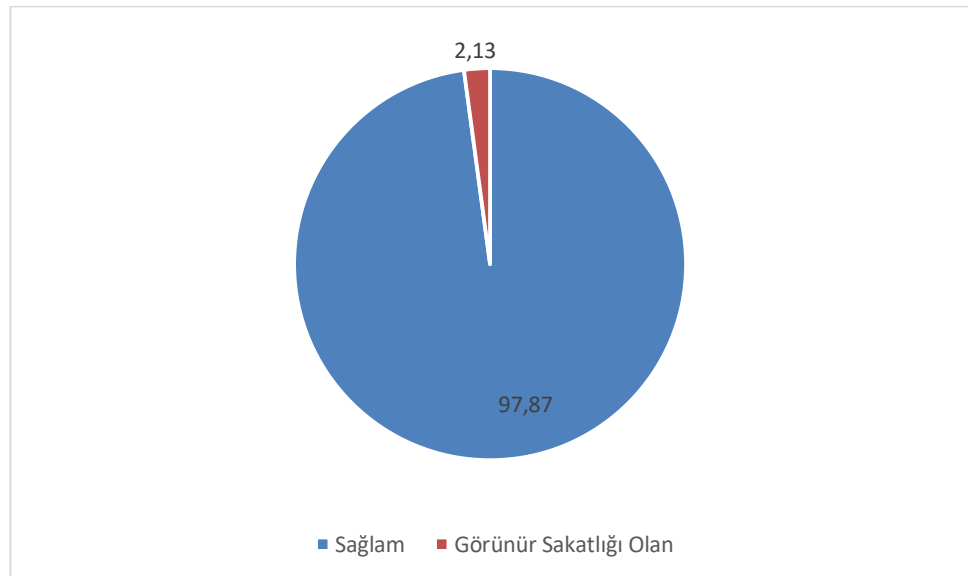
Tablo 19

1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti’ndeki Nüfusun Sakatlıklara Göre Dağılımı

Nüfusun Sağlam ve Sakatlara Göre Dağılımı	Erkek	Kadın	Toplam
Sağlam	264.765	292.780	557.545
Yüzdesi (%)	97,29	98,40	97,87
Görünür Sakatlığı Olan	7.368	4.771	12.139
Yüzdesi (%)	2,71	1,60	2,13
Toplam	272.133	297.551	569.684

Grafik 7

1935 Genel Nüfus Sayımında Konya Vilayeti Nüfusunun Sakatlık Durumu

2.9. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti Nüfusunun Dinler İtibariyle Dağılımı

Bir önceki sayım olan 1927 sayımı gibi 1935 Genel Nüfus Sayımında da kişilerin hangi dine mensup oldukları hakkında bilgilere ulaşmak mümkündür. Bu bakımdan Konya Vilayeti'nde yaşayan nüfusun da dinler itibariyle dağılımı aşağıdaki tabloda göstermiştir.

Tablo 20

1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Dinler İtibariyle Dağılımı

Konya'da Dinler İtibari ile Dağılımı	Mutlak Rakamlar			Binde (%)		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
İslam	271.832	297.285	569.117	998,9	999,1	999,0
Katolik	100	117	217	0,4	0,4	0,4
Ortodoks	47	35	82	0,2	0,1	0,1
Protestan	9	6	15	0,0	0,0	0,0
Gregoryen	45	23	68	0,2	0,1	0,1
Hristiyan	5	5	10	0,0	0,0	0,0
Ermeni	46	44	90	0,2	0,1	0,2
Museviler	7		7	0,0	-	0,0
Dinsiz	36	36	72	0,1	0,1	0,1
Diğer	6		6	0,0	-	0,0
Gayri Müslimler Toplamı	301	266	567	1,1	0,9	1,0
Genel Toplam	272.133	297.551	569.684	1000,0	1000,0	1000,0

Yukarıdaki tabloya göre Konya Vilayeti'nde toplam nüfusun dinler itibariyle dağılımına bakıldığında Konya Vilayeti'nin nüfusunu %99,90 oranında yani 569.117 kişi ile Müslüman kesim oluşturmaktadır. Gayri Müslim nüfus ise 567 kişiden oluşmaktadır. Bu da toplam nüfus içerisinde %1,0'ına denk gelmektedir.

2.10. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Tabiiyetleri İtibariyle Dağılımı

1935 Genel Nüfus Sayımında Konya Vilayeti'nde ikamet eden toplam nüfusun

hangi ülke tebaasına bağlı oldukları hakkında bilgilere ulaşmak mümkün olmuştur. Böylece sayım sonucunda gayrimüslim halkın Türkiye uyruklu olup olmadıkları hakkında bilgiler elde edilebilmiştir. Bu bağlamda Konya Vilayeti'nde sayım sonucu edilen verilerden Konya nüfusun hangi ülkelere tabii oldukları ile ilgili sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 21

*1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Tabiiyetleri İtibariyle Dağılımı*¹³³

Nüfusun Tabiiyetler İtibarı ile Dağılımı	Mutlak Rakamlar			Yüzde (%)		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Türkiye	272.102	297.534	569.636	99,977	99,989	99,983
Almanya	3	1	4	0,001	0,000	0,001
Avusturya	3	2	5	0,001	0,001	0,001
Bulgaristan	4	4	8	0,001	0,001	0,001
Çekoslovakya	1	1	2	0,000	0,000	0,000
Fransa	4	-	4	0,001	-	0,001
İsviçre	1	-	1	0,000	-	0,000
İtalya	2	-	2	0,001	-	0,000
Polonya	1	1	2	0,000	0,000	0,000
Macaristan	4	5	9	0,001	0,002	0,002
Romanya	-	2	2	-	0,001	0,000
Rusya	2	-	2	0,001	-	0,000
Yunanistan	1	-	1	0,000	-	0,000
Suriye	1	1	2	0,000	0,000	0,000
Diğer	3	-	3	0,001	-	0,001
Bilinmeyen	1	-	1	0,000	-	0,000
Ecnebi tebaası toplamı	31	17	48	0,011	0,006	0,008
GENEL TOPLAM	272.164	297.568	569.732	100,000	100,000	100,000

Tabloya göre Konya Vilayeti'nin toplam nüfusunun tabiiyetleri itibariyle dağılımına bakıldığında; 272.102'si erkek ve 297.534'u kadın olmak üzere toplam 569.636'sı Türkiye tabiiyetine dâhildir. Ayrıca 3 erkek ve 1 kadın olmak üzere toplam 4'ü Almanya, 3 erkek ve 2 kadın olmak üzere toplam 5'i Avusturya, Verilere göre 31 erkek ve 17 kadın olmak üzere toplamda 48 kişide yabancı memleketlerin tebaasına aittir. Bu durumda nüfusun büyük çoğunluğu %99,98 oranında Türkiye'ye tabiidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1940 GENEL NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE KONYA VİLAYETİ'NİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

Türkiye Cumhuriyeti'nin üçüncü nüfus sayımı olan 1940 Genel Nüfus Sayımı 20 Ekim 1940 yılında gerçekleşmiştir.⁸² 1940 Genel Nüfus Sayımında 1935 yılında gerçekleşen nüfus sayımı gibi her il için ayrı ayrı sonuçlar yayınlanmamış ve köyler için ayrıntılı bilgiler toplanmamıştır.⁸³ Bu sayım 63 il, 370 ilçe, 34.024 nahiye ve köylerde gerçekleşmiştir.⁸⁴

Türkiye'nin 1940 Genel Nüfus Sayımında erkeklerin sayısı 8.898.912 iken kadınların sayısı 8.922.038 olmak üzere toplam nüfusu 17.820.950'dir.⁸⁵ Bir diğer ifade ile Türkiye nüfusunu %49,9 oranında erkekler ve %50,1 oranında kadınlar oluşturmaktadır. Bu nüfusun 4.346.249'u şehir ve ilçe merkezlerinde yaşarken, 13.474.701'i köylerde yaşamaktaydı.⁸⁶ Hatay'ın 23 Haziran 1939 tarihinde Türkiye topraklarına katılması Türkiye'ye 108.726 erkek ve 99.390 kadın nüfus olmak üzere toplam 208.116 kişi kazandırmıştır.⁸⁷ Ancak bu sayıma Hatay nüfusu dahil edilmemiştir.⁸⁸ Türkiye'nin yüzölçümü ise 762.736 km²'den, 767.119 km²'ye çıkmıştır. Buna paralel olarak 1935 yılında nüfus yoğunluğu 21 kişi iken 1940 yılında Hatay'ın Türkiye'ye katılması ile nüfus yoğunluğu 23 kişi olmuştur.⁸⁹

Türkiye 1935'te ikinci genel nüfus sayımı yaptığında nüfus 13.648.270'ten 16.158.018'e çıkarken nüfus artış oranı %22,9 olmuştur. Fakat 1940 sayımında nüfus

⁸² Musa Şaşmaz, *Türkiye'nin İdari Taksimatı*, Cilt 13, TTK, 2014, s. 217-262.

⁸³ Doğan, a.g.e., s. 41

⁸⁴ Büşra Demirel, *Tek Parti Döneminde Urfa (1923-1950) (nüfus-siyasal hayat-egitim ve kültür)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş, Ocak 2020, s. 10.

⁸⁵ TCİGM, 20 İlkteşrin 1940 Genel Nüfus Sayımı Vilayetler, Kazalar, Nahiye ve Köyler İtibarile Nüfus ve Yüzey Ölçüsü, Yayın No: 158, Ankara 1941, s. III.

⁸⁶ 1940, *Genel Nüfus Sayımı*, s. XXVI-XLVI.

⁸⁷ Nurettin Çakıcı, *Trabzon'un Demografik Yapısı (1923-1950)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, Mayıs 2014, s. 51.

⁸⁸ Doğan, a.g.e., s. 41.

⁸⁹ Aksu, a.g.m., s. 234.

17.820.950'ye yükselirken yıllık nüfus artış oranı %18'e düşmüştür.⁹⁰ Bunun sebebi II. Dünya Savaşı nedeniyle 1940-1945 döneminde, ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda durağan bir dönem yaşanması olmuştur. Türkiye'de fiilen savaşa girilmese de erkeklerin bir kısmının silah altına alınması, savaş yıllarında ithalat güçlükleri nedeniyle ilaçların ülkeye girmesindeki zorluklar ve ana-babaya bağlı olarak, Türkiye nüfus artış hızında gerileme yaşanmıştır.⁹¹

3.1. 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfus

1940 Genel Nüfus Sayımı sonucunda kaydedilen bilgiler doğrultusunda Konya Vilayeti hakkındaki toplam nüfus, yüzölçümü, nüfus yoğunluğu ve cinsiyet gibi verilere ulaşmak mümkündür.

⁹⁰ İlyas Topçu ve Selçuk Ural, "İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Kars'ın Nüfusu" *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2017, S. 12, s.389.

⁹¹ Gülpınar Akbulut, "Sivas İlinin Başlıca Nüfus Coğrafyası Özellikleri" *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2007, C.31, S.1, s. 86.

Tablo 22*1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfus*

İLÇE ADI	TOPLAM			İL VE İLÇE MERKEZLERİ			BELDE VE KÖYLER			NÜFUS YOĞUN LUĞU
	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADI N	TOPLAM	ERKEK	KADIN	
İL TOPLAMI	620.936	300.253	320.683	129.045	66.350	62.695	491.891	233.903	257.988	13
KONYA	112.008	56.011	55.997	56.465	29.514	26.951	55.543	26.497	29.046	14
AKŞEHİR	68.181	33.400	34.781	12.502	6.769	5.733	55.679	26.631	29.048	30
BEYŞEHİR	50.705	23.228	27.477	2.947	1.496	1.451	47.758	21.732	26.026	22
BOZKIR	41.457	18.858	22.599	1.419	630	789	40.038	18.228	21.810	16
CİHANBEYLİ	42.152	20.886	21.266	2.690	1.505	1.185	39.462	19.381	20.081	7
ÇUMRA	38.214	18.845	19.369	4.228	2.149	2.079	33.986	16.696	17.290	14
EREĞLİ	40.728	19.845	20.883	12.561	6.176	6.385	28.167	13.669	14.498	9
ERMENAK	34.133	15.653	18.480	5.988	2.609	3.379	28.145	13.044	15.101	15
HADİM	26.286	12.081	14.205	961	483	478	25.325	11.598	13.727	14
ILGIN	39.530	19.022	20.508	3.481	1.708	1.773	36.049	17.314	18.735	18
KARAMAN	48.703	24.577	24.126	12.489	7.058	5.431	36.214	17.519	18.695	13
KARAPINAR	21.176	10.230	10.946	5.532	2.661	2.871	15.644	7.569	8.075	5
KADINHANI	23.360	11.336	12.024	4.037	1.885	2.152	19.323	9.451	9.872	6
SEYDİŞEHİR	34.303	16.281	18.022	3.745	1.707	2.038	30.558	14.574	15.984	20

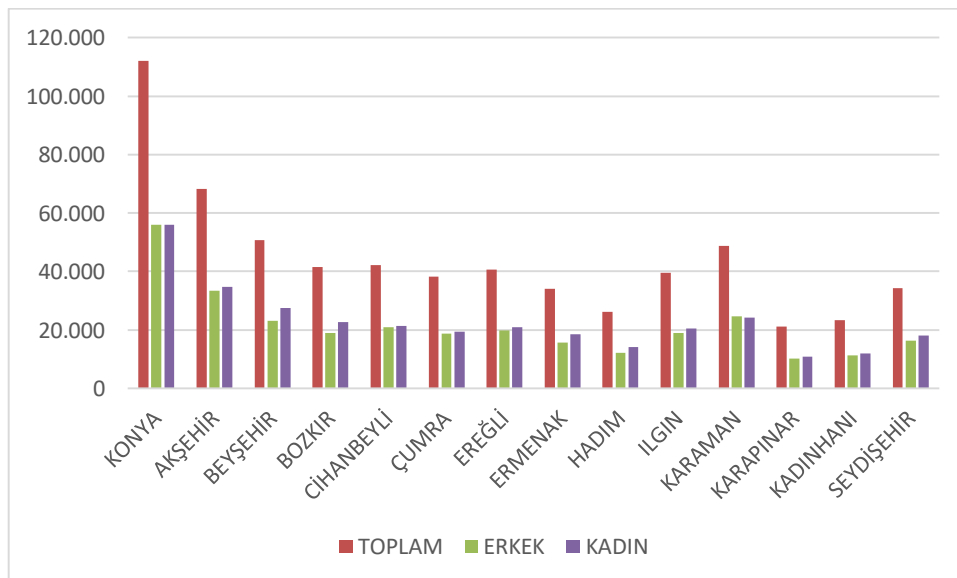
Yukarıdaki tabloya göre 1940 Genel Nüfus Sayımında Konya Vilayeti'nin toplam nüfusu 620.936 kişi olarak kaydedilmiştir. Konya Vilayeti'nin toplam nüfusu Türkiye nüfusunun %5,53'üne denk gelmektedir. Bu nüfusun 300.253'ü erkekleri oluştururken, 320.683'ü kadınları oluşturmaktadır. Ayrıca 1940 sayımında Konya Vilayet nüfusu bir önceki sayım olan 1935 sayımına göre 51.525 kişi artmıştır.

Tabloya bakıldığında kırsal nüfusta yaşayan kişilerin sayısının şehirde yaşayanlara göre oldukça fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca kırsalda yaşayan kadınların sayısı erkeklere göre daha fazladır. Konya Vilayeti'nde toplam 620.936 kişi arasından 129.045'inin şehirde yaşadığı görülmektedir. Bu da toplam nüfusun %20,7'sine denk gelmektedir. Nahiye ve köylerde yaşayan nüfus ise 491.891 kişidir. Yani nüfusun %79,2'si kırsalda yaşamaktadır.

Nüfus yoğunluğu en fazla 30 kişi ile Akşehir Kazası olurken en az yoğunluğun olduğu yer ise 5 kişi ile Karapınar Kazası olmuştur. Konya Vilayeti'nin en fazla nüfusun bulunduğu yer ise 68.181 kişi ile Akşehir Kazası olmuştur. Akşehir Kazası'nda 33.400 kişi erkekleri oluştururken, 34.781 kişide kadınları oluşturmaktadır. Nüfusun en az olduğu yer ise 10.230 erkek ve 10.946 kadın olmak üzere toplam 21.176 kişi ile Karapınar Kazası olmuştur. Türkiye'nin 1940 yılı sayımında ise ortalama nüfus yoğunluğu 13 kişi olarak kaydedilmiştir. Bu bilgi doğrultusunda Konya Vilayeti ve kazalarının nüfus yoğunluğu Türkiye nüfus yoğunluğunun ortalamasının altında olmuştur.

Grafik 8

1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nin Nüfus Dağılımı

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1945 GENEL NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE KONYA İLİ’NİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

Cumhuriyet döneminin dördüncü nüfus sayımı 21 Ekim 1945 yılında gerçekleşmiştir.⁹² Bu nüfus sayımında kanunda bazı değişiklikler yapılarak 20 Nisan 1940 tarih ve 491 sayılı Teşkilatı Esasiye Kanunu’nun, 10 Ocak 1945 tarih ve 4695 sayılı kanunla bu tarihten sonra Anayasanın 89. Maddesinde yer alan vilayet değişerek il, kaza değişerek ilçe ve nahiyede bucak olarak isimleri değiştirilmiştir.⁹³ Nüfus sayımı 63 il, 396 ilçe, 910 bucak ve 33.153 köyde gerçekleşmiştir.⁹⁴

Bu sayımda Türkiye’nin nüfusu toplam 18.790.174 kişi olarak tespit edilmiştir. Bunun 9.446.580’i erkekleri, 9.343.594’ü kadınları oluşturmuştur.⁹⁵ 1940 Genel Nüfus Sayımına göre 1945 sayımında nüfus 969.224 kişi artmıştır. Bu sayıma 23 Haziran 1939 tarihinde Türkiye topraklarına katılan Hatay’ın 108.726 erkek nüfusu ve 99.390 kadın nüfusu olmak üzere toplam 208.116 kişilik nüfusu dahil edilmemiştir.

Geçen beş yılda, nüfusta önemli bir artış olmadı ve ilk kez, bir milyonun altına düşmüştür. Bunun en önemli sebebi, kuşkusuz, İkinci Dünya Savaşı’dır. Savaş yıllarında (1939-1945), erkek nüfus askere alındı ve bu da evliliklerin azalmasına, dolayısıyla doğurganlığın düşmesine sebep olmuştur. Savaş ortamının neden olduğu sağlık koşullarındaki bozulma, o döneme kadarki Cumhuriyet tarihinin en düşük nüfus artışına yol açmıştı. Önceki sayımda tespit edilen nüfus miktarıdır.⁹⁶ Nüfus oranlarında dikkat çekici değişimler yaşanmıştır. İlk kez erkek nüfus oranı (%50,3), kadın nüfus oranını (%49,7) geçmiştir. 1940-1945 yılları arasında doğum oranı 0,37 iken ölüm oranı 0,27 olmuştur. Toplam nüfusun %24,9’u şehirlerde, %75’i ise köylerde yaşamına devam etmiştir.⁹⁷

⁹² 1945 Yılında Konya Vilayeti’nin içinde bulunduğu idari taksimat ile kazaları, nahiyeleri ve bunahiyelere bağlı köylerin durumu için bakınız, Musa Şaşmaz, *Türkiye’nin İdari Taksimatı*, Cilt 10, TTK, 2014, s. 113-328.

⁹³ Ömer Demir, *Cumhuriyet Dönemi Ağrı Vilayeti Nüfus Sayımları ve Nüfus Yapısı (1927-1980)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı, 2020, s. 48.

⁹⁴ Doğan, a.g.e., s. 55.

⁹⁵ Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Genel Müdürlüğü, *21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı Türkiye Nüfusu*, C. 65, Yayın No: 286, Ankara 1950, s. 3.

⁹⁶ Ercan Çağlayan, “Tek Parti Döneminde Malatya’da Nüfus ve Demografik Yapı (1927-1950), *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, Nisan 2016, C. 8, S. 1(15), s. 46.

⁹⁷ Çakıcı, a.g.t., s. 59.

4.1. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nin Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu

Nüfus sayım sonuçlarına göre Konya İli hakkında verilen toplam nüfus, yüzölçümü, nüfus yoğunluğu ve cinsiyet gibi bilgiler aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 23

1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nin Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu⁹⁸

İLÇE ADI	TOPLAM			İL VE İLÇE MERKEZLERİ			BELDE VE KÖYLER			NÜFUS YOĞUN LUĞU
	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	
İL TOPLAMI	661.877	325.452	336.425	139.877	70.411	69.466	522.000	255.041	266.959	13
KONYA	118.753	59.229	59.524	58.457	29.556	28.901	60.296	29.673	30.623	18
AKŞEHİR	72.116	35.768	36.348	12.605	6.521	6.084	59.511	29.247	30.264	15
BEYŞEHİR	52.145	24.376	27.769	2.894	1.446	1.448	49.251	22.930	26.321	26
BOZKIR	42.593	19.644	22.949	1.499	693	806	41.094	18.951	22.143	26
CİHANBEYLİ	46.579	23.341	23.238	3.035	1.655	1.380	43.544	21.686	21.858	6
ÇUMRA	40.594	21.037	19.557	5.190	2.757	2.433	35.404	18.280	17.124	14
EREĞLİ	45.640	22.752	22.888	15.729	7.823	7.906	29.911	14.929	14.982	9
ERMENAK	35.133	16.233	18.900	6.713	2.966	3.747	28.420	13.267	15.153	14
HADİM	27.142	12.921	14.221	2.584	1.227	1.357	24.558	11.694	12.864	21
ILGIN	43.957	21.466	22.491	4.240	2.148	2.092	39.717	19.318	20.399	23
KARAMAN	53.488	27.103	26.385	12.460	6.729	5.731	41.028	20.374	20.654	24
KARAPINAR	21.157	10.427	10.730	6.168	3.024	3.144	14.989	7.403	7.586	5
KADINHANI	27.511	14.481	13.030	4.338	2.051	2.287	23.173	12.430	10.743	7
SEYDİŞEHİR	35.069	16.674	18.395	3.965	1.815	2.150	31.104	14.859	16.245	18

⁹⁸ TCBİGM, Genel Nüfus Sayımı 21 Ekim 1945: İl, İlçe, Bucak ve Muhtarlıklar İtibariyle Nüfus Miktarı ve Yüzey Ölçüsü, Yayın No. 286, Ankara 1945,s.538.

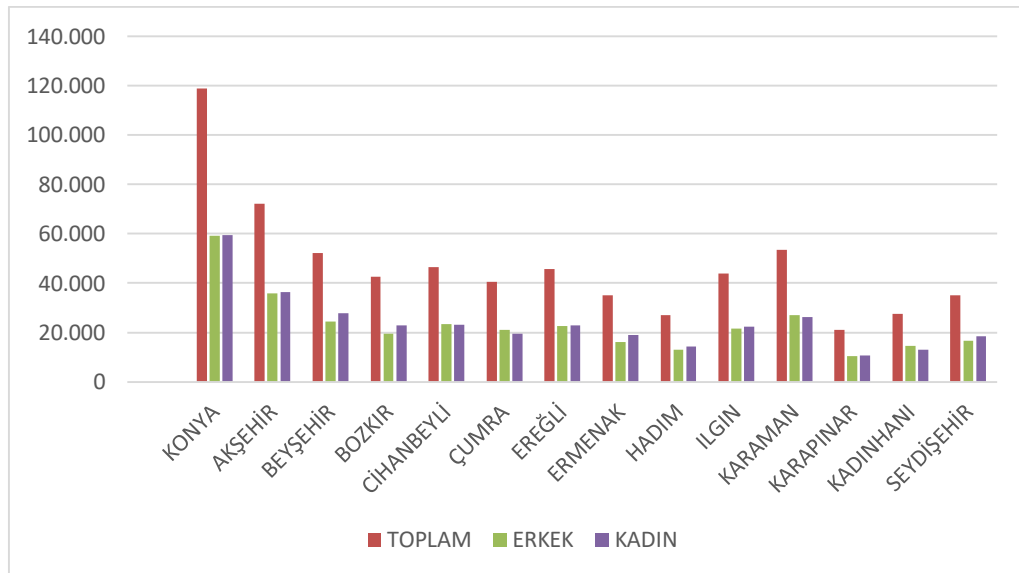
Yukarıdaki tabloda verilen bilgiler incelendiğinde Konya İli'nin 1945 Genel Nüfus Sayımına göre toplam nüfusu 661.877 kişi olarak tespit edilmiştir. Konya nüfusu Türkiye nüfusunun %3,52'sine denk gelmektedir. Konya nüfusunun 325.452'si erkek, 336.425'i kadın olarak tespit edilmiştir. Bir önceki nüfus sayımına göre 1945 yılı Konya nüfusu 40.941 kişi artmıştır.

Konya İli'nde yaşayan toplam 661.877 kişi arasından 139.877'si yani nüfusun %21,1'i şehirde yaşarken, 522.000 kişi de bucak ve köylerde yaşamaktadır. Bu da toplam nüfusun %78,9'una denk gelmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda; şehir nüfusunun en fazla olduğu yer 118.753 kişi ile Konya İli'nin merkezi olmuştur. Bunu 72.116 kişi ile Akşehir İlçesi takip etmiştir. Şehir nüfusunun en az olduğu yer ise 21.157 kişi ile Karapınar İlçesi olmuştur.

Nüfus yoğunluğunun en yüksek olduğu yerleşim yeri 26 kişi Beyşehir ve Bozkır olarak kaydedilmiştir. En az nüfus yoğunluğu ise 5 kişi ile Karapınar İlçesi olmuştur. 1940 nüfus sayımında 4 kişi ile Karapınar İlçesi nüfus yoğunluğunun en az olduğu yer iken bu sayımda da en az olan yer olmuştur. Türkiye'nin ortalama nüfus yoğunluğu ise 24⁹⁹ olduğuna göre Konya ve bütün ilçelerinin nüfus yoğunluğu Türkiye ortalamasının altında olmuştur.

Grafik 9

1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nin Nüfus Dağılımı

⁹⁹ Genel Nüfus Sayımı 21 Ekim 1945, s. III.

4.2. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Okuryazarlık Durumu

1945 Genel Nüfus Sayımında Konya İli'nde nüfusun tespit edilen niteliklerinden biri de okuryazarlık durumu olup 7 yaşından büyük olan kişilerin okuryazarlık durumu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 24

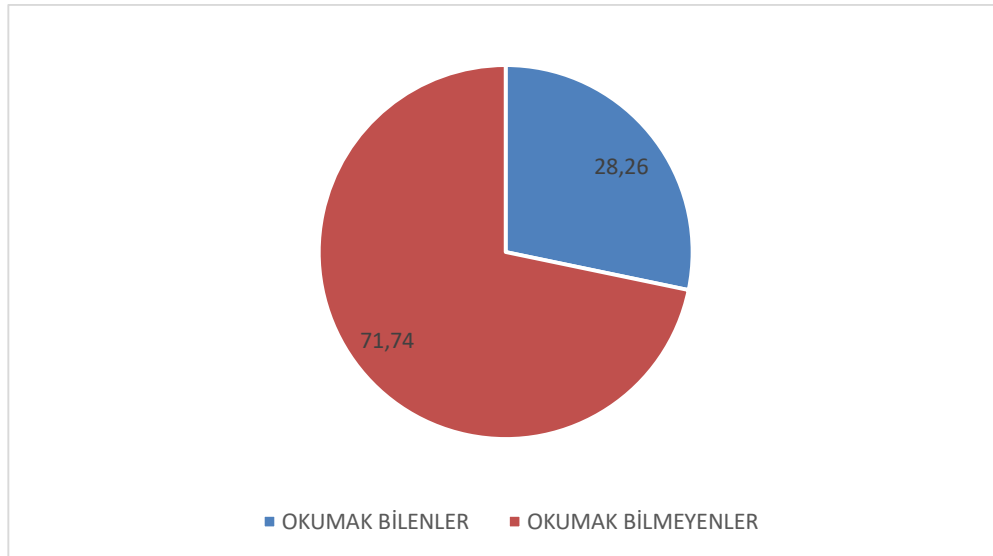
1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Okuryazarlık Durumu¹⁰⁰

1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Okuryazarlık			
Cinsiyet	Okuma ve Yazma Bilenler	Okuma ve Yazma Bilmeyenler	Toplam
Erkek	114.918	143.212	258.130
Kadın	34.860	237.002	271.862
Toplam	149.778	380.214	529.992

Yukarıdaki tablo incelendiğinde; 114.918 erkek okuma ve yazma bilmekte iken 143.212 erkek okuma ve yazma bilmemektedir. Buna karşılık 34.860 kadın okuma ve yazma bilirken 237.002 kadın okuma ve yazma bilmemektedir. Toplamına bakıldığında ise Konya İli'nde 149.778 kişi okuryazar iken, 380.214 kişi okuryazar değildir.

Grafik 10

1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Okuryazarlık Durumu

¹⁰⁰ 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, C. 65, Yayın No. 286, s. 189.

4.3. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Hali

1945 Genel Nüfus Sayımında vatandaşlara medeni durumları sorulup nüfus bekar, evli, dul ve boşanmış olarak sınıflandırılmıştır. Buna göre Konya İli'ndeki nüfusun medeni durumu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 25

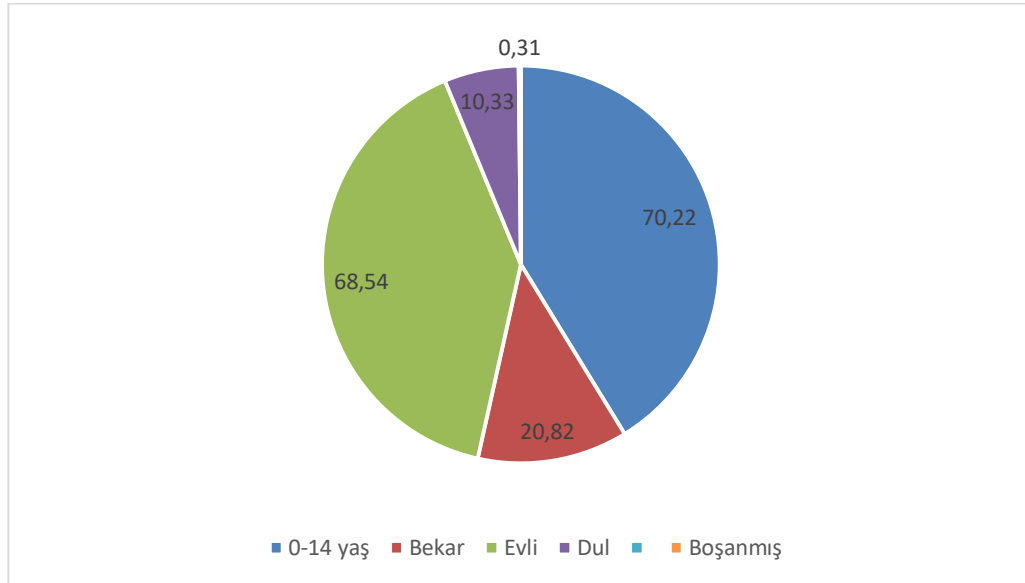
1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Hali¹⁰¹

Cinsiyet	0-14 yaş	15 ve Daha Yukarı Yaşlarda				Toplam
		Bekar	Evli	Dul	Boşanmış	
Erkek	142.200	49.926	128.324	4.058	333	182.641
Kadın	130.201	30.860	137.577	35.997	856	205.290
Toplam	272.401	80.786	265.901	40.055	1.189	387.931

1945 Genel Nüfus Sayımında medeni durum tespit edilirken 15 yaş ve 15 yaşından büyük bireyler dikkate alınmıştır. Buna göre Konya İli'nde 15 ve daha yukarı yaşlardaki 80.786 kişi içinden bekarların oranı %20,82 iken %68,54'ü evli, %10,32'si dul ve %0,30'u boşanmış olarak tespit edilmiştir. Bu verilere göre Konya ilinde hem erkek hem kadın nüfusun çoğunluğunun medeni durumu evli olarak tespit edilmiştir.

Grafik 11

1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Durumu

¹⁰¹ 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, C. 65, Yayın No. 286, s. 104.

4.4. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Konya İli'nin 1945 Yılı Genel Nüfus Sayımına göre yaş grupları 0-1 yaşından başlamak üzere 95 yaş ve üstü sayımda tespit edilip aşağıdaki tabloda ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 26

1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Yaş Grupları¹⁰²

Yaş Grupları	Toplam	Erkek	Kadın
0-4	90.230	45.990	44.240
5-9	95.150	48.951	46.199
10-14	87.021	47.259	39.762
15-19	72.489	39.010	33.479
20-24	40.044	17.116	22.928
25-29	40.425	17.031	23.394
30-34	52.246	26.700	25.546
35-39	45.368	23.139	22.229
40-44	38.465	19.251	19.214
45-49	28.143	13.942	14.201
50-54	23.329	8.668	14.661
55-59	13.406	5.353	8.053
60-64	17.592	5.868	11.724
65-69	6.798	2.791	4.007
70-74	5.644	2.050	3.594
75-79	1.867	819	1.048
80-84	1.599	594	1.005
85+	990	414	576
Bilinmeyen	1.071	506	565
Toplam	661.877	325.452	336.425

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Konya İli'nde toplam nüfus içerisinde 25 yaşındanküçük olanların oranı %58,15 olarak tespit edilmiştir. 25-49 yaş aralığındaki toplam nüfus oranı %30,91, 50-74 yaş aralığındaki toplam nüfus oranı %10,08, son olarak ise yaşı 75 ve daha fazla olan toplam nüfus oranı ise %0,83 olarak tespit edilmiştir. Konya İli'nin yaş ortalamasının büyük çoğunluğunu genç ve orta yaş oluştururken yaşlı olarak adlandırılan grup son derece azdır.

¹⁰² 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, C. 65, Yayın No. 286, s. 74-79.

4.5. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Engelli Nüfus

1945 Genel Nüfus Sayımında vatandaşların engel durumu tespit edilirken bir kolu çolak, iki kolu çolak, doğuştan veya sonradan kör, bir ayağı total, iki ayağı total, sağır-dilsiz, kambur, kötürüm, müteaddit ve sair sakatlıklar olarak sınıflandırma yapılmıştır. Bu sayıma göre Türkiye'deki erkeklerin 77.377'sinin ve kadınlarında 60.749'nun olmak üzere toplam 138.126 kişinin çeşitli engellilik durumları tespit edilmiştir.¹⁰³ Bu bağlamda, 1945 yılında Konya İli'nde vatandaşların tespit edilen engellilik durumları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 27

1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Engelli Nüfus¹⁰⁴

Cinsiyet	Sakatlığı Olmayan	Kör	Bir Kolu Çolak	İki Kolu Çolak	Bir Ayağı Total	İki Ayağı Total	Sağır-Dilsiz	Kambur	Kötürüm	Müteaddit	Toplam	Genel Toplam
Erkek	255.555	492	458	33	1.017	114	256	121	39	45	2.575	258.130
Kadın	269.977	544	182	20	681	101	183	79	58	37	1.885	271.862
Toplam	525.532	1.036	640	53	1.698	215	439	200	97	82	4.460	529.992

Yukarıdaki tabloya göre 255.555 erkek ve 269.977 kadın olmak üzere toplam 525.532 kişinin herhangi bir engelli yoktur. 1945 yılı itibariyle ise Konya İli'nde 2.575 erkek ve 1.885 kadın olmak üzere 4.460 kişinin engelli olduğu tespit edilmiştir.

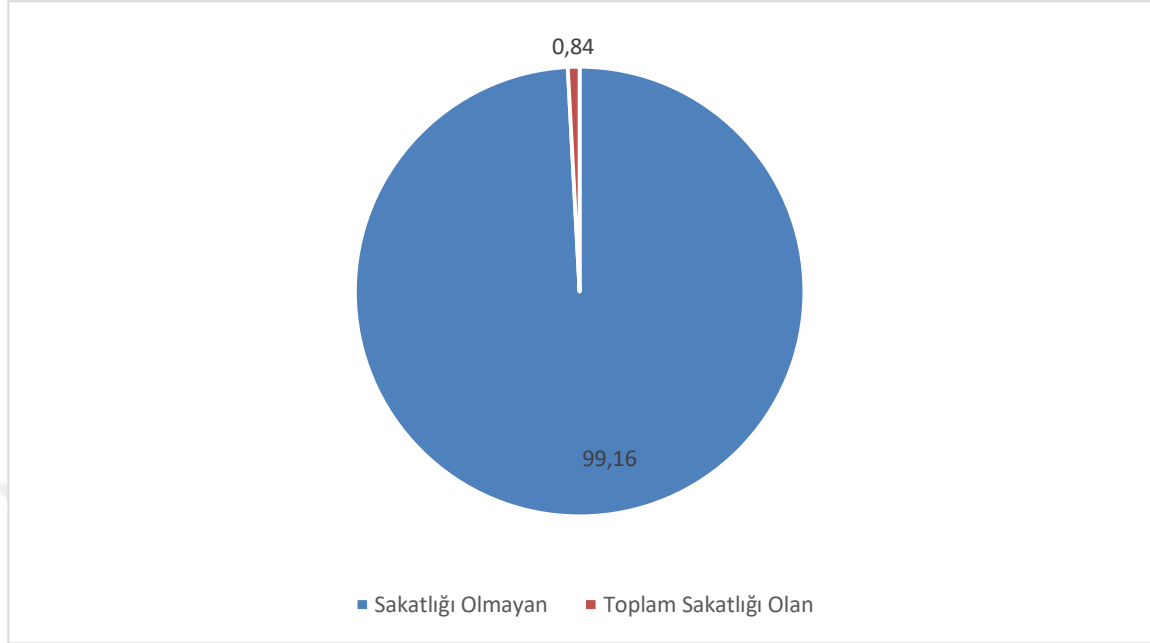
Engelli olan bireylerin engel durumuna bakıldığında ise, bunlar içerisinde en fazla 1.698 kişi ile bir ayağı total olanlar bulunmaktadır. Bunu 1.036 kişi ile kör olanlar takip etmektedir. En az sakatlık ise 53 kişi ile iki kolu çolak olanlardır.

¹⁰³ 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, C. 65, Yayın 286, s. 89.

¹⁰⁴ 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, C. 65, Yayın 286, s. 96-98.

Grafik 12

1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Engelli Nüfus

4.6. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Dini Durumu

1945 Genel Nüfus Sayımında nüfusun din ve mezhebi de tespit edilen unsurlardan biridir. İslamiyet ile birlikte Hristiyanlığın Katolik, Ortodoks, Protestan ve Gregoryen mezheplerine ve Musevi dinine mensup bireylerde kayıt altına alınmıştır. Buna göre Konya İli'nde ikamet eden vatandaşların dini yapıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 28

1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Dinler ve Mezhepler¹⁰⁵

Dinler	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Kadın	
İslam	324.963	336.120	661.083
Katolik	25	33	58
Ortodoks	193	100	293
Protestan	9	42	51
Mezhebi Bilinmeyen			
Hristiyanlar	54	77	131
Gregoryen	57	53	110
Musevi	148	-	148
Dinsiz	-	-	0

¹⁰⁵ 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, C. 65, Yayın No. 286, s. 170.

Saire	1	-	1
Bilinmeyen	2	-	2
Genel Toplam	325.452	336.425	661.877

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Konya İli'nde nüfusun %99,88'i Müslüman, %0,12'si ise gayrimüslim bireylerden oluşmaktadır. Müslüman olan erkek sayısı 324.963 olurken kadınların sayısı 336.120 olmak üzere toplam 661.083 kişidir. Geri kalan 794 kişi gayrimüslim nüfustur. Hristiyan nüfus içerisinde 293 kişi ile en kalabalık mezhep Ortodoks olmuştur. Ortodoks mezhebini 148 kişi ile Museviler takip etmiştir. 131 kişinin ise mezhebi tespit edilememiştir.

4.7. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Konuşulan Çeşitli Anadiller

1945 Genel Nüfus Sayımında ülke genelinde konuşulan anadillerde kaydedilen bilgiler arasındadır. Buna göre Konya İli'nde konuşulan anadiller aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 29

1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Konuşulan Anadiller¹⁰⁶

Diller	Toplam
Türkçe	635.768
Kürtçe	23.176
Arapça	89
Rumca	111
Çerkezce	784
Diğer Diller	1.946
Bilinmeyen	3
Toplam	661.877

Yukarıdaki tabloya göre toplam 635.768 kişinin ana dili Türkçedir. Türkçeden sonra konuşulan anadiller ise şu şekildedir; 23.176 kişi Kürtçe, 89 kişi Arapça, 111 kişi Rumca, 784 kişi Çerkezce, 1.946 kişi diğer diller olmak üzere toplam 26.109 kişi

¹⁰⁶ 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, C. 65, Yayın No. 286, s. 140-145.

Türkçe dışında bu dilleri konuşmaktadır. Bir diğer ifade ile nüfusun %96,06'sının anadili Türkçe iken, %3,50'sinin anadili Türkçe değildir.

4.8. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Doğdukları Yerler

1945 Genel Nüfus Sayımında vatandaşların doğum yerleri Türkiye'de doğanlar ve yabancı ülkede doğanlar olarak ayrılmıştır. Türkiye'de doğanlar ise; aynı ilçede doğanlar, aynı ilin başka ilçesinde doğanlar ve başka ilde doğanlar olarak sınıflandırılmıştır. Bu sayıma göre ise yabancı bir ülkede doğup Türkiye'de yaşayanların sayısı 428.994 erkek ve 403.622 kadın olmak üzere toplam 832.616 kişi olarak tespit edilmiştir.¹⁰⁷ Bir diğer ifade ile nüfusun %95,6'sı Türkiye'de doğarken, %4,4'ü yabancı bir ülkede doğmuştur. 1945 yılı sayımına göre ise Konya İli'nde ikamet eden vatandaşların doğum yerleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 30

1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Nüfusunun Doğum Yerleri¹⁰⁸

Doğum Yerleri	Erkek	Kadın	Toplam
Türkiye'de Doğanlar	267.643	293.202	560.845
Ecnebi Memleketlerde Doğanlar	4.490	4.349	8.839
Toplam	272.133	297.551	569.684

Yukarıdaki tabloya göre Türkiye'de doğup Konya İli'nde yaşayan nüfusun doğdukları yer gösterilmiştir. Buna göre 267.643 erkek ve 293.202 kadın olmak üzere toplam 560.845 kişi Türkiye'de doğmuştur. Bir diğer ifade ile Konya nüfusun %98,45'i Türkiye'de doğmuştur. Ayrıca 4.490 erkek ve 4.349 kadın olmak üzere toplam 8.839 kişi ise yabancı bir ülkede doğup Konya İli'nde ikamet etmektedir. Bu vatandaşların hangi ülkede doğdukları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

4.9. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli Nüfusunun Meslekleri

1945 Genel Nüfus Sayımında vatandaşların hangi meslek kollarında aktif olarak

¹⁰⁷ 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, C. 65, Yayın No. 286, s. 150.

¹⁰⁸ 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, C. 65, Yayın No. 286, s. 153-155.

çalıştıkları da tespit edilen niteliklerinden biridir. Meslek kolları toprak mahsulleri, sanayi ve küçük sanatlar, ticaret, nakliye ve ulaşım, genel idari hizmetler, serbest meslekler, ev ile ilgili hizmetler, mesleksizler veya mesleği meçhul olanlar şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu sayıma göre Konya ilinde ikamet eden vatandaşların hangi meslek dalında çalıştıkları tespit edilip aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 31

1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya Vilayeti'nde Nüfusun Mesleklere Göre Dağılımı¹⁰⁹

Konya'da Nüfusun Meslekler İtibariyle Dağılımı	Mutlak Rakamlar			Yüzde (%)		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Ziraat	151.161	58.389	209.550	46,45	17,36	31,66
Sanayi	16.591	1.528	18.119	5,10	0,45	2,74
Ticaret	6.689	229	6.918	2,06	0,07	1,05
Nakliye ve Muvasala	3.110	63	3.173	0,96	0,02	0,48
Umumi İdare ve Hizmetler, Serbest Meslek	9.645	607	10.252	2,96	0,18	1,55
Ev İktisadiyatı, Şahsi Hizmetler	371	336	707	0,11	0,10	0,11
Mesleksiz veya Mesleği Bilinmeyen	137.885	275.273	413.158	42,37	81,82	62,42
Toplam	325.452	336.425	661.877	100,00	100,00	100,00

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Konya İli'nde çalışan ve toplam 661.877 kişiden oluşan nüfusun en çok istihdam edildiği meslek grubu 209.550 kişi ile ziraat olmuştur. Yani nüfusun büyük çoğunluğu %31,6'lık bir oran ile tarım ve ziraat ile ilgilenmişlerdir. Bu durum Konya İli'ndeki vatandaşların geleneksel üretim, hayat ve ekonomik biçimini sürdürdüğünü göstermektedir. Ziraat faaliyetinden sonra en çok ilgilenen meslek grubu 18.119 kişi ile sanayi olmuştur.

Mesleği olmayan veya mesleğinin ne olduğu tam olarak bilinmeyenlerin sayısı bir önceki nüfus sayımına göre de artış göstermiştir. 1935 yılında mesleği olmayan veya tespit edilemeyenlerin sayısı 298.274 kişi iken bu sayısı 1945 Genel Nüfus Sayımında 413.158 kişi olmuştur. Bu da toplam nüfus içerisinde mesleksizlerin arttığını göstermektedir.

¹⁰⁹ 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, C. 65, Yayın No. 286, s. 275.

BEŞİNCİ BÖLÜM

1950 GENEL NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE KONYA İLİ'NİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

1950 yılında iktidara gelen Demokrat Parti ile Türkiye’de çok partili hayata geçiş yaşanmıştır. Demokrat Parti’nin ilk nüfus sayımı olan 1950 Genel Nüfus Sayımı Türkiye’de 63 ili, 422 ilçeyi, 947 bucağı ve 33.305 köyü kapsayacak şekilde 22 Ekim 1950 tarihinde gerçekleşmiştir.¹¹⁰ 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Türkiye’nin toplam nüfusu 20.947.188 kişiden oluştuğu görülmektedir. Bunun 10.527.085’i erkeklerden, 10.420.103’ünde kadınlardan olmuştur. 1945 yılı sayımına göre Türkiye nüfusu 2.157.014 kişi artarak %22,9 oranında bir artış göstermiştir.¹¹¹ Toplam nüfusun 15.702.851’i köyde, 5.244.337’si şehirde ikamet etmektedir. Bir başka ifade ile nüfusun %74,96’sı köyde yaşarken %25,04’ü şehirde yaşamaktadır. 1927-1950 yılları arasında köy ve kent nüfusunda çok fazla değişiklik yaşanmamıştır. Ancak 1950 yılından itibaren ulaşım sisteminin ve sanayi işletmelerinin gelişmesi, tarım sektöründe makineleşmenin hızlanması köyden kente göçün ilk aşamasını başlatmıştır.¹¹²

1950 nüfus sayımı verilerine göre erkek nüfusu kadın nüfusunu 106.982 farkla geçmektedir. Erkek nüfus toplam nüfusun %50,3’ünü, kadın nüfus ise %49,7’sini oluşturmaktadır.¹¹³ Bunun nedeni İkinci Dünya Savaşı’nın sona ermesine ve Türkiye’nin diğer ülkelerden göç almasına bağlanabilmektedir. 1945-1950 yılları arasındaki on yıllık dönemde kaba ölüm oranı 25-27 aralığına gerilemiştir. Ancak, kaba doğum oranı on yıl öncesine kıyasla değişmemiş, bu da nüfus artışının hızlanmasına neden olmuştur. 1950 sayımında, daha önceki sayımlardan farklı olarak, nahiye ve köylerdeki erkek ve kadın nüfusları ayrı ayrı değerlendirilmemiştir.¹¹⁴

¹¹⁰ Doğan, a.g.e., s. 71.

¹¹¹ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı Türkiye Nüfusu*, Yayın No: 410, İstanbul 1961, s. 3.

¹¹² Atilla Acar, *Isparta Nüfusunun Genel Özellikleri (1900-1950)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2012, s. 45.

¹¹³ Sevim Baykal, *1950 Türkiye Genel Nüfus Sayımının Coğrafi Analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019, s. 65. 203 Özbay, a.g.e., s. 54.

¹¹⁴ 1950 Yılında Konya Vilayeti’nin içinde bulunduğu idari taksimat ile kazaları, nahiyeleri ve bu nahiyelere bağlı köylerin durumu için bakınız, Musa Şaşmaz, *Türkiye’nin İdari Taksimatı*, Cilt 10, TTK, 2014, s. 113-328.

5.1. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nin Coğrafi Dağılışı ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu

Sayım sonuçları neticesinde Konya hakkında elde edilen verilerden toplam nüfus,yüzölçümü ve nüfus yoğunluğu gibi bilgiler aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 32

1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Coğrafi Dağılışı, Yüzölçümü ve Yoğunluk İtibariyle Nüfus¹¹⁵

Yerleşim Birimi	Şehirde	Nahiye ve köylerde	Toplam	Nüfus Yoğunluğu
	Toplam	Toplam		
KONYA	64.434	64.973	129.407	19
AKŞEHİR	13.370	67.213	80.583	17
BEYŞEHİR	3.173	53.143	56.316	28
BOZKIR	1.846	45.640	47.486	29
CİHANBEYLİ	3.789	52.491	56.280	7
ÇUMRA	6.475	38.600	45.075	16
EREĞLİ	18.545	35.100	53.645	11
ERMENAK	6.920	30.945	37.865	15
HADIM	2.762	25.400	28.162	22
ILGIN	5.530	44.274	49.804	27
KARAMAN	13.476	46.590	60.066	27
KARAPINAR	7.423	17.546	24.969	6
KADINHANI	5.153	26.543	31.696	8
SEYDİŞEHİR	4.525	35.147	39.672	20
TOPLAM	157.421	583.605	741.026	15

Yukarıdaki tabloya göre birtakım yorumlar ve sonuçlara ulaşmak mümkün olmaktadır. Görüldüğü gibi, Konya İli'nin 1950 nüfus sayımında toplam nüfusu 741.026 kişidir. Konya İli'nin toplam nüfusu Türkiye'nin %3,53'üne denk gelmektedir. Bu nüfus sayımında diğer sayımlardaki gibi cinsiyet bilgisine yer verilmemiştir. Konya İli'nin nüfusu 1945 sayıma göre 79.149 kişi artmıştır.

Konya İli'nde ikamet eden toplam 741.026 kişi arasından, 157.421 kişinin Konya İli'nin şehirlerinde veya ilçe merkezlerinde yaşadıkları görülmektedir. Diğer bir ifade ile Konya nüfusunun %21,2'si şehirde yaşarken, %78,8'i kırsal kesimde hayatını devam ettirmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda; ilçeler arasında en fazla şehir nüfusa

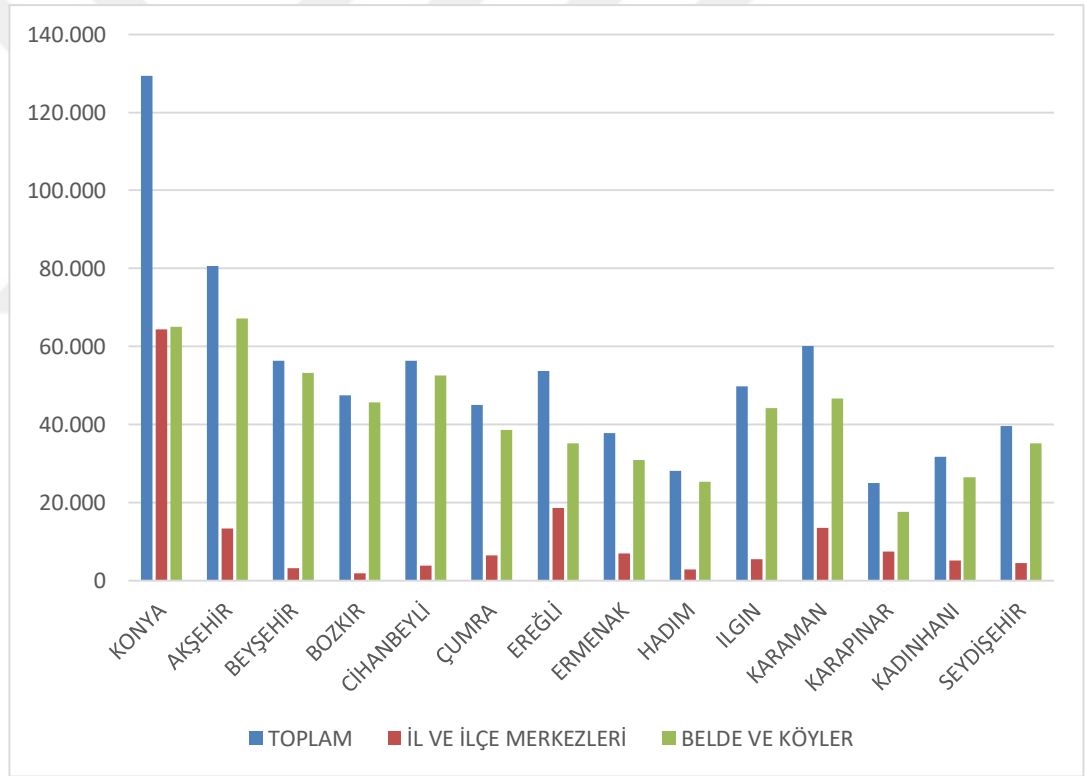
¹¹⁵ Türkiye Cumhuriyeti İstatistik Genel Müdürlüğü, 22.10.1950 Genel Nüfus Sayımı, C. 1, YayınNo: 316, Ankara 1950, s. 22.

sahip olan yer 129.407 kişi ile Konya İli'nin merkezidir. Konya merkezi 80.583 kişi ile Akşehir İlçesi takip etmektedir. En az şehir nüfusuna sahip ilçe ise 24.969 kişi ile Karapınar İlçesi olmuştur. Şehirleşme oranı azda olsa devamlı olarak artış göstermiştir. 1940 yılında %20,7 olan şehirleşme oranı 1945'te %21,1 iken 1950'de %21,2'ye kadar yükselmiştir.

Nüfus yoğunluğunun en yüksek gerçekleştiği yer ise 29 kişi ile Bozkır İlçesi'dir. Türkiye'nin ortalama nüfus yoğunluğu 27¹¹⁶ olduğu bilindiğinden iki ilçe hariç Konya ve diğer tüm ilçelerinin nüfus ortalaması Türkiye ortalamasının altında gerçekleşmiştir.

Grafik 13

1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli Nüfus Dağılımı

5.2. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Hale Göre Dağılımı

1950 yılı genel nüfus sayımı verilerinde 15 ve daha yukarı yaşlardaki kişilerin medeni halleri verilmiştir. Türkiye'de 1950 yılında elde edilen bilgilere göre toplam

¹¹⁶ 22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı, Yayın No: 410, s. 3.

nüfusun %68'nin medeni halinin evli olduğu tespit edilmiştir.¹¹⁷ Bu bilgiler doğrultusunda Konya nüfusunun medeni halleri itibariyle dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

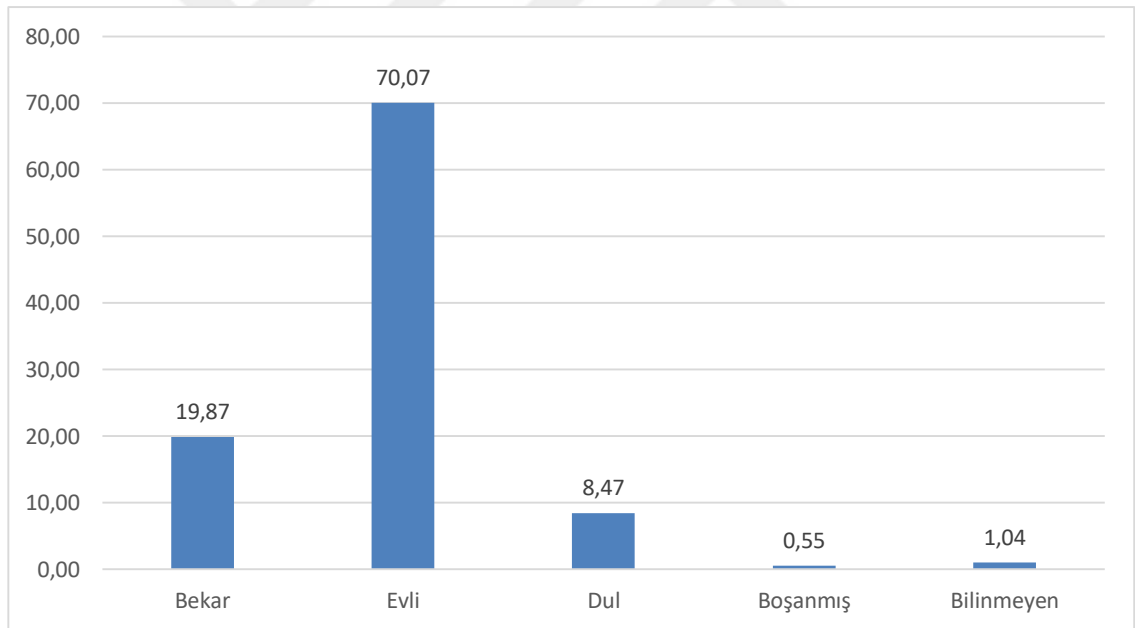
Tablo 33

*1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli Nüfusunun Medeni Hali*¹¹⁸

Vilayet	Medeni Hal İtibariyle Nüfus						
	Cinsiyet	Bekar	Evli	Dul	Boşanmış	Bilinmeyen	Toplam
Konya	Erkek	54.385	149.881	3.966	748	2.335	211.315
	Kadın	33.395	159.596	33.448	1.678	2.262	230.379
	Toplam	87.780	309.477	37.414	2.426	4.597	441.694

Grafik 14

1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Durumu

1950 yılında medeni duruma ait bilgiler 15 yaş ve üstü için geçerlidir. 1975 ve 2000 yıllarında yaş sınırı 12 ve daha yukarı yaşlar olmuştur.¹¹⁹ Bu nedenle yukarıda verilen toplam 441.694 kişiden oluşan nüfus bilgisi, Konya İli'nin toplam nüfusu olarak

¹¹⁷ Elif Odabaşı, *Türkiye'nin Aydınlik Yüzü Kırklareli*, Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 2009, s. 90-91.

¹¹⁸ 22 Ekim 1950, *Genel Nüfus Sayımı*, Yayın 410, s. 105.

¹¹⁹ Can Çalıcı, *Bursa İlinin Demografik Değişimi*, Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 2009, s. 102.

değerlendirilmemelidir.

1950 Genel Nüfus Sayımına göre Konya İli'nin medeni hal durumu şu şekilde tespit edilmiştir. Konya İli'nde 211.315 erkek ve 230.379 kadın olmak üzere toplam 441.694 kişi arasında, bekar erkeklerin sayısı 54.385 olurken bekar kadınların sayısı 33.395 kişidir. Evli olan erkeklerin sayısı 149.881 iken evli kadınların sayısı 159.596'dır. Dul kalan erkeklerin sayısı 3.966 iken kadınların sayısı 33.448'dir. Boşanmış erkeklerin sayısı 748 iken kadınların sayısı 1.678 kişi olarak tespit edilmiştir. Ayrıca medeni durumu belirlenemeyen 2.335 erkek ve 2.262 kadın bulunmaktadır.

5.3. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Okuryazarlık Durumu

1950 Genel Nüfus Sayımında 5 yaşın üzerindeki kişilerin, okuryazarlık durumları incelenmiştir. Bu sayıma göre Türkiye'de 5 yaşından büyük 17.856.865 kişi arasından 4.853.038'i erkek ve 7.144.008'i kadın olmak üzere toplam 11.997.046 kişinin okuryazar olmadıkları tespit edilmiştir. Buda okul çağındaki olan toplam nüfusun %67,18'inin okuryazar olmadıkları anlamına gelmektedir.¹²⁰ 1950 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre Konya İli'nde 5 yaş ve üzeri nüfusunda okuryazarlık durumları hakkında bilgi edinmek mümkündür.

Tablo 34

1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Okuryazarlık Durumu¹²¹

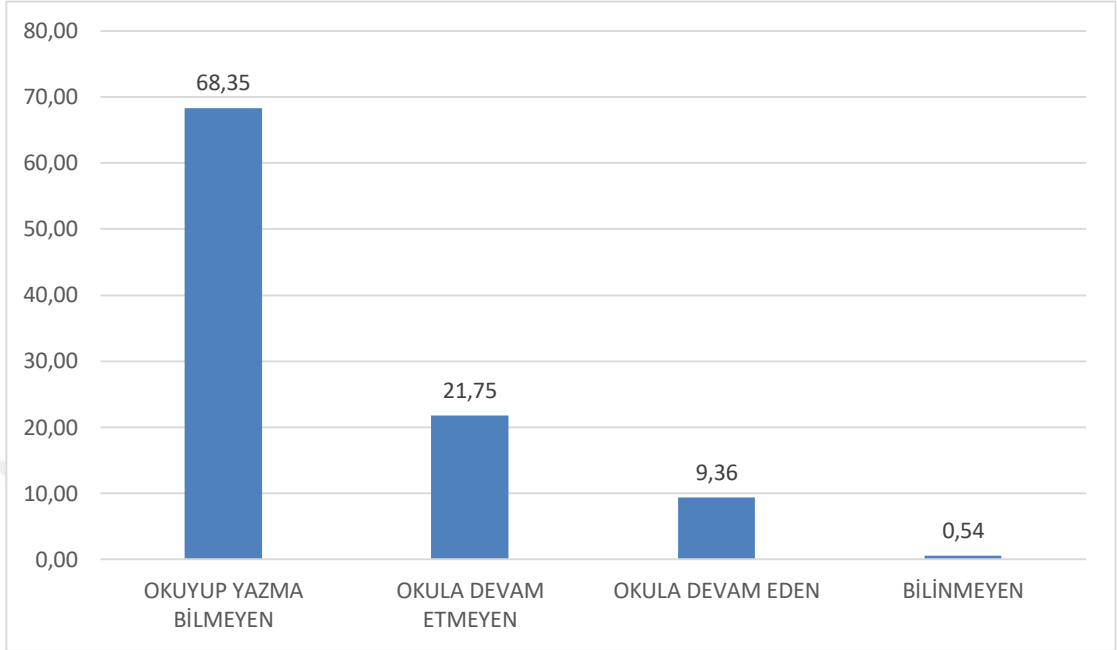
Okuryazarlık İtibariyle Nüfus						
Vilayet	Cinsiyet	Okuma Yazma Bilmeyen	Okuma Yazma Bilen		Bilinmeyen	Toplam
			Okula Devam Etmeyen	Okula Devam Eden		
Konya	Erkek	160.173	105.730	38.673	1.476	306.052
	Kadın	266.633	30.080	19.758	1.877	318.348
	Toplam	426.806	135.810	58.431	3.353	624.400

¹²⁰ Doğan, a.g.e., s. 84.

¹²¹ 22 Ekim 1950, Genel Nüfus Sayımı, Yayın 410, s. 222.

Grafik 15

1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Okuryazarlık

1950 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre Konya İli'nde okuryazar durumu incelendiğinde; okuma yazma bilmeyen 160.173 erkek ve 266.633 kadın olmak üzere toplam 426.806 kişi bulunmaktadır. Okuryazar olduğu halde okula devam etmeyen 105.730 erkek ve 30. olmak üzere toplam 135.810 kişi bulunmaktadır. Okula devam eden 38.673 erkek ve 19.758 kadın olmak üzere toplam 58.431 kişi bulunmaktadır. Ayrıca okuryazarlık durumu hakkında bilgi edilemeyen 1.476 erkek ve 1.877 kadın olmak üzere toplam 3.353 kişi mevcuttur. Tabloda dikkat çeken husus ise okuma yazma bilmeyen kadınların sayısının erkeklerden 100.460 kişi daha fazla olmasıdır. Bunun sebebi de kadınların o tarihlerde hala okutulmamasının yaygın olduğu anlamına gelmektedir.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde; Konya İli'nde 5 yaş ve üzerinde toplam 624.400 kişinin olduğu tespit edilmiştir. Okuma yazma becerisine sahip olmayan kadın ve erkeklerin toplam sayısı ise 426.806 kişidir. Başka bir ifade ile Konya İli'nde okuryazar olmayan nüfus %68,35 olarak tespit edilmiştir. Bu oran Türkiye ortalamasının (%67,18) üstünde kalmıştır. Okuryazar olan nüfus ise toplam 194.241 kişi olarak kaydedilmiştir. Okuryazar olan kişilerin oranı da %31,11'e denk gelmektedir.

5.4. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Konya İli'nin 1950 Yılı Genel Nüfus Sayımına göre yaş grupları dağılımı 0-4 yaşından başlayıp 65 yaş ve üstü de tespit edilerek aşağıdaki tabloda ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 35

1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Yaş Grupları¹²²

Konya İli'nde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı			
Yaş Grupları	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Kadın	
0-4	58.501	58.125	116.626
5-9	48.834	47.175	96.009
10-14	45.903	40.794	86.697
15-19	44.717	40.107	84.824
20-24	29.698	33.629	63.327
25-34	41.231	46.186	87.417
35-44	44.306	44.379	88.685
45-54	31.113	32.619	63.732
54-64	12.510	20.586	33.096
65+	7.195	12.287	19.482
Bilinmeyen	545	586	1.131
Genel Toplam	364.553	376.473	741.026

Yukarıdaki tabloya göre toplam nüfus içerisinde en fazla %15,74 oranında 0-4 yaş grubu bulunmaktadır. Diğer yaş aralıklarının nüfusa oranı ise sırasıyla 5-9 yaş arası %12,96'sını, 10-14 yaş arası %11,70'ini, 15-19 yaş arası %11,45'ini, 20-24 yaş arası %8,55'ini, 25-34 yaş arası %11,18'ini, 35-44 yaş arası %11,97'sini, 45-54 yaş arası %8,60'ını, 55-64 yaş arası %4,47'sini ve son olarak ise 65 yaş ve üstü %2,63'ünü oluşturmaktadır.

¹²² 22 Ekim 1950, Genel Nüfus Sayımı, Yayın 410, s. 68-69.

5.5. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Nüfusun Konya İli'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı

Daha önce yapılan 1927, 1935 ve 1945 sayımlarında olduğu gibi 1950 Genel Nüfus Sayımında da kişilerin doğum yerleri hakkında bilgiler tespit edilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda Konya nüfusunun doğum yerleri itibariyle dağılımına ulaşmak mümkün olmuştur.

Tablo 36

1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı¹²³

Sayım Yeri Vilayet	Sayım Günü Tespit Edilen Nüfus					
	Yabancı Memleketlerde Doğanlar			Doğum Yeri Türkiye Olan Başka Vilayette Doğanlar		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Konya	3.614	3.145	6.759	17.337	11.810	29.147

Tablo 37

1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı¹²⁴

Sayım Vilayet Yeri	Cinsiyet	Sayım Günü Tespit Edilen Nüfus		
		Konya İli Toplam Nüfus	Doğum Yeri Türkiye Olan	
			Aynı Vilayette Doğanlar	
Konya	Erkek	364.553	343.519	360.856
	Kadın	376.473	361.460	373.270
	Toplam	741.026	704.979	734.126

1950 Genel Nüfus Sayımına göre Konya İli'nde nüfusun doğum yerleri itibarı

¹²³ 22 Ekim 1950, Genel Nüfus Sayımı, Yayın 410, s. 185.

¹²⁴ 22 Ekim 1950, Genel Nüfus Sayımı, Yayın 410, s. 184.

ile ilgili olan tablo yukarıda gösterilmiştir buna göre; Konya İli'nde 364.553 erkek ve 376.473 kadın olmak üzere toplam 741.026 kişi içerisinde doğum yeri Türkiye olanların sayısı 734.126 kişi olarak tespit edilmiştir. Ayrıca 343.519 erkek ve 361.460 kadın olmak üzere toplam 704.979 kişi aynı vilayette doğmuştur. 3.614 erkek ve 3.145 kadın olmak üzere toplam 6.759 kişi yabancı memlekette doğmuştur. Başka vilayette doğanların sayısı ise 17.337'si erkek ve 11.810'si kadın olmak üzere toplam 29.147 kişi olarak tespit edilmiştir.

5.6. 1950 Genel Nüfus Sayımın Göre Konya İli'nde Nüfusun Meslek Grupları İtibariyle Dağılımı

Türkiye'deki nüfusun meslekler itibariyle nüfus dağılımı incelenirken, 5 yaş ve üzeri yaşlar dikkate alınmıştır. Buna göre 1950 Genel Nüfus Sayımında Türkiye'de 5 yaşından büyük 8.944.072 erkek ve 8.912.793 kadın olmak üzere toplam 17.856.865 kişi tespit edilmiştir.¹²⁵ Bu nüfusun %61'inin geçimlerini tarım ve hayvancılık mesleği ile sağladıkları görülmektedir.¹²⁶ Aşağıdaki tabloda da Konya nüfusunun meslek grupları hakkında elde edilen bilgiler gösterilmiştir.

Tablo 38

1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Meslek Grupları İtibariyle Dağılımı¹²⁷

Vilayet	Meslek Grupları İtibariyle Nüfus								
	Teknik Elemanlar ve Serbest Meslek Erbabı	Teşebbüs Sahipleri, İdareciler, Büro ile ilgili Meslekler	Satıcılar ve Satışla ilgili Meslekler	Çiftçiler, Ormancılar, Balıkçılar, Avcılar ve Ziraat İşçileri	Maden ve Taş Çıkarma İşleriyle ilgili Meslekler	Nakıl Vastalarını Yürütmekle ilgili Meslekler	Sanatkarlar, İmalatçılar ve Başka Yerde Zikredilmeyen Meslekler	Hizmetle ilgili Meslekler	Mesleksizler ve Meslekleri Tayin Edilemeyenler
Konya	2.966	9.168	1.977	400.850	29	2.561	24.025	3.550	179.274

¹²⁵ 22 Ekim 1950, Genel Nüfus Sayımı, Yayın 410, s. 250.

¹²⁶ Kodal, a.g.e., s. 128.

¹²⁷ 22 Ekim 1950, Genel Nüfus Sayımı, Yayın 410, s. 292.

1950 Genel Nüfus Sayımına göre Konya İli'nde nüfusun meslek grupları itibariile dağılımı incelendiğinde; teknik elemanlar ve serbest meslek erbabı 2.966 kişi, teşebbüs sahipleri, idareciler, büro ile ilgili meslekler grubunda 9.168 kişi, satıcılar ve satışla ilgili meslekler grubunda 1.977 kişi, çiftçiler, ormancılar, balıkçılar, avcılar ve ziraat işçileri grubunda 400.850 kişi, maden ve taş çıkarma işleriyle ilgilenen 29 kişi, nakil vasıtalarını yürütmekle ilgilenen 2.561 kişi, sanatkârlar, imalatçılar grubunda 24.025 kişi, hizmetle ilgili meslek grubunda 3.550 kişi tespit edilmiştir. Bunlar dışında mesleksizler ve meslekleritayin edilemeyen 179.274 kişi ile birlikte toplam 624.400 kişi de bulunmaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda; Konya İli'nde nüfusun en fazla çalıştığı meslek grubu %64,20 ile çiftçilik, balıkçılık ve avcılıktır. Bu oran Türkiye ortalamasının (%61,02) altındadır. En az uğraş verilen meslek grubu ise çalışma koşullarının zor olmasından dolayı maden vetaş çıkarma olarak tespit edilmiştir.

5.7. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Ana Dilleri İtibariyle Dağılımı

1950 Genel Nüfus Sayımında tüm illerde konuşulan ana diller tespit edilmeye çalışılmıştır. Konya İli'nde konuşulan bazı ana dillere aşağıdaki tabloda yer verilirken, diğer diller tabloda gösterilememiştir. Bu verilere göre 1950 yılında Konya nüfusunun ana dillere göre dağılımları şu şekildedir;

Tablo 39

1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli Nüfusun Ana Dilleri İtibariyle Dağılımı¹²⁸

	Mahalli Diller						
	Toplam	Türkçe	Kürtçe	Arapça	Rumca	Çerkezce	Diğer
Konya	741.026	708.859	29.218	27	19	1.477	1.424
							2

¹²⁸ 22 Ekim 1950, Genel Nüfus Sayımı, Yayın 410, s. 144.

1950 Genel Nüfus Sayımına göre Konya İli'nde nüfusun ana diller itibari ile dağılımı incelendiğinde; toplam 741.026 kişiden 708.859 kişi Türkçe konuşmaktadır. Kürtçe konuşan 29.218, Arapça konuşan 27, Rumca konuşan 19, Çerkezce konuşan 1.477, diğer dilleri konuşan 1.424 kişinin olduğu tespit edilmiştir.

ALTINCI BÖLÜM

1955 GENEL NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE KONYA İLİ'NİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

23 Ekim 1955 tarihinde Türkiye’de saat 17:00’den nüfus sayımının tamamlanacağı 17:00’ye kadar sokağa çıkma yasağı uygulanmıştır.¹²⁹ Sayım sonucunda Türkiye’nin nüfusu 24.064.763 kişi olarak tespit edilmiştir. Toplam kişi sayısı 24.064.763 olup, 12.233.421’i erkek, 11.831.342’si kadındır. Son nüfus sayımı verilerine göre Türkiye’nin nüfusu 3.117.575 kişi artmıştır.¹³⁰ Geçen beş yıl içinde ülke nüfusu %29,7 gibi önemli bir artış göstermiştir. Şehirde 6.927.343 kişi yaşarken, kırsal bölgelerin nüfusu 17.137.420’dir.

1950-1955 döneminde nüfus artışına sebep olan önemli bir faktör, diğer ülkelerden gelen önemli göçmen akınıdır. 1950’den sonra nüfus, mübadele kapsamında Yunanistan ve Bulgaristan’dan ülkeye yerleşen göçmenler nedeniyle artış göstermiştir. Özellikle 1950-1951 göç döneminde Bulgaristan’dan Türkiye’ye toplam 154.393 kişi göç etmiştir. 1954 yılından sonra da Yugoslavya’dan göç dalgası devam etmiştir.¹³¹

Bu genel nüfus sayımı ile yeniden 1945 öncesine dönmüş ve ‘Bucak’ ifadesi yerine tekrar ‘Nahiye’ ifadesi kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıca, bucak ve köylerdeki nüfus erkek ve kadın olarak ayrı ayrı tespit edilmiştir.¹³²

6.1. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli’nin Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu

Sayım sonuçları sonrasında Konya hakkında verilen toplam nüfus, yüzölçümü nüfus yoğunluğu ve cinsiyet gibi veriler hakkında elde edilen bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

¹²⁹ Demir, a.g.t., s. 77.

¹³⁰ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı Vilayet, Kaza, Nahiye ve Köyler İtibariyle Nüfus*, No: 412, Ankara 1961, s. 1.

¹³¹ Mesut Doğan, “Türkiye’de Uygulanan Nüfus Politikaları”, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 2011, S. 23, s. 299.

¹³² Tahir Kodal, “Cumhuriyet Dönemi Denizli-Honaz’da Nüfus (1923-2013), *Belgi Dergisi*, 2017, C. 2, S. 14, s. 514.

Tablo 40

1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfus¹³³

İLÇE ADI	TOPLAM			İL VE İLÇE MERKEZLERİ			BELDE VE KÖYLER			NÜFUS YOĞUNLUĞU
	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	
MERKEZ	161.104	83.294	77.810	92.236	49.226	43.010	68.868	34.068	34.800	26
AKŞEHİR	70.891	34.730	36.161	15.362	7.829	7.533	55.529	26.901	28.628	39
BEYŞEHİR	63.518	30.307	33.211	4.403	2.320	2.083	59.115	27.987	31.128	24
BOZKIR	49.234	23.219	26.015	2.851	1.290	1.561	46.383	21.929	24.454	25
CİHANBEYLİ	43.705	22.081	21.624	4.804	2.447	2.357	38.901	19.634	19.267	7
ÇUMRA	51.391	25.601	25.790	8.780	4.466	4.314	42.611	21.135	21.476	16
EREĞLİ	66.280	33.586	32.694	24.123	12.131	11.992	42.157	21.455	20.702	12
ERMENAK	40.654	19.285	21.369	7.559	3.524	4.035	33.095	15.761	17.334	19
HADIM	30.765	14.988	15.777	2.924	1.414	1.510	27.841	13.574	14.267	22
ILGIN	54.345	26.408	27.937	6.389	3.203	3.186	47.956	23.205	24.751	27
KADINHANI	36.848	18.792	18.056	6.008	3.023	2.985	30.840	15.769	15.071	19
KARAMAN	69.101	34.412	34.689	17.215	8.825	8.390	51.886	25.587	26.299	15
KARAPINAR	26.648	13.320	13.328	9.515	4.814	4.701	17.133	8.506	8.627	10
KULU	14.389	7.201	7.188	5.460	2.756	2.704	8.929	4.445	4.484	6
SEYDİŞEHİR	42.826	20.566	22.260	5.204	2.535	2.669	37.622	18.031	19.591	23
YUNAK	26.024	13.250	12.774	2.063	871	1.192	23.961	12.379	11.582	12
İL TOPLAMI	847.723	421.040	426.683	214.896	110.674	104.222	632.827	310.366	322.461	17

¹³³ 1955 Genel Nüfus Sayımı, No: 412, s. 470.

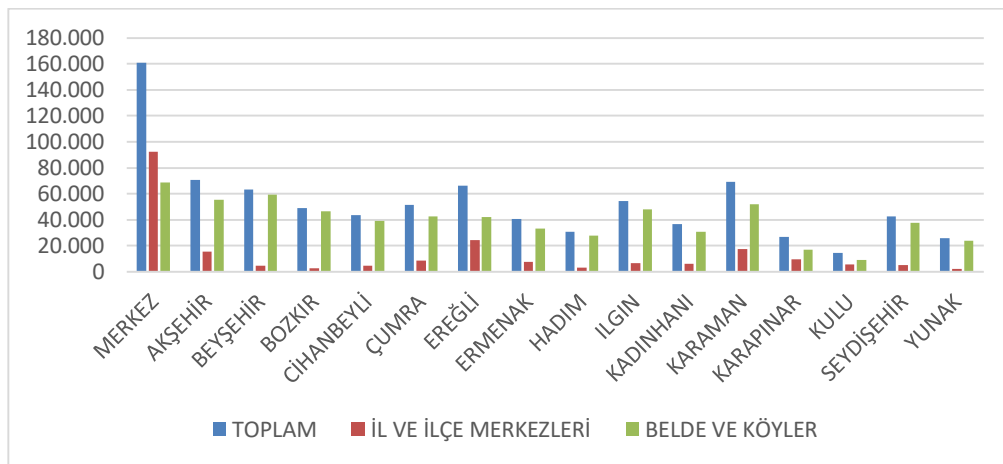
Yukarıdaki tabloda verilen verilere bakılarak Konya ve ilçelerinin nüfus bilgilerine ulaşmak mümkündür. Buna göre; Konya İli'nin 1955 Genel Nüfus Sayımına göre toplam nüfusu 847.723 kişidir. Bu nüfus Türkiye nüfusunun %3,52'sine denk gelmektedir. Toplam nüfusun 421.040'ı erkek ve 426.683'ü kadındır. Bu bilgilere göre Konya İli'nin nüfusu bir önceki sayıma göre 106.697 kişi artmıştır. Kadın nüfusu erkek nüfusundan 5.643 kişi daha fazladır.

Konya İli'nde ikamet eden toplam 847.723 kişi arasında, 214.896 kişinin Konya İli'nin şehir veya ilçe merkezlerinde yaşadıkları görülmektedir. Bir diğer ifade ile Konya nüfusunun %25,34'ü şehirde yaşamaktadır. Geriye kalan 632.827 kişi ise nahiye ve köylerde yaşamaktadır. Bu da %74,66'sı denk gelmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda; ilçeler arasında en fazla şehir nüfusuna 92.236 kişi ile Konya İl Merkezi'nin sahip olduğu görülmektedir. Konya İl Merkezi'ni sırasıyla 24.123 kişi ile Ereğli İlçesi ve 17.215 kişi ile Karaman İlçesi takip etmektedir. İlçeler arasında en az şehir nüfusuna sahip yerleşim yeri ise 2.063 kişiyle Yunak İlçesi olarak tespit edilmiştir. Bir önceki sayıma göre artan nüfusla birlikte Konya İli'nde şehirleşme oranı da artmıştır. 1950 yılında %21,2 olan şehirleşme 1955 yılında %25,34'e yükselmiştir. Kırsal nüfustaki oran ise 1950 yılında %78,8 iken 1955 yılında %74,66'ya gerilemiştir.

Nüfus yoğunluğunun en yüksek olduğu yerleşim yeri 27 kişi ile Ilgın İlçesi olarak tespit edilmiştir. Nüfus yoğunluğunun en az olduğu yer ise 6 kişi ile Kulu olmuştur. Türkiye ortalamasının nüfus yoğunluğu 31¹³⁴ olduğuna göre Akşehir İlçesi hariç diğer tüm yerleşimler bu ortalamanın altında kalmıştır.

Grafik 16

1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfus Dağılımı

¹³⁴ 1955, Genel Nüfus Sayımı, No: 412 s. IX.

6.2. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Hale Göre Dağılımı

1955 Genel Nüfus Sayımında tespit edilen durumlardan biri de nüfusun medeni halidir. 1955 sayımında 15 yaş ve üstü kişilerin medeni durumları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda Konya İli'nde ikamet eden 15 yaş ve üstü nüfusun medeni durumları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

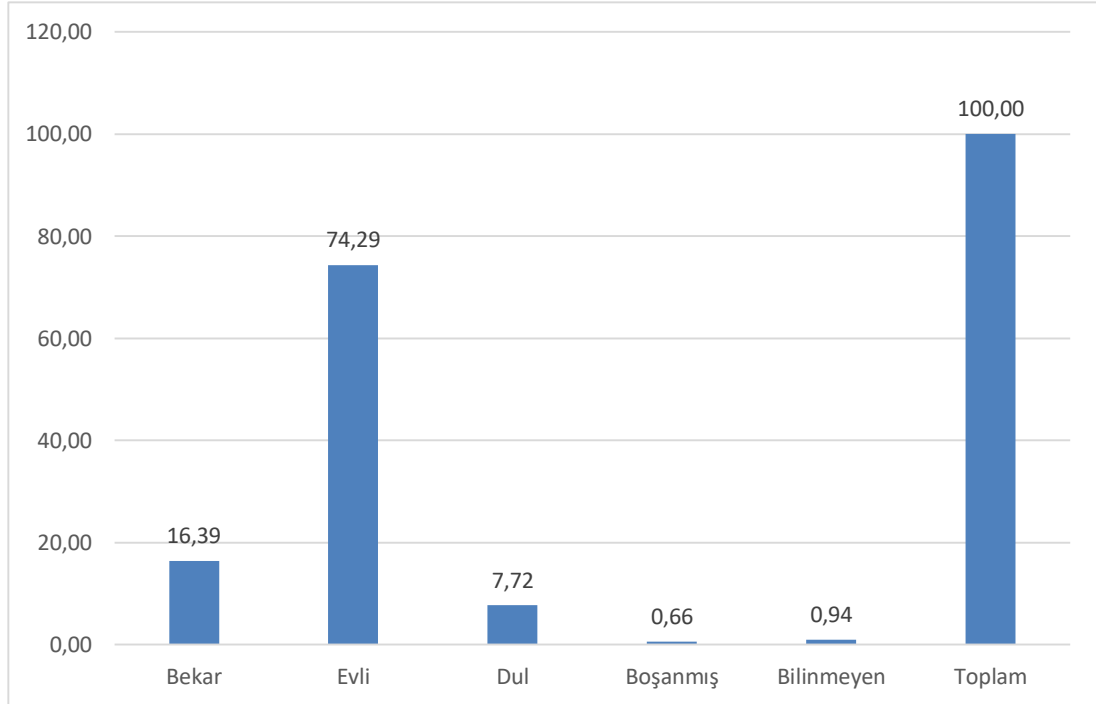
Tablo 41

*1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Hali*¹³⁵

Konya İli							
Medeni Durum	Bekar	Evli	Dul	Boşanmış	Bilinmeyen	Toplam	
Cinsiyet	Erkek	56.947	175.210	4.537	1.122	1.683	239.499
	Kadın	24.084	192.156	33.633	2.140	2.963	254.976
Toplam		81.031	367.366	38.170	3.262	4.646	494.475

Grafik 17

1955 Genel Nüfus Sayımında Konya İli'nde Nüfusun Medeni Durumu

¹³⁵ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, 23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı Türkiye Nüfusu, C. 67, Yayın 399, İstanbul 1961, s.127.

1955 Genel Nüfus Sayımında 1950 yılındaki sayım gibi nüfusun medeni durumu hakkında veriler toplanırken 15 yaş ve üstü kişiler dikkate alınmıştır. Yukarıdaki tabloda da gösterildiği gibi 1955 yılında Konya İli'nde 15 yaş ve üstü olmak üzere 239.499 erkek ve 254.976 kadın olmak üzere toplam 494.475 kişi bulunmaktadır. Medeni durumlarına bakıldığında bekar erkek sayısı 56.947 iken bekar kadınların sayısı 24.084 olmak üzere toplam 81.031 kişidir. Evli olan erkeklerin sayısı 175.210 olurken, kadınların sayısı 192.156 kişi olmak üzere toplam 367.366'dır. Evli olan kadın sayısının erkek sayısından fazla olması bu yıllarda çok eşliliğin olduğunun bir belirtisidir. Dul kalan erkeklerin sayısı 4.537 iken kadınların sayısı 33.633 olmak üzere toplam 38.170'dir. Boşanmış erkek sayısı 1.122 olurken kadınların sayısı 2.140 olmak üzere toplam 3.262'dir. Medeni durumu belirlenemeyen ise 1.683 erkek ve 2.963 kadın olmak üzere toplam 4.646 kişidir.

6.3. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı

Daha önceki sayımda olduğu gibi 1955 Genel Nüfus Sayımında da Türkiye'deki nüfusun tespit edilen niteliklerinden biri de doğum yerleri itibariyle dağılışıdır. Buna göre; Türkiye'de doğan kişiler aynı vilayet ve başka vilayette doğanlar olarak tespit edilirken, yabancı memleketlerde doğanlar da belirlenmiştir. Bu değerlendirmeye göre Konya İli'nde ikamet eden kişilerin doğum yerlerine göre dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 42

*1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı*¹³⁶

Vilayet	Türkiye'de Doğanlar		Yabancı Memleketlerinde Doğanlar	Bilinmeyen	Toplam
	Aynı Vilayette Doğanlar	Başka Vilayette Doğanlar			
Konya					
Erkek	391.157	23.780	5.599	504	421.040
Kadın	407.678	13.354	5.161	490	426.683
Genel Toplam	798.835	37.134	10.760	994	847.723

¹³⁶ 1955 Genel Nüfus Sayımı, C. 67, Yayın 399, s. 67.

Yukarıdaki tabloya bakıldığında 1955 Genel Nüfus Sayımına göre Konya İli'nde yaşayan kişilerin doğum yerleri gösterilmiştir. Buna göre; 391.157 erkekten, 407.678'si aynı vilayette doğarken, 10.760'ı farklı vilayette doğmuştur. 5.599 erkek ise yabancı memlekette doğmuştur. 426.683 kadın arasından 407.678 kadın aynı vilayette doğarken, 13.354 kadın başka vilayette doğmuştur. 5.161 kadın ise yabancı bir memlekette doğmuştur. Ayrıca doğum yeri bilinmeyen 504 erkek ve 490 kadın tespit edilmiştir. Tabloya genelolarak bakıldığında; nüfusun büyük bir kesimi Türkiye'de doğmuştur. Türkiye'de doğanların sayısı toplamda 835.969 kişi olarak kaydedilmiştir. Bu da toplam nüfusun %98,61'ine denk gelmektedir.

6.4. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

1955 Genel Nüfus Sayımına göre Konya İli'ndeki nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı 0-4 yaşından başlayıp 85 yaş ve üstü de tespit edilerek aşağıdaki tabloda ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 43

1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'ndeki Nüfusun Yaş Grupları¹³⁷

Yaş Grupları	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	71.623	69.622	141.245
5-9	61.380	60.717	122.097
10-14	48.538	41.368	89.906
15-19	44.755	39.623	84.378
20-24	32.118	39.103	71.221
25-29	32.335	35.456	67.791
30-34	23.298	23.917	47.215
35-39	18.972	19.488	38.460
40-44	23.196	21.599	44.795
45-49	19.196	17.575	36.771
50-54	17.886	18.165	36.051
55-59	11.223	11.516	22.739
60-64	7.004	12.843	19.847

¹³⁷ 1955 Genel Nüfus Sayımı, C.67, Yayın 399, s. 54-63.

65-69	3.809	5.949	9.758
70-74	2.763	5.132	7.895
75-79	1.160	1.781	2.941
80-84	627	1.355	1.982
85+	460	823	1.283
Bilinmeyen	697	651	1.348
Toplam	421.040	426.683	847.723

Yukarıdaki tabloya göre Konya İli'nde yaşı 25 yaşından küçük olanların toplam nüfusa göre oranı %60,00 olup nüfusun yarısından fazlasının genç nüfusa sahip olduğu görülmüştür. Toplam nüfus içerisindeki diğer yaş grupları ise şu şekildedir; 25-49 yaş arası %27,73, 50-74 yaş arası %11,36, 75 yaş ve üstü olanların oranı ise %0,89 ile toplam nüfus içerisinde en az bulunan yaş aralığı olmuştur.

6.5. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Meslek Grupları İtibariyle Dağılımı

1955 Genel Nüfus Sayımında Konya İli'nde 15 yaş ve üzerindeki kişilerin iktisaden faal anlamda aktif olarak çalışan nüfusun çalışma alanları ve meslek gruplarına göre dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 44*1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'ndeki Nüfusun Meslek Grupları*¹³⁸

Vilayet	Meslek Grupları İtibariyle Nüfus										
	Toplam	Teknik Elemanlar ve Serbest Meslek Erbabı	Teşebbüs Sahipleri, İdareciler, Büro ile ilgili Meslekler	Satıcılar ve Satışla İlgili Meslekler	Çiftçiler, Ormancular, Balıkçılar, Avcılar ve Ziraat İşçileri	Maden ve Taş Çıkarma İşleriyle İlgili Meslekler	İlgili Meslekler Nakil Vasıtalarını Yürütmekle	Sanatkârlar, İmalatçılar ve Başka Yerde Zikredilmeyen Meslekler	Başka Gruplara Girmeyen İşçiler	Hizmetle İlgili Meslekler	Mesleksizler ve Meslekleri Tayin Edilemeyenler
Konya	421.513	4.327	4.572	7.628	357.842	411	4.230	20.587	7.629	5.780	8.507

1955 Genel Nüfus Sayımına göre Konya İli'nde 15 ve daha büyük yaşlardaki çalışan bireylerin meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; toplam 421.513 kişinin aktif olarak bir iş ile meşgul oldukları tespit edilmiştir. Bu kişilerin 4.327'i teknik eleman ve serbest meslek sahipleri, 4.572'si müteşebbisler, sevk ve idare memurları, 7.628'si satıcılar, 357.842'si çiftçiler, ormancılar, balıkçılar, 411'i maden ve taş çıkarma, 4.230'u nakliye ve muhaberat, 20.587'si sanatkâr, imalatçı ve tamirat işçisi, 7.629'u başka meslek grupları, 5.780'ü hizmet sektöründe olarak belirlenmiştir. Ayrıca mesleksizler ve mesleği belirlenemeyen 8.507 kişi bulunmaktadır.

6.6. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Ana Dilleri İtibariyle Dağılımı

1950 yılı ve daha önceki genel nüfus sayımlarında olduğu gibi 1955 Genel Nüfus Sayımında da nüfusun ana dil itibariyle dağılımı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda

¹³⁸ 1955 Genel Nüfus Sayımı, C. 67, Yayın 399, s. 327.

Konya İli'nde ikamet eden kişilerin konuştukları ana diller aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 45

*1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'ndeki Nüfusun Ana Dilleri*¹³⁹

Ana Dil	Kişi Sayısı
Türkçe	818.789
Kürtçe	24.665
Arapça	62
Rumca	43
Çerkezce	1.273
Diğer Diller	2.820
Bilinmeyen	71
Toplam	847.723

1955 Genel Nüfus Sayımına göre Konya İli'nde nüfusun ana dil itibarı ile durumu incelendiğinde; toplam 847.723 kişi arasından 818.789 kişi Türkçe konuşmaktadır. Bu da toplam nüfus içinde %96,58'i denk gelmektedir. Diğer dillerin dağılımı ise şu şekildedir; 24.665 kişi Kürtçe, 62 kişi Arapça, 43 kişi Rumca, 1.273 kişi Çerkezce, 2.820 kişi Diğer Diller ve 71 kişinin ana dili tespit edilememiştir.

6.7. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Engelli Nüfus

1927, 1935 ve 1945 genel nüfus sayımlarında ülkedeki fiziksel engeli bulunan bireylerin sayısı tespit edilirken 1940 ve 1950 yıllarındaki genel nüfus sayımlarında bireylerin bu sorunu tespit edilmemiştir. 1955 Genel Nüfus Sayımında ise tekrar fiziksel engeli bulunan kişilerin tespiti yapılmıştır. Bu doğrultuda Konya İli'nde ikamet eden vatandaşların ne gibi bir engel durumları olduğu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

¹³⁹ 1955 Genel Nüfus Sayımı, C. 67, Yayın 399, s. 108-109.

Tablo 46

1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'ndeki Engelli Nüfus¹⁴⁰

Vilayet	Engelli Durumu											
	Toplam	Çolak	Kambur	Bir Gözü Kör	İki Gözü Kör	Kötürüm	Sağır	Sağır ve Dilsiz	Topal	Müteaddit	Diğer	Bilinmeyen
Konya	10.686	1.048	301	1.994	959	273	1.123	807	3.502	294	15	370

1955 Genel Nüfus Sayımına göre Konya İli'nde engelli nüfus durumuna bakıldığında; toplam 10.686 kişinin fiziksel bir engelinin olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan 1.048 kişinin çolak, 301 kişinin kambur, 1.994 kişinin bir gözü kör, 959 kişinin iki gözü kör, 273 kişinin kötürüm, 1.123 kişinin sağır, 807 kişinin sağır ve dilsiz, 3.502 kişinin topal ve 294 kişinin birden fazla engeli olduğu ayrıca 15 kişinin bu engel durumları dışında başka bir engelli olduğu belirlenirken 370 kişinin engel durumu tespit edilememiştir.

6.8. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Okuryazar Nüfus

1955 Genel Nüfus Sayımında Türkiye'de 6 yaş ve üzerinde toplam okuma yazma bilen kişi sayısı 7.915.238 olurken, sadece okuma bilenlerin sayısı 38.294 ve okuma-yazma bilmeyenlerin sayısı ise 11.354.664 kişi olarak tespit edilmiştir. Ayrıca 58.800 kişinin okuryazarlık durumu tespit edilememiştir.¹⁴¹ Bu sayıya göre ise Konya İli'nde okuryazar nüfus aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

¹⁴⁰ 1955 Genel Nüfus Sayımı, C. 67, Yayın 399, s. 372.

¹⁴¹ Demir, a.g.t., s. 85.

Tablo 47*1955 Genel Nüfus Sayıma Göre Konya İli'ndeki Nüfusun Okuryazarlık Durumu¹⁴²*

Konya Vilayeti					
Cinsiyet	Okuryazarlık İtibariyle Nüfus				
	Okuma ve Yazma Bilen	Yalnız OkumaBilen	Okuma Yazma Bilmeyen	Meçhul	Toplam
Erkek	199.657	1.921	131.354	1.228	334.160
Kadın	73.796	840	265.726	1.757	342.119
Genel Toplam	273.453	2.761	397.080	2.985	676.279

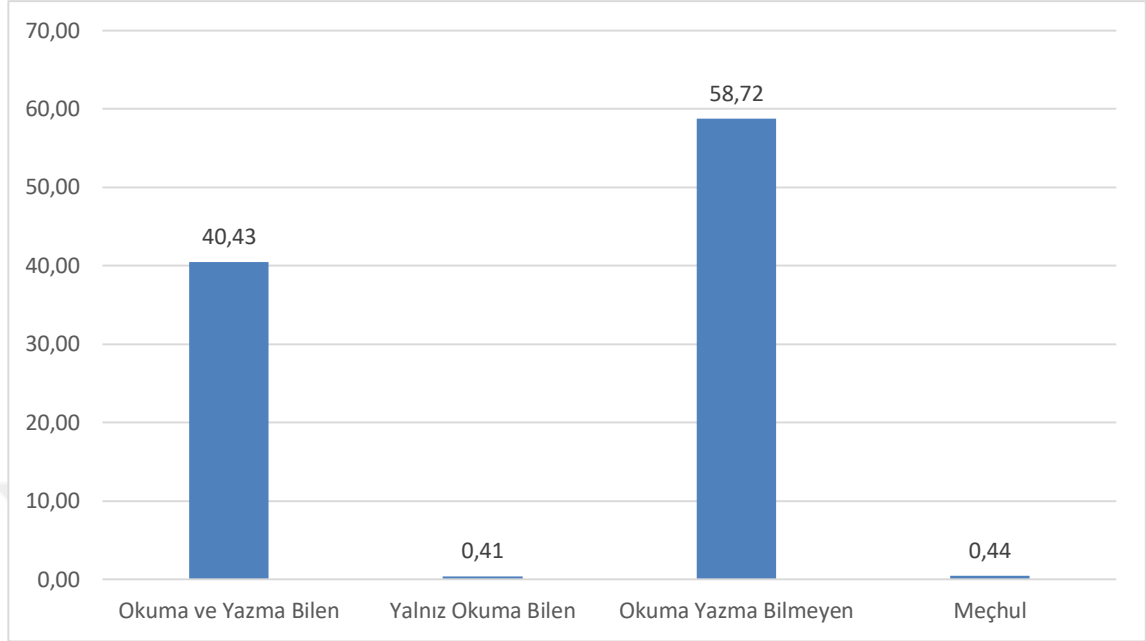
Yukarıdaki tabloya göre 1955 yılı nüfus sayımında Konya İli'nde toplam 676.279 kişi içerisinde okuma ve yazma bilen erkek sayısı 199.657 ve kadın sayısı 73.796 olmak üzere toplam 273.453 kişi olarak tespit edilmiştir. Yalnız okuma bilen erkek sayısı 1.921 olurken kadın sayısı 840 olmak üzere toplam 2.761 kişi olmuştur. Okuma ve yazma bilmeyenlerin sayısı ise 131.354 erkek ve 265.726 kadın olmak üzere toplam 397.080 kişidir. Okuryazarlık durumu tespit edilemeyen ise 1.228 erkek ve 1.757 kadın olmak üzere toplam 2.985 kişi olarak kaydedilmiştir.

Tabloda da görüldüğü gibi okuma ve yazma bilmeyen nüfus, okuma ve yazma bilen nüfusa göre oldukça fazladır. Özellikle okuryazar olmayan kadın sayısı erkek nüfusundan çok daha fazladır. Bir diğer ifade ile erkeklerin %59,74'ü okuma ve yazma bilirken kadınların sadece %21,57'si okuma ve yazma bilmektedir. Bu durum sadece Konya İli'nde değil tüm ülkede geçerlidir. Türkiye'de toplam nüfus içerisinde okuma ve yazma bilenlerin oranı %40,86'dır. Bunun %28,28'ini erkekler, %12,58'ini kadınlar oluşturmaktadır.

¹⁴² 1955 Genel Nüfus Sayımı, C.67, Yayın 399, s.139.

Grafik 18

1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Okuryazarlık

6.9. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'ndeki Nüfusun Dinler İtibariyle Dağılımı

1955 Genel Nüfus Sayıma Göre Türkiye'de toplam nüfusun dinler itibari ile dağılımı incelendiğinde 23.804.048 kişinin İslam dinine mensup olduğu tespit edilmiştir. Hristiyan nüfusun mezheplerine göre dağılımı ise şu şekilde; 21.784 kişi Katolik, 86.655 kişi Ortodoks, 8.952 kişi Protestan ve 60.071 kişi Gregoryen olarak kaydedilmiştir. 314.405 kişinin de mezhebi belirlenememiştir. Nüfusun geri kalan kısmı ise; 45.995 kişi ile Musevi, 2.746 kişi diğer dinler, 613 kişi dinsiz ve 2.494 kişinin dini meçhul olarak kaydedilmiştir. Bu sayıma göre Konya İli'nde nüfusun dinler itibariyle dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.¹⁴³

¹⁴³ 1955 Genel Nüfus Sayımı, C.67, Yayın 399, s.114.

Tablo 48

1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'ndeki Nüfusun Dinleri¹⁴⁴

1955 Yılı Genel Nüfus Sayımına Göre Dinler İtibariyle Nüfus											
Hristiyanlar											
Vilayet	Genel Toplam	İslam	Toplam	Katolik	Ortodoks	Protestan	Gregoryen	Mezhebi Meçhul	Musevi	Diğer Dinler	Bilinmeyen
Konya	847.723	847.159	459	98	176	43	104	38	18	30	43

Yukarıdaki tabloya göre Konya İli'nde yaşayan toplam nüfus içerisinde 847.723 kişinin İslam dinine mensup olduğu tespit edilmiştir. Bu bilgi doğrultusunda Konya İli'nde ikamet eden vatandaşların %99,93'ünün Müslüman olduğu söylenebilir. Hristiyanların sayısı ise 459 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu kişilerin 98'i Katolik, 176'sı Ortodoks, 43'ü Protestan, 104'ü Gregoryen mezheplerine mensupken 38 kişinin mezhebi meçhul olarak kaydedilmiştir. Ayrıca 18 kişi Musevi olurken bir kişi başka bir dinden olduğunu söylemiştir. Dini belirlenemeyen ise 43 kişidir. Gayrimüslim nüfusun toplam nüfusa oranı ise sadece %0,07'dir.

¹⁴⁴ 1955 Genel Nüfus Sayımı, C.67, Yayın 399, s.115.

YEDİNCİ BÖLÜM

1960 GENEL NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE KONYA İLİ'NİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

1960 yılında Türkiye genelinde nüfus sayımı yapıldığında Konya İli'nde de bu nüfus sayımı yapılmıştır. O sırada Konya İli'nde Akşehir, Beyşehir, Bozkır, Cihanbeyli, Çumra, Doğanhisar, Ereğli, Ermenek, Hadım, Ilgın, Kadınhanı, Karaman, Karapınar, Kulu, Sarayönü, Seydişehir ve Yunak ilçeleri bulunmaktadır.¹⁴⁵ 23 Ekim 1960 yılında yapılan bu sayımda 241.872 memur görevlendirilerek, 190.192 sayım bölgesine ayrılan Türkiye'nin nüfusu 27.754.820 kişi olarak tespit edilmiştir. Bunun 14.163.888'i erkek, 13.590.932'si kadındır. 14. 1955 yılına göre ülke nüfusu 3.690.057 kişi artmış ve yıllık artış oranı %28,94 olarak kaydedilmiştir.¹⁴⁶ Toplam nüfusun 8.859.731'i şehirde ikamet ederkengeri kalan 18.895.089 kişi kırsal kesimde yaşamaktadır. Bir başka ifade ile nüfusun %31,92'si şehirde, %68,07'si kırsal kesimde hayatlarını sürdürmüşlerdir.

7.1. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nin Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu

1960 Genel Nüfus Sayımı sonucunda Konya İli ilgili toplam nüfus, yüzölçümü, nüfus yoğunluğu ve cinsiyet gibi veriler hakkında elde edilen bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

¹⁴⁵ 1960 Yılında Konya Vilayeti'nin içinde bulunduğu idari taksimat ile kazaları, nahiyeleri ve bu nahiyelere bağlı köylerin durumu için bakınız, Musa Şaşmaz, *Türkiye'nin İdari Taksimatı*, Cilt 10, TTK, 2014, s. 113-328.

¹⁴⁶ Doğan, a.g.e., s. 109.

Tablo 49

1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfus¹⁴⁷

İLÇE ADI	TOPLAM			İL VE İLÇE MERKEZLERİ			BELDE VE KÖYLER			NÜFUS YOĞUNLUĞU
	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	
MERKEZ	201.679	104.958	96.721	119.841	63.137	56.704	81.838	41.821	40.017	31
AKŞEHİR	66.503	33.725	32.778	20.566	10.977	9.589	45.937	22.748	23.189	46
BEYŞEHİR	72.120	35.076	37.044	5.833	3.096	2.737	66.287	31.980	34.307	33
BOZKIR	54.912	26.436	28.476	2.451	1.193	1.258	52.461	25.243	27.218	28
CİHANBEYLİ	46.303	23.059	23.244	5.732	2.853	2.879	40.571	20.206	20.365	9
ÇUMRA	55.585	27.544	28.041	7.052	3.595	3.457	48.533	23.949	24.584	17
DOĞANHİSAR	22.943	11.231	11.712	5.567	2.744	2.823	17.376	8.487	8.889	54
EREĞLİ	78.859	39.638	39.221	31.935	16.072	15.863	46.924	23.566	23.358	16
ERMENEK	43.746	20.978	22.768	7.553	3.633	3.920	36.193	17.345	18.848	20
HADIM	35.067	17.243	17.824	3.475	1.771	1.704	31.592	15.472	16.120	25
ILGIN	45.128	22.300	22.828	8.116	4.144	3.972	37.012	18.156	18.856	32
KADINHANI	26.057	13.003	13.054	6.848	3.352	3.496	19.209	9.651	9.558	67
KARAMAN	78.522	38.801	39.721	21.668	10.817	10.851	56.854	27.984	28.870	17
KARAPINAR	29.360	14.484	14.876	10.767	5.300	5.467	18.593	9.184	9.409	11
KULU	29.231	14.721	14.510	7.198	3.674	3.524	22.033	11.047	10.986	24
SARAYÖNÜ	14.919	7.730	7.189	5.783	3.179	2.604	9.136	4.551	4.585	19
SEYDİŞEHİR	49.268	23.862	25.406	6.303	3.127	3.176	42.965	20.735	22.230	22
YUNAK	32.220	16.313	15.907	3.190	1.682	1.508	29.030	14.631	14.399	9
İL TOPLAMI	982.422	491.102	491.320	279.878	144.346	135.532	702.544	346.756	355.788	21

¹⁴⁷ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı İl, İlçe, Bucak ve Köyler İtibariyle Nüfus*, Yayın No: 444, Devlet İstatistik Enstitü Matbaası, Ankara 1963, s. 496.

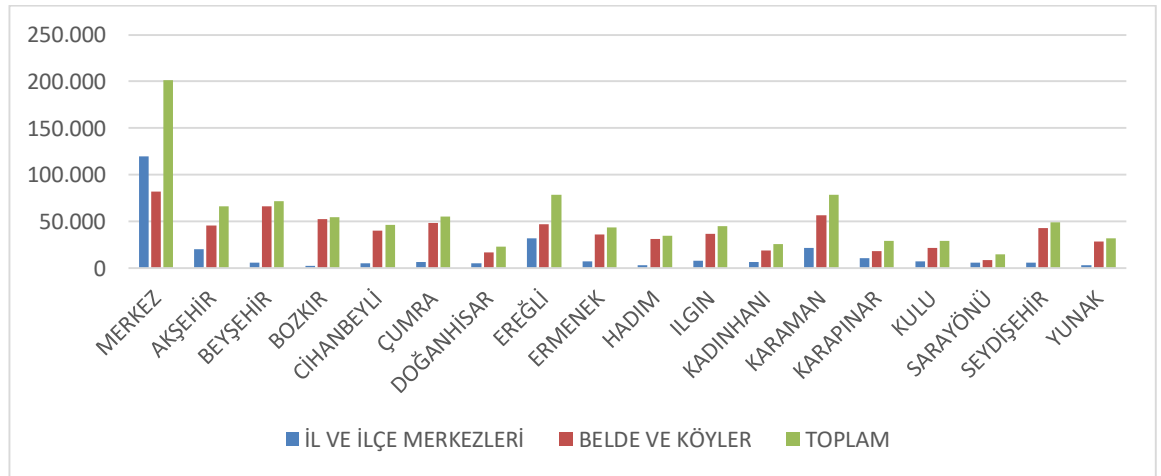
Yukarıdaki tabloda verilen bilgiler incelendiğinde bazı sonuçlara ulaşmak mümkündür. Buna göre; Konya İli'nin 1960 Genel Nüfus Sayımında toplam nüfusu 982.422 kişidir. Konya İli'nin toplam nüfusu Türkiye'nin toplam nüfusunun %3,53'lük kısmını oluşturmaktadır. Toplam nüfusun 491.102'si erkek, 491.320'si kadındır. Konya İli'nin 1960 yılı nüfusu 1955 yılına göre 134.699 kişi artmıştır. Bu sayımda da kadın nüfusun erkek nüfusuna neredeyse eşittir.

Konya İli'nde ikamet eden toplam 982.422 kişi arasında, 279.878 kişinin Konya İli'nin şehir ve ilçe merkezlerinde yaşadıkları belirlenmiştir. Buda Konya nüfusunun %28,48 oranına denk gelmektedir. Bucak ve köylerde yaşayan kişilerin sayısı ise 702.544'tür. Yani nüfusun %71,51'i hayatını kırsal kesimde sürdürmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda; en fazla şehir nüfusuna sahip yer 201.679 kişi ile Konya İli'nin Merkezi olmuştur. Konya İl Merkezi'ni sırası ile 78.859 kişi Ereğli ve 78.522 kişi Karaman ilçeleri takip etmiştir. İlçeler arasında en az şehir nüfusuna sahip yerleşim yeri ise 14.919 kişinin ikamet ettiği Sarayönü İlçesi olarak tespit edilmiştir.

Nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu yerleşim yeri 67 kişi ile Kadınhanı İlçesi olarak tespit edilmiştir. Nüfus yoğunluğu en az olan yerleşim yeri ise 9 kişi ile Yunak ve Cihanbeyli İlçesi olmuştur. Türkiye'nin ortalama nüfus yoğunluğu 36¹⁴⁸ olduğundan; Akşehir, Doğanhisar ve Kadınhanı İlçeleri haricindeki diğer tüm ilçeler ve il merkezi Türkiye'nin nüfus yoğunluğu ortalamasının altında kalmıştır.

Grafik 19

1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli Nüfus Dağılımı

¹⁴⁸ 1960 Genel Nüfus Sayımı, Yayın No: 444, s. VII.

7.2. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Hale Göre Dağılımı

1960 Genel Nüfus Sayımında nüfusun tespit edilmeye çalışılan özelliklerinden biri de vatandaşların medeni halleridir. 1960 yılı sayımında medeni hal tespit edilirken 15 yaş ve üzerindeki kişilerin bilgilerine ulaşmak mümkün olmaktadır.

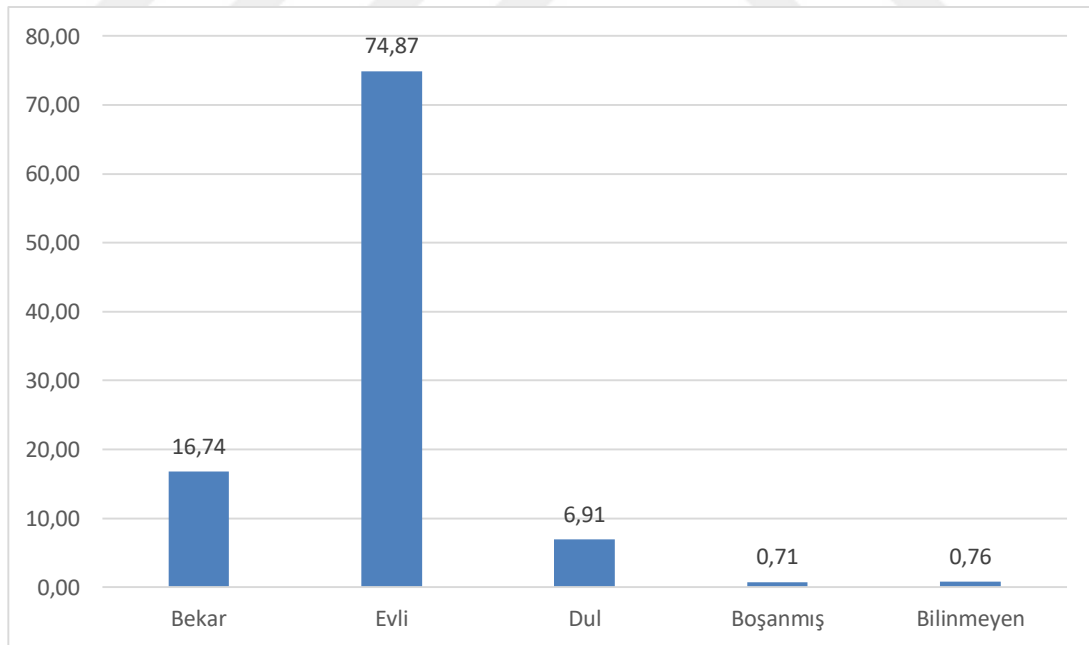
Tablo 50

1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Durumu

Konya İli							
Medeni Durum		Bekar	Evli	Dul	Boşanmış	Bilinmeyen	Toplam
Cinsiyet	Erkek	60.525	203.037	4.597	1.660	1.683	271.502
	Kadın	32.530	213.079	33.781	2.313	2.566	284.269
Toplam		93.055	416.116	38.378	3.973	4.249	555.771

Grafik 20

1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Medeni Durumu

1960 Genel Nüfus Sayımı da 1955 nüfus sayımında olduğu gibi bireylerin medeni durumu tespit edilirken 15 yaş ve üzerindeki kişiler dikkate alınmıştır. Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda da 1960 yılında Konya İli'nde 271.502 erkek ve 284.269 kadın olmak üzere toplam 555.771'inin yaşının 15 ve üzerinde olduğu kaydedilmiştir.

Tabloya bakıldığında erkeklerin 60.525'sinin, kadınlarında 32.530'sinin bekar olduğu görülmektedir. Evli olan erkek sayısı 203.037 olurken kadınların sayısı 213.079'dur. Daha önceki yıllarda olduğu gibi bu yılda evli olan kadın nüfusu erkek nüfusundan fazladır. Dul kalan 4.597 erkek ve 33.781 kadın bulunmaktadır. Bu da daha önceki sayım yıllarında olduğu gibi dul kadın nüfusu dul erkek nüfusundan oldukça fazladır. Evliliği bazı sebeplerden dolayı yolunda gitmeyen ve eşinden boşananların 1.660'ını erkek, 2.313'ünü de kadınlar oluşturmaktadır. Medeni durumu hakkında bilgi sahibi olunmayan 1.683 erkek ve 2.566'da kadın bulunmaktadır.

7.3. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Okuryazarlık Durumu

Bir ülkenin kalkınmışlık seviyesini ortaya koyan unsurlardan biri o ülkede yaşayan kişilerin okuryazarlık durumudur. 1950 sayımında 5 yaş ve üstü nüfusun okuryazarlık itibariyle durumu incelenirken, 1960 Genel Nüfus Sayımında 6 yaş ve üzerindeki nüfusun okuryazarlık durumu tespit edilmeye çalışılmıştır. Türkiye'de 6 yaş ve üzerinde 22.542.016 kişi arasından 13.625.086 kişinin okuryazar olmadıkları kaydedilmiştir. Bir başka ifade ile Türkiye nüfusunun sadece %32'sinin okuma yazma becerisine sahip olduğu görülmektedir.¹⁴⁹ Bu neticede 1960 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre Konya İli'nde 6 yaş ve üzeri nüfusun okuryazarlık bilgileri hakkındatablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 51

*1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Okuryazarlık Durumu*¹⁵⁰

	Okuma ve Yazma Bilen	Okuma Yazma Bilmeyen	Meçhul	Toplam
ERKEK	225.208	169.186	414	394.808
KADIN	89.938	307.928	284	398.150
TOPLAM	315.146	477.114	698	792.958

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Konya nüfusunun okuryazarlık durumu hakkında bazı sonuçlara ulaşmak mümkündür. Buna göre; Konya İli'nde 6 yaş ve

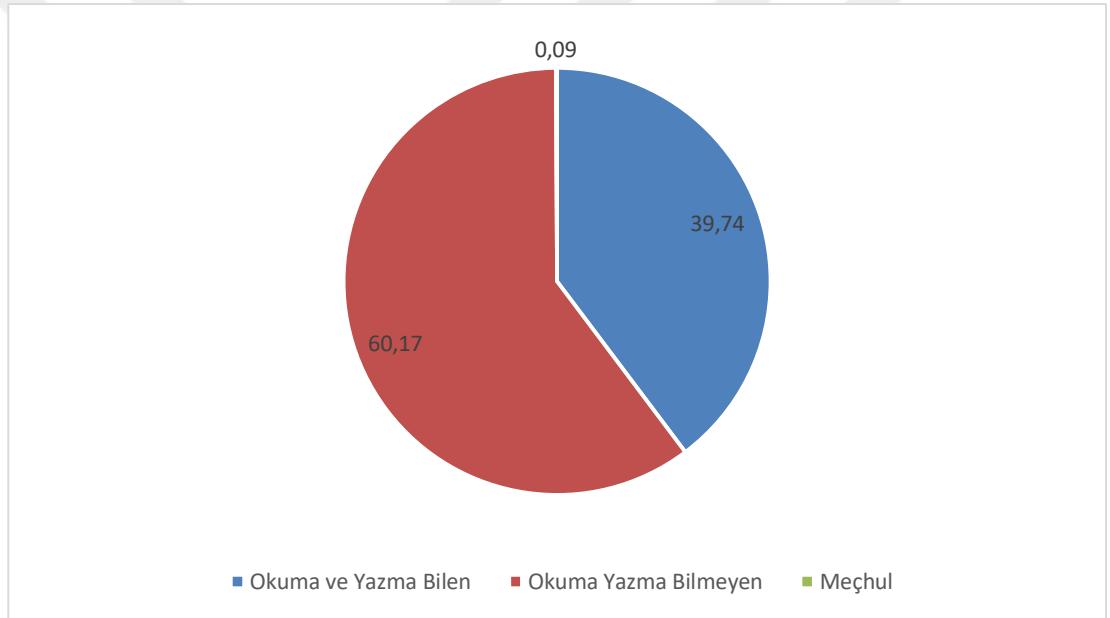
¹⁴⁹ Doğan, a.g.e., s. 122

¹⁵⁰ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı Türkiye Nüfusu*, Yayın No: 452, Devlet İstatistik Enstitü Matbaası, Ankara 1964, s. 214.

üzerinde toplam 278.337 kişi bulunmaktadır. Okuma yazma becerisine sahip olmayanların 169.186'sı erkek, 307.928'i kadın olmak üzere toplam sayısı 477.114 kişidir. Yani nüfusun %60,17'sinin okuryazar olmadıkları görülmektedir. Okuma ve yazma becerisine sahip olan erkek sayısı 225.208, kadın sayısı 89.938 olmak üzere toplam 315.146 kişi olarak kaydedilmiştir. Bu da nüfusun %39,74'ü demektir. Tabloya bakıldığında okuryazar olan erkek sayısı kadın sayısından oldukça fazladır. Bu da kadınların Konya İli'nde erkeklere göre eğitim-öğretim faaliyetlerine katılımlarının oldukça az olduğunun bir göstergesidir.

Grafik 21

1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Okuryazar Durumu

7.4. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Konya İli'nin 1960 Genel Nüfus Sayımına göre yaş grupları dağılımı 0-4 yaşından başlayıp 65 yaş ve üstü de tespit edilerek aşağıdaki tabloda ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 52

1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Yaş Grupları¹⁵¹

Yaş Grupları	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	78.263	76.105	154.368
5-9	77.661	73.221	150.882
10-14	63.676	57.725	121.401
15-19	42.762	38.854	81.616
20-24	31.173	38.842	70.015
25-34	73.369	75.016	148.385
35-44	42.244	43.737	85.981
45-54	41.666	38.996	80.662
55-64	27.613	29.498	57.111
65+	11.412	18.298	29.710
Bilinmeyen	1.263	1.028	2.291
Toplam	491.102	491.320	982.422

Yukarıdaki tabloya göre Konya İli'nde toplam nüfus içerisinde en fazla bulunan yaş aralığı grubu %15,71'lik kesimle 0-4 yaş arası olmuştur. Diğer yaş gruplarının toplam nüfusa göre dağılımı ise sırasıyla; 5-9 yaş arası %15,36'sını, 10-14 yaş arası %12,36'sını, 15-19 yaş arası %8,31'ini, 20-24 yaş arası %7,13'ini, 25-34 yaş arası %15,10'sini, 35-44 yaş arası %8,75'ini, 45-54 yaş arası %8,21'ini, 55-64 yaş arası %5,81'ini ve son olarak 65 yaş ve üstü %3,02'sini oluşturmaktadır.

7.5. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı

1955 sayımında olduğu gibi 1960 Genel Nüfus Sayımında da Türkiye'deki nüfusun tespit edilmeye çalışılan niteliklerinden bir diğeri de nüfusun doğum yerleri itibariyle dağılışıdır. Buna göre; Türkiye'de doğan kişiler aynı vilayet ve başka vilayette doğanlar olarak ayrılırken, yabancı memlekette doğanlarda tespit edilmiştir. Bu doğrultuda Konya İli'nde ikamet eden vatandaşların doğum yerlerine göre dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

¹⁵¹ 1960 Genel Nüfus Sayımı, Yayın No: 452, s. 10-11.

Tablo 53

*1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli Nüfusun Doğum Yerleri İtibariyle Dağılımı*¹⁵²

İl	Cinsiyet	Türkiye’de Doğanlar		Yabancı Memleketlerinde Doğanlar	Bilinmeyen	Genel Toplam
		Aynı İlde Doğanlar	Başka İllerde Doğanlar			
Konya	Erkek	466.109	21.655	3.256	82	491.102
	Kadın	469.277	17.790	4.182	71	491.320
	Toplam	935.386	39.445	7.438	153	982.422

1960 Genel Nüfus Sayımına göre; Konya nüfusunun büyük bir kısmının Türkiye’de doğdukları kaydedilmiştir. Türkiye’de doğup Konya İli’nde ikamet edenlerin toplam sayısı 974.831 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu da toplam nüfus içerisinde Konya nüfusun %99,22’sinin Türkiye’de doğduğunu göstermektedir. Konya İli dışında doğanlar incelendiğinde 21.655’i erkek ve 17.790’ı kadın olmak üzere toplam 39.445 kişi bulunmaktadır. Yabancı memlekette doğanların ise 3.256’sı erkek, 4.182’si kadın olmak üzere toplam 7.438 kişi olarak kaydedilmiştir. Ayrıca doğum yerleri tespit edilemeyende 82 erkek ve 71 kadın bulunmaktadır.

7.6. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli’nde Nüfusun Meslek Grupları İtibariyle Dağılımı

1960 Genel Nüfus Sayımında Konya İli’nde 15 yaş ve üzerinde olan nüfusun meslek grupları itibariyle dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

¹⁵² 1960 Genel Nüfus Sayımı, Yayın No: 452, s. 294

Tablo 54

1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'ndeki Nüfusun Meslek Grupları¹⁵³

Meslek Grupları İtibariyle Nüfus											
Vilayet	Toplam	Teknik Elemanlar ve Serbest Meslek Erbabı	Teşebbüs Sahipleri, İdareciler, Büro ile İlgili Meslekler	Satıcılar ve Satışla İlgili Meslekler	Çiftçiler, Ormancular, Balıkçılar, Avcılar ve Ziraat İşçileri	Maden ve Taş Çıkarma İşleriyle İlgili Meslekler	İlgili Meslekler Nakil Vastatalarının Yürütmele	Sanatkarlar, İmalatçılar ve Başka Yerde Zikredilmeyen Meslekler	Kalifiye Olmayan İşçiler	Hizmetle İlgili Meslekler	Mesleksizler ve Meslekleri Tayin Edilemeyenler
Konya	445.420	5.909	7.735	9.040	366.962	550	5.199	26.614	7.101	8.780	8.507

1960 Genel Nüfus Sayımına göre Konya İli'nde 15 ve daha üzeri yaşlardaki çalışanların meslek grupları itibariyle dağılımı incelendiğinde; toplam 445.420 kişinin aktif olarak bir iş ile meşgul oldukları tespit edilmiştir. Bunların 5.909'u teknik eleman, serbest meslek sahipleri, 7.735'i müteşebbisler, sevk ve idare memurları, 9.040'ı satıcılar, 366.962'si çiftçilik, ormancılık, balıkçılık ve avcılıkla ilgili meslekler, 550'ü maden ve taş çıkarma, 5.199'u nakliye ve muhaberat, 26.614'ü Sanatkarlar, imalat ve tamirat işçileri, 7.101'i kalifiye olmayan vasıfsız işçiler, 8.780'i hizmet sektöründe olarak tespit edilmiştir. Mesleksiz olan ve mesleği belirlenemeyen 8.507 kişi de bulunmaktadır.

7.7. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Ana Dilleri İtibariyle Dağılımı

1950 ve 1955 genel nüfus sayımlarında da olduğu gibi 1960 Genel Nüfus

¹⁵³ 1960 Genel Nüfus Sayımı, Yayın No: 452, s. 362

Sayımında da vatandaşların hangi ana dili konuştukları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu sebeple Konya İli'nde konuşulan ana dillerin dağılımı aşağıdaki tablo gösterilmiştir.

Tablo 55

*1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Ana Dilleri*¹⁵⁴

1960 Yılı Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Konuşulan Ana Diller	Konya İli
Türkçe	968.455
Kürtçe	10.840
Arapça	43
Rumca	15
Çerkezce	991
Diğer Diller	1.984
Bilinmeyen	94
Toplam	982.422

1960 Genel Nüfus Sayımına göre Konya İli'nde konuşulan ana diller incelendiğinde; toplam 982.422 kişi arasından 968.455 kişi ana dil olarak Türkçe konuşmaktadır. 10.840 kişi Kürtçe, 43 kişi Arapça, 15 kişi Rumca, 991 kişi Çerkezce, 1.984 kişi Diğer Diller ve 94 kişinin ana dili belirlenememiştir. Bu verilere göre; Konya İli'nde ana dili Türkçe olan nüfusun, genel nüfus içerisindeki oranı %98,57'dir.

7.8. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Dinler İtibariyle Dağılımı

1960 Genel Nüfus Sayımında vatandaşların hangi dine mensup oldukları da belirlenmeye çalışılan bir başka niteliklerdir. Bu tespit için gayrimüslim vatandaşların hangi mezhepten olduklarının belirlenmesi içinde mezhepler *Gregoryen, Katolik, Ortodoks, Proteston* şeklinde sınıflandırılmıştır. Buna göre Konya İli'ndeki vatandaşların hangi dine mensup oldukları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

¹⁵⁴ 1960 Genel Nüfus Sayımı, Yayın No: 452, s. 152-153.

Tablo 56

*1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Konya İli'nde Nüfusun Dinler İtibariyle Dağılımı*¹⁵⁵

1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Nüfusun Dinler İtibariyle Dağılımı												
İl	Genel Toplam	Hristiyanlar										Genel Toplam
		İslam	Toplam	Katolik	Ortodoks	Protestan	Gregoryen	Mezhebi Meçhul	Musevi	Diğer Dinler	Bilinmeyen	
Konya	982.422	981.719	673	180	17	426	21	29	4	1	4	21

Yukarıda verilen tablo incelendiğinde; nüfusun tamamına yakını Müslümandır. Konya ve bağlı ilçelerinde ikamet eden 673 kişi ise Hristiyan'dır. Bu Hristiyan nüfusun 21'i Gregoryen, 180'i Katolik, 17'si Ortodoks, 426'sı Protestan mezhebine mensuptur.

Mezhebi ayırt edilemeyen 29 kişide bulunmaktadır. Ayrıca 4 kişi Musevi olurken 1 kişi başka dinlere mensuptur. 4 kişide herhangi bir dine mensup değildir.

¹⁵⁵ 1960 Genel Nüfus Sayımı, Yayın No: 452, s. 171.

SONUÇ

Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk nüfus sayımı 1927 yılında gerçekleştirilmiştir. Sayım için İstatistik Umum Müdürlüğü kurulmuş ve Prof. Camille Jacquart, bu kurumun başına atanmıştır. Nüfus sayımları, 1831'den beri Osmanlı döneminden beri yapılsa da asıl amacı nüfusu belirlemek değil, ordu için kaynak oluşturacak erkek nüfusu ve vergi ödemesi gereken kişi sayısını tespit etmektir. 1927 sayımından sonra, 1935'te ikinci sayım gerçekleşti ve bu sayımdan sonra, sayımlar her beş yılda bir tekrarlanmıştır.

Konya Vilayeti'nin 28 Ekim 1927 tarihli nüfus sayımıyla, toplam nüfus, nüfus yoğunluğu, cinsiyet dağılımı, yaş grupları, okuryazar sayısı, medeni durum, engelli sayısı, dini grup, ana diller, eğitim durumu, çalışan nüfus ve meslekleri, doğum yerleri ve diğer birçok özelliği tespit edilmiştir. Bu sayımda, Konya Vilayeti'nde ve ülke genelinde kadınların erkeklerden daha fazla olduğu görülmüştür. Bunun temel nedeni, Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sırasında çoğu erkeğin şehit olmasıdır. Bu savaşlar, ülke genelinde ve Konya ilinde dul kadın sayısında da artışa neden olmuştur. Buna göre, Konya ilindeki dul kadınların oranı %7,32 iken, erkekler için bu oran %0,51'dir. Bu yüzdeler Türkiye genelinin yaklaşık ortalamasına denk gelmekte ve vatandaşların çoğunluğunun kırsal alanlarda yaşamaya devam ettiği görülmektedir.

Konya Vilayeti'nin 1927 Genel Nüfus Sayımı'nda 20 yaşın altındaki erkeklerin oranı %26,90 ve 20 yaşın altındaki kadınların oranı %22,30 olup toplamda %49,21'dir. Bu sonuca dayanarak, Konya İlinin genç bir demografik yapıya sahip olduğu söylenebilmektedir. Nüfusun %50'sinden fazlasının 20 yaşın altında olması nedeniyle. Konya'daki önemli genç nüfus, şehrin tüm sektörlerde kalkınmayı teşvik edebilecek bir demografik çerçeveye sahip olduğunu göstermektedir. 1927 genel nüfus sayımına göre Konya Vilayeti'nde okuryazarlık oranı %6,33 olarak kaydedilmiştir ve bu oran Türkiye ortalaması olan %8'in altındadır.

1935 genel nüfus sayımına göre Konya Vilayeti'nin toplam nüfusu 65.300 kişidir ve 1927 sayımına göre bir artış göstermiştir. Erkek nüfus 569.684 kişiden, kadın nüfus ise 272.133 kişiden oluşmaktadır. Nüfusun %20,02'si kentsel alanlarda, geri kalan %79,98'i ise kırsal ilçe ve köylerde ikamet etmektedir. Nüfus sayımına göre

nüfusun %52,4'ü bekâr, %39,9'u evli, %7,6'sı dul, %0,28'i boşanmış ve %0,1'inin medeni durumu belirsizdir. 1935 Genel Nüfus Sayımında Konya ilinde evli olmayanların sayısında %2,77'lik bir artış kaydedilmiştir. Konya Vilayeti'nde okuma yazma bilenlerin oranı 1927'de %6,33 iken 1935'te %7,77'lik bir artışla %14,10'a yükselmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti üçüncü nüfus sayımını 20 Ekim 1940 tarihinde, İkinci Dünya Savaşı koşullarında gerçekleştirmiştir. Bu sayım, 1927 ve 1935 sayımlarından farklı olarak her il için ayrı sonuçlar vermemiştir. Bu faktör nedeniyle, Konya Vilayeti içinde çok kapsamlı veriler elde etmek mümkün olmamıştır. Elde edilen verilere dayanarak, 1940 Genel Nüfus Sayımı Konya Vilayeti'nin toplam nüfusunu 620.936 kişi olarak hesaplamış ve bir önceki sayıma göre 51.252 kişilik bir artış göstermiştir. Nüfus 300.253 erkek ve 320.683 kadından oluşmaktadır. Önceki sayımlarda olduğu gibi bu sayımda da kadın sayısı erkek sayısından fazladır. 1940 yılında erkek nüfus toplam nüfusun %48,35'ini, kadın nüfus ise %41,65'ini oluşturmaktaydı. Nüfusun %20,78'i şehirde, geri kalan %79,22'si ise ilçe ve köylerde ikamet etmektedir.

Bir sonraki nüfus sayımı 21 Ekim 1945 tarihinde yapılmıştır. Bu sayımda Türkiye nüfusu 969.224 kişi artmış ve toplam nüfus 18.790.174 kişi olmuştur. Son beş yılda nüfus artış hızı ilk kez bir milyonun altına düşmüştür. Bunun temel gerekçesi II Bu küresel bir çatışmadır. Türkiye'nin savaşa katılmamasına rağmen, nüfus artışı önceki yıllara kıyasla daha düşük olmuştur. Bu durum, savaş boyunca erkeklerin silahlı kuvvetlere katılmasıyla evliliklerin ve doğurganlık oranlarının düşmesine bağlanabilmektedir. Savaş ortamının sağlık koşulları üzerindeki olumsuz etkisi de buna eklenince, Cumhuriyet o zamana kadarki en düşük nüfus artışını yaşamıştır. Konya ilinin 1945 yılı nüfusu 1940 yılına göre 40.941 kişi artarak toplam 661.877 kişi olmuştur. Nüfus 325.452 erkek ve 336.425 kadından oluşmaktadır. Toplam nüfusun %21,1'i ilde, geri kalan %78,9'u ise bucak ve muhtarlık bölgelerinde yaşamaktadır. Okuma yazma bilen 7 yaş ve üzeri bireylerin oranı %28,26 iken, okuma yazma bilmeyenlerin oranı %71,74'tür. Ayrıca, nüfusun %58,15'inin 25 yaş altı yaş grubunda olduğu tespit edilmiştir.

Demokrat Parti 1950 yılında Türkiye'de iktidara gelmiştir. Partinin 1950'deki ilk nüfus sayımında Konya ilinin nüfusu 79.149 kişi artarak 741.026'ya ulaşmıştır. Nüfusun %21,2'si kentsel alanlarda, %78,8'i ise kırsal bölgelerde yaşamaktadır.

Kentleşme oranı 1940 yılında %20,7 iken 1945 yılında %21,1'e, 1950 yılında ise %21,2'ye yükselmiştir. Türkiye'de 15 ve daha yukarı yaştaki bireylerin medeni durumu %19,87'si bekâr, %70,07'si evli olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca, 5 ve daha yukarı yaştakiler için okur-yazarlık oranı %21,65 iken, okur-yazar olmayanların oranı %68,35'tir. Bu sayımda, önceki sayımlara benzer şekilde, Konya İlindeki nüfusun %50'sinden fazlasının genç olduğu ve 25 yaşın altındakilerin tahmini oranının 60,39 olduğu tespit edilmiştir.

Demokrat Parti döneminin ikinci nüfus sayımı 1955 yılında yapılmıştır. Bu sayıma göre Konya ilinin toplam nüfusu 847.723 kişi olup, bunun 421.040'ı erkek, 426.683'ü kadındır. Tüm nüfusun %25,34'ü kentsel alanlarda, geri kalan %74,6'sı ise kırsal ilçe ve köylerde yaşamaktadır. Medeni durum açısından, son nüfus sayımında nüfusun %16,39'u bekar olarak sınıflandırılırken, 15 yaş ve üzerindekiiler de dahil %74,29'u evli olarak kaydedilmiştir. Bu sayıma göre, önceki sayımlara benzer şekilde, Konya İlindeki nüfusun %50'sinden fazlasının genç bireylerden oluştuğu ve %60,00'lık belirli bir oranın 25 yaşın altında olduğu tespit edilmiştir. Okur-yazar olan ya da olmayan nüfusun oranını tespit etmek için bu sayıma 6 yaş ve üzeri bireyler dahil edilmiştir. Sonuçlar nüfusun %41,25'inin okuryazar olduğunu, %58,75'inin ise okuryazar olmadığını göstermektedir.

Tezimizin sonuç bölümünde, 1960 Genel Nüfus Sayımı'nda Konya İli'nin tüm nüfusunun 982.422 kişi olduğunu tespit ettik. Bu nüfusun 491.102'si erkek, 491.320'si kadındır. 1960 yılında Konya ilinin kentsel nüfusu %28,48 iken, geri kalan %71,51'i kırsal bölgelerde ikamet etmekteydi. Yaşı 15 ve üzeri olan bireylerin medeni durumları değerlendirilmiş, %16,74'ünün bekar, %74,87'sinin evli olduğu tespit edilmiştir. Okuma yazma bilenlerin oranı %39,74, okuma yazma bilmeyenlerin oranı ise %60,17 olarak tespit edilmiştir. Tüm nüfusun %50'sinden fazlası 25 yaşın altındadır ve nüfusun %43,16'sını oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

Salnameler

1286 Kastamonu Vilayet Salnamesi.

1290 Kastamonu Vilayet Salnamesi.

1296 Kastamonu Vilayet Salnamesi.

1306 Kastamonu Vilayet Salnamesi.

1312 Kastamonu Vilayet Salnamesi

1317 Kastamonu Vilayet Salnamesi.

1925-26 Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi.

1926-27 Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi.

1927-28 Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi.

Nüfus Sayımları

Başvekâlet Merkezi İstatistik Müdüriyet-i Umumiyesi, *1927 Umumi Nüfus Tahriri*, Türk Ocakları Merkez Heyeti Matbaası, Ankara 1928.

Türkiye Cumhuriyeti Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü, *1927 Umumi Nüfus Tahriri*, Fasikül 1, Hüsnütabiat Matbaası, Ankara 1929.

Türkiye Cumhuriyeti Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü, *28 Teşrinievvel 1927 Umumi Nüfus Tahriri*, Fasikül 2, Hüsnütabiat Matbaası, Ankara 1929.

Türkiye Cumhuriyeti Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü, *28 Teşrinievvel 1927 Umumi Nüfus Tahriri*, Fasikül 3, Başvekalet Müdevvenat Matbaası, Ankara 1929.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Direktörlüğü, *Genel Nüfus Sayımı, 20 İlkteşrin 1935, Kat'i ve Mufassal Neticeler, Konya Vilayeti, C. 50*, Hüsnütabiat Basımevi, İstanbul 1937.

Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Türkiye İkinci Genel Nüfus Sayımı 1935*, Ankara Başvekâlet Matbaası, Neşriyat No: 99, Ankara 1937.

- Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Genel Direktörlüğü, *1935 Genel Nüfus Sayımı, Türkiye Nüfusu Türkiye Nüfusu, Kat'i Tasnif Neticeleri*, C. 60, Mehmetihsan Basımevi, Ankara 1937.
- Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Genel Müdürlüğü, *20 İlkteşrin 1940 Genel Nüfus Sayımı Vilayetler, Kazalar, Nahiye ve Köyler İtibariyle Nüfus ve Yüzey Ölçüsü*, Yayın No: 150. Ankara 1941.
- Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Genel Müdürlüğü, *Genel Nüfus Sayımı 21 Ekim 1945: İl, İlçe, Bucak ve Muhtarlıklar İtibariyle Nüfus Miktarı ve Yüzey Ölçüsü*, Yayın No: 286 Ankara 1945.
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı Türkiye Nüfusu*, C. 65, Yayın No: 286, Ankara 1950.
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü, *22 Ekim 1950 Umumi Nüfus Sayımı, Vilayet, Kaza, Nahiye ve Köyler İtibariyle Nüfus*, No: 359, Ankara 1954.
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı Türkiye Nüfusu*, Yayın No: 410, İstanbul 1961.
- Türkiye Cumhuriyeti İstatistik Genel Müdürlüğü, *22.10.1950 Genel Nüfus Sayımı*, Cilt 1, Yayın No: 316, Ankara 1950.
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı Vilayet, Kaza, Nahiye ve Köyler İtibariyle Nüfus*, No: 412, Ankara 1961.
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı*, C. 67, Yayın 399, İstanbul 1961.
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı İl, İlçe, Bucak ve Köyler İtibariyle Nüfus*, No: 444, Devlet İstatistik Enstitü Matbaası, Ankara 1963.
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı Türkiye Nüfusu*, Yayın No: 452, Devlet İstatistik Enstitü Matbaası, Ankara 1964.

Araştırma ve İnceleme Eserler

- Acar, A. (2012). *Isparta nüfusunun genel özellikleri (1900-1950)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Akbulut, G.(2007). Sivas ilinin başlıca nüfus coğrafyası özellikleri *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1), 83-100.
- Aksu, L.(2011). Dünya’da ve Türkiye’de nüfus analizleri, *İstanbul Journal of Sociological Studies*, 0(25), 219-311.
- Aydoğan, E. ve Çoban, E. (2016). Türkiye’de nüfus sayımları ve uygulanan nüfus politikaları, *Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6 (2/1), 113-126.
- Ayhan, F. (2020). Afyonkarahisar’ın nüfus coğrafyası özellikleri. *Journal of Awareness*, 5(3), 401-426.
- Baykal, S. (2019). *1950 Türkiye Genel nüfus sayımının coğrafi analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bingül, Ş. (2020). 19. yüzyılda batılı seyyahların gözüyle Muş, *Anemon MuşAlparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(20), 101-109.
- Ali C. (?), *Memalik-i Osmaniye’nin Tarih ve Coğrafya Lügatı*, 3 Cilt, Mahmut Bey Matbaası, İstanbul, 1313-14.
- Cuinet, Vital, *La Turquie d’Asie, Geographie Administrative Statistique Descriptive Et Raisonnee De Chaque Province De L’Asie-Mineure*, 4 (4), 1890-1894.
- Cumhuriyet, 27 Ekim, Sayı: 1345.
- Çağlayan, E. (2016). Tek parti döneminde Malatya’da nüfus ve demografik yapı (1927-1950), e- *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 8(15), 36-53.
- Çakıcı, N. (2018). Cumhuriyet’in ilk yıllarında Trabzon’un nüfusuna dair bir değerlendirme’, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 4 (6), 331-345.
- Çakıcı, N. (2014). *Trabzon’un demografik yapısı (1923-1950)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Trabzon,.

- Çakmak, F. (2009). Cumhuriyet'in ilk yıllarında nüfusu kayıt altına almaya yönelik girişimler, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 8 (18),. 89-115.
- Çalıcı, C. (2009). *Bursa ilinin demografik değişimi*. Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul.
- Çanak, E. ve Yeşil, A. (2015). Atatürk döneminde Adana (Seyhan) vilayetinin demografik yapısı, *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* ,(14), 101-128.
- Çoban, E. ve İlyas, A. (2017). 1935 nüfus sayımı ve Bingöl'ün nüfus potansiyeli', *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7, (1/1),89-98.
- Demir, Ö. (2020). *Cumhuriyet dönemi Ağrı vilayeti nüfus sayımları ve nüfus yapısı (1927-1980)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Demirağ, Y. (2002). Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan azınlıkların sosyal ve ekonomik durumları', *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*,13 (13), 15-33.
- Demirci, S. ve Kartal, K. (2014). Osmanlı nüfus defterinin tarih yazımındaki yeri: 1835 tarihli Trabzon vilayeti maçuka/maçka kazası Müslim nüfus defteri örneği' *History Studies*, 119-145.
- Demirel, B. (2020). *Tek parti döneminde Urfa (1923-1950) (nüfus-siyasal hayat-eğitim ve kültür)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Doğan, H. (2011), *Cumhuriyet dönemi Niğde nüfusu (1927-1960)*, KömenYayınları, Konya.
- Doğan, M. (2011). Türkiye'de uygulanan nüfus politikaları, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 23, 293-307.
- Doğan, N. (2021). 1935 nüfus sayımı sonuçlarına göre Van nüfusu. *Ağrı İbrahim Çeçen*

- Dündar, F. (2000), *Türkiye Nüfus Sayımlarında Azınlıklar*, İstanbul: Çiviyazıları Yayınları.
- Emgili, F (2017). Türk Yunan mübadelesi hakkındaki araştırmalara bir bakış, *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi*, 1 (1), 29-54.
- Erdal, İ. (2011). Ülkü mecmuasına göre erken cumhuriyet dönemi nüfus politikası (1923-1938)' *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 12(48), 779-790.
- Erdem, U. (2016). Cumhuriyet Türkiye'sinin ikinci nüfus sayımı (20 Ekim 1935)', *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergisi*, 30 (30), 38-55.
- Eryılmaz, B. ve Bektaş M. (2017). Lozan Perspektifinden Türkiye'de azınlık politikaları (1923-2016)', *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 5 (2), 25-50.
- Fırat O. G. (2020). 1927 Nüfus sayımına göre Erzincan vilayetinin demografik özellikleri', *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9 (3), 2350-2368.
- Gökburun, İ. (2017). 1950-2015 yılları arasında İstanbul'da nüfus hareketleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı İstanbul.
- Gölen, Z. (2008). 1927 Nüfus sayımı *Uluslararası Türkiye Cumhuriyeti Sempozyumu Bildirileri*, 22-24 Ekim 2008, SDÜ, Isparta, 2008, ss.306-314.
- Güneş, M. (2014). Osmanlı dönemi nüfus sayımları ve bu sayımları içeren kayıtların tahlili, *Gazi Akademik Bakış*, 8 (15), 221-240.
- Hürol, E. (2017). 1831 nüfus sayımına göre Pazarsuyu ve Akköy kazaları nüfusu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ordu.
- Karpat, K. H. (1978) 'Ottoman Population Records and the Census of 1881/2-1893', *International Journal of Middle East Studies*, 9(1978), ss. 237-274.
- Karpat, K. H. (1985). *Ottoman Population 1830-1914, Demographic and Social Characteristics*, The University of Wisconsin, Oxford, 1985.
- Kaya, M. ve Yılmaz, C. (2017). (Yaşlı, Mutlu, Huzurlu İl) Konya'nın nüfus özellikleri

Doğu Coğrafya Dergisi, 22 (38), 137-160.

Kaya, M. ve Yılmaz, C. (2016), Konya’da mübadele ve bir mübadil köyü:Karacaköy, *Marmara Coğrafya Dergisi*, (33), 276-301.

Kayiran, M. ve Metintaş, M. Y. (2009). Latin kökenli yeni Türk alfabesine geçiş süreci ve millet mektepleri, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 203.

Kodal, T. (2017). Cumhuriyet dönemi Denizli-Honaz’da nüfus (1923-2013), *Belgi Dergisi*, 2 (14), 496-537.

Kodal, T. (2004). Cumhuriyet’in ilk nüfus sayımına göre Denizli’nin nüfus yapısı’, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (15), 62-72.

Kodal, T. (2009), *Denizli nüfus tarihi (1923-208)*, Ankara: Divan Kitap.

Koylu, Z. ve Erdiñ, U. C. (2021).1927 Nüfus Sayımına Göre Eskişehir’, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, (68), 495-530.

Köktaş, A. N. ve Büyükbaş, H. (2016). Lozan antlaşması, dini azınlıklar vedış ilişkiler boyutu, *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2 (3), 1-11.

Köse, M. (2010), *1927 Nüfus sayımı ve sonuçlarının değerlendirilmesi* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal BilimlerEnstitüsü, Afyon.

Kumaş, N. (2019). İstatistiki veriler ışığında cumhuriyetin ilk yıllarında Konya’da üretim sektörleri (1927-1935). *Tesam Akademi Dergisi*, 6 (1), 305-338.

Mutlu, S. (2003). Son dönem Osmanlı nüfusu ve etnik dağılımı, *Nüfus Bilim Dergisi*, 25 (1), 3-38.

Odabaşı, E. (2009). *Türkiye’nin aydınlık yüzü Kırklareli*, Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

Özbay, F. (2015). *Dünden bugüne aile, kent ve nüfus*, İstanbul: İletişim Yayınları.

Öztürk, İ. (2018). 1927 nüfus sayımına göre Aksaray vilayetinin nüfus özellikleri’, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Dergisi*, 16 (3), 581-596.

- Sertel, S. (2015). Cumhuriyetin ilk nüfus sayımı sonuçlarına göre Malatya’da nüfus. *Akademik Bakış Dergisi*, (48), 80-96.
- Soteriadis, G. (1918). *An Ethnological Map Illustrating Hellenism in the Balkan Peninsula and Asia Minor*, , Edward Stanford Limited Yayınevi, Londra.
- Şaşmaz, M. (1995). Distortion of Population Data for National Causes by the Greeks, Bulgarians and Armenians in Late 19th and Early 20th Centuries, *Osmanlı Tarihi Araştırma Merkezi*, (6), 307-317.
- Şaşmaz, M. (1994). Analysis of the Population Table of the Census of Salonica of 1903-4’, *Osmanlı Tarihi Araştırma Merkezi*, (4), 349-377.
- Şaşmaz, M. (1995). The ottoman censuses and the registration systems in the nineteenth and early twentieth centuries, *Osmanlı Tarihi Araştırma Merkezi*, 1995, Sayı 6, ss. 289-305.
- Şaşmaz, M. (2014), *Türkiye’nin idari taksimatı*, (10), 113-328.
- Şemsettin, Sami, *Kamusü’l-‘Alam*, İstanbul, 1306.
- Tabak, K. S. (2000)., *Türkiye’de nüfusun yapısı ve tarih gelişimi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tamer, A. ve Bozbeyoğlu, A. Ç. (2004). 1927 nüfus sayımının Türkiye’de ulus devlet inşasındaki yeri: basında yansımalar. *Nüfusbilim Dergisi*, 26 (1), 73. 88.
- Topçu, İ. ve Ural, S. (2017) İkinci dünya savaşı yıllarında Kars’ın nüfusu. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 385-416.
- Toruk, F. (2009). Fransız Gezgin Vital Cuinet’in gözüyle Çankırı’, *Belleten*, (73), 268-724.
- Tuğluoğlu, F. (2012). Türkiye Cumhuriyeti’nin ikinci nüfus sayımı: 20 ilkteşrin 1935 ‘ne bir eksik ne bir fazla’, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırma Dergisi*, 12 (25), 55-78.
- Turp, M. (2021). Cumhuriyet’in ilk nüfus sayımı verileri ışığında Giresun, *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27), 315-333.
- Uluçay, A. (2021). *Cumhuriyet dönemi Ereğli nüfusu (1927-1960)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Niğde.

Yedek, Ş. ve Sertel, S. (2018). Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk nüfus sayımı sonuçlarına göre Mardin nüfusu, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(55), 301-310.

Yıldırım, B. (2011). Osmanlı Devleti'nde yapılan ilk modern nüfus sayımına (1881/1882-1893) göre Edirne'deki ermeni nüfusu', *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 85-100.

Zamir, M. (1981). Population statistics of the ottoman empire in 1914 and 1919', *Middle Eastern Studies*, (17), 85-106.

